

Hallituksen esitys Eduskunnalle Puolan kanssa tehdyn Eurooppa-sopimuksen ja siihen liittyvän mukautuspöytäkirjan hyväksymisestä sekä laiksi sopimuksen ja pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Brysselissä 16 päivänä joulukuuta 1991 tehdyn Eurooppa-sopimuksen Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Puolan välisestä assosiaatiosta sekä siihen Suomen, Ruotsin ja Itävallan liittymisestä aiheutuvista tarpeellisista mukautuksista tehdyn pöytäkirjan.

Eurooppa-sopimus kattaa vapaakaupan ohella poliittisen vuoropuhelun Puolan ja Euroopan unionin välillä. Se sisältää myös määräyksiä muun muassa työvoiman liikkuvuudesta, yritysten perustamisesta, palvelujen kaupasta, maksuista ja pääomista.

Sopimus sisältää edelleen määräyksiä, jotka liittyvät yhteistoimintaan eri aloilla ja niihin liittyvien säännösten kehittämiseen ja parantamiseen. Johtavana periaatteena on pyrkimys Puolan lainsäädännön yhdenmukaistamiseen Euroopan yhteisöjen säännösten mukaiseksi. Tavoitteena on parantaa asteittain Puolan liittymisvalmiuksia unioniin. Sopimuksen johdannoissa sopimuspuolet tunnustavat, että Puolan lopullisena tavoitteena on jäsenyys Euroopan unionissa.

Suomi on liittymissopimuksen 102 artiklan mukaan sitoutunut soveltamaan 1 päivästä tammikuuta 1995 liittymissopimuksen 103 artiklan 1 kohdassa mainittujen sopimusten määräyksiä. Näitä ovat muun muassa Euroo-

pan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden Bulgarian, Puolan, Romanian, Slovakian, Tshekin ja Unkarin kanssa tekemät Eurooppa-sopimukset. Näihin sopimukseen Suomen ja muiden uusien jäsenvaltioiden liittymisestä aiheutuvista tarpeellisista mukautuksista on laadittu erilliset pöytäkirjat, jotka Euroopan unionin neuvosto hyväksyi 10 päivänä toukokuuta 1999 ja jotka Puolan osalta allekirjoitettiin Brysselissä 25 päivänä kesäkuuta 1999. Vasta mukautuspöytäkirjan valmistuttua sopimus voidaan tuoda muodollisesti hyväksyttäväksi.

Asiallisesti pöytäkirjat merkitsevät Suomen liittymissopimuksen 102 artiklassa olevan sopimusmääräyksen toimeenpanoa. Pöytäkirjoilla ei siten tehdä tosiasiallisia muutoksia mainittuihin kuuteen Eurooppa-sopimukseen, vaan tilanne säilyy samana kuin Suomen liittymissopimuksen allekirjoitushetkellä.

Esitys ei liity valtion talousarvioesitykseen. Esitykseen sisältyy ehdotus laiksi sopimuksen ja pöytäkirjan määräysten voimaansaattamisesta. Sopimus ja pöytäkirja tulevat voimaan, kun kaikki sopimuspuolet ovat ne hyväksyneet omien menettelyjensä mukaisesti. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan samana ajankohtana kuin sopimus ja pöytäkirja tulevat voimaan.

YLEISPERUSTELUT

1. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

1.1. Sopimuksen tausta

Euroopan yhteisö on tehnyt kymmenen Keski-Euroopan maan (Bulgaria, Latvia, Liettua, Puola, Romania, Slovakia, Slovenia, Tšekki, Unkari ja Viro) kanssa Eurooppa-sopimukset. Ne ovat laaja-alaisia jaetun toimivallan sopimuksia, jotka kattavat vapaa-kaupan lisäksi poliittisen vuoropuhelun ja määräyksiä yhteistyön kehittämiseksi useilla eri aloilla. Ne eivät kuitenkaan laajuudeltaan ja kattavuudeltaan ole ETA-sopimuksen veroisia. Kaikkien Eurooppa-sopimusten johdantoon sisältyy maininta Euroopan unionin jäsenyydestä lopullisena tavoitteena.

Eurooppa-sopimukset ovat EY:n perustamissopimuksen 238 artiklan (nykyinen EY 310 artikla) nojalla tehtyjä assosiaatiosopimuksia. Ne ovat jaetun toimivallan sopimuksia, jotka sisältävät sekä yhteisön että jäsenmaiden toimivaltaan kuuluvia määräyksiä. Eurooppa-sopimusten kauppapoliittisten määräysten osalta yhteisön toimivalta on yksinomainen. Useimmat muut sopimusten kattamat yhteistyöalat sen sijaan sisältävät myös jäsenmaiden toimivaltaan kuuluvia asioita. Sopimukset edellyttävät siksi sekä yhteisön että jäsenmaiden hyväksymistä. Sopimukset ovat pääperiaatteiltaan samantyyppisiä, mutta ne sisältävät tiettyjä maakohtaisia eroja.

Puolan Eurooppa-sopimus allekirjoitettiin Brysselissä 16 päivänä joulukuuta 1991 ja se tuli voimaan 1 päivänä helmikuuta 1994. Suomi sitoutui liittymissopimuksen 102 artiklan mukaan soveltamaan sitä 1 päivästä tammikuuta 1995 liittymissopimuksen 103 artiklan 1 kohdan perusteella.

1.2. Sopimuksen pääasiallinen sisältö

Eurooppa-sopimukset kattavat vapaakaupan ohella poliittisen vuoropuhelun sekä määräyksiä muun muassa työvoiman liikkuvuudesta, yritysten perustamisesta, palvelujen kaupasta, maksuista ja pääomista.

Sopimukset sisältävät lisäksi määräyksiä yhteistoiminnasta eri aloilla ja vastaavien säännösten kehittamisestä ja parantamisesta. Johtavana periaatteena on pyrkimys Puolan lainsäädännön yhdenmukaistamiseen Euroopan yhteisöjen säännösten kanssa sopimuksen sisältämällä yhteistyöaloilla. Yhdenmukaistamisella pyritään asteittain parantamaan Puolan mahdollisuuksia liittyä Euroopan unioniin. Yhteistyöaloja koskevat määräykset ovat varsin väljiä, ja niillä pyritään osaltaan tukemaan kyseisten alojen instituutioiden luomista ja toimintaa. Tarvittaessa assosiaationeuvosto ja assosiaatiokomitea määrittelevät asianmukaiset menettelyt yhteistyön kehittämiseksi.

Eurooppa-sopimuksia hallinnoivat assosiaationeuvostot, jotka kokoontuvat vähintään kerran vuodessa ministeritasolla. Assosiaationeuvostot seuraavat sopimusten toteutumista ja tekevät tarvittaessa suosituksia niiden muuttamiseksi tai täydentämiseksi. Assosiaatiokomiteoissa käsitellään sopimukseen liittyviä kysymyksiä virkamiestasolla.

1.3. Sopimuksen poliittinen merkitys

Eurooppa-sopimuksella perustetaan Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Puolan välinen assosiaatio. Sen eräänä tavoitteena on luoda puitteet sopimuspuolten väliselle vuoropuhelulle, jotta mahdollistettaisiin tiiviiden poliittisten suhteiden kehittäminen. Suhteiden kehittämiseen liittyvät säännölliset korkeimman tason poliittiset tapaamiset. Niissä voidaan käsitellä kaikkia molempia sopimuspuolia kiinnostavia kysymyksiä muutosprosessin tukemiseksi ja ulkopoliittikaa koskevien kannanottojen yhdenmukaistamiseksi. Unioni ja sen jäsenmaat käyvät Puolan kanssa tätä poliittista vuoropuhelua vahvistettujen muotojen mukaisesti. Ministeritasolla kahdenvälistä poliittista vuoropuhelua käydään assosiaationeuvostossa. Sopimus luo entistä paremmat monenväliset institutionaaliset puitteet poliittisten suhteiden kehittämiseksi. Sopimus sisältää myös määräyksiä parlamentaarisen tason vuoropuhelusta.

Suomen kahdenväliset poliittiset suhteet Puolan kanssa ovat kehittyneet suotuisasti. On huomattava, että Eurooppa-sopimus ei korvaa kahdenvälisiä suhteita vaan toimii niitä täydentäen.

1.4. Sopimuksen kauppapoliittinen merkitys

Sopimuksella on myönteisiä vaikutuksia aikaisempaan tilanteeseen verrattuna. Tämä johtuu siitä, että Suomen ja Puolan väliset kahdenväliset kaupalliset sopimukset ennen Suomen EU-jäsenyyttä eivät olleet yhtä kattavia kuin Eurooppa-sopimus. Suomen EU-jäsenyyden myötä kahdenväliset kaupalliset sopimukset irtisanottiin.

2. Esityksen vaikutukset

2.1. Taloudelliset vaikutukset

Sopimuksella on EU:n ja Puolan kauppavaihdon kehitykselle suuri merkitys sen perustaessa sopimuspuolten välille vapaakauppa-alueen. Sopimuksessa annetut molemminpuoliset myönnytykset ovat kuitenkin luonteeltaan asymmetrisiä siten, että EU:n antamat etuisuudet ovat olennaisesti Puolan antamia myönnytyksiä suuremmat ja EU:n soveltamat siirtymäajat olennaisesti Puolan siirtymäaikoja lyhyemmät. Teollisuustuotteiden osalta EU poistaa tullit valtaosin lähes välittömästi ja herkiltäkin aloilta viiden vuoden kuluessa Puolan saadessa eri sektoreille kolmesta yhdeksään vuoteen kestävästi siirtymäajan. Maataloustuotteiden ja jalostettujen maataloustuotteiden osalta sopimuspuolet antavat toisilleen vastavuoroisia myönnytyksiä, joista neuvotellaan vuosittain edelleen.

Eurooppa-sopimus tarjoaa taloudellisen yhteistyön ja kaupan osalta myös Suomelle ja suomalaisille yrityksille entistä paremmat yhteistyö- ja vientimahdollisuudet kolmansiiin maihin verrattuna. Uudentyyppiseen yhteistyöhön liittyvien toimintojen taloudellisia vaikutuksia ei tässä yhteydessä ole mahdollista arvioida. Niitä koskeva päätöksenteko toteutetaan valtion tulo- ja menoarvion puitteissa.

2.2. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset

Esityksellä ei ole organisaatioon tai henkilöstöön kohdistuvia vaikutuksia. Sopimuksen hallinnointiin liittyvät assosiaationeuvostojen ja -komiteoiden kokoukset voidaan hoitaa tavanomaisen käytännön edellyttämällä tavalla nykyisellä henkilöstöllä.

2.3. Ympäristövaikutukset

Esityksellä ei ole välittömiä ympäristövaikutuksia. Sen tavoitteena on kuitenkin parantaa ydinenergian käytön turvallisuutta (79 artikla) sekä kehittää ja vahvistaa yhteistyötä ympäristön ja ihmisten terveyden suojelussa. Sopimus sisältää lukuisia ympäristönsuojelua koskevia yhteistyöaloja (80 artikla). Sopimuksen voidaan olettaa omalta osaltaan edesauttavan Puolan ympäristölainsäädännön yhdenmukaistamista EY:n vastaavan lainsäädännön kanssa.

2.4. Vaikutukset eri kansalaisryhmien asemaan

Esityksellä pyritään osaltaan siihen, että laillisesti maassa oleskelevien sopimusvaltioiden kansalaisten oikeusturva ja tasa-arvo työ- ja sosiaalilainsäädännössä paranevat. Sopimus edellyttää muun muassa sitä, ettei assosiaatiomaan kansalaisia saa syrjiä esimerkiksi työolojen, palkan tai irtisanomismääräysten osalta. Myös eläke-etuudet pyritään huomioimaan ja yhteensovittamaan työskentelymaasta riippumatta. Sopimus ei vaikuta jäsenvaltioissa voimassaoleviin maahantuloa koskeviin säännöksiin.

3. Asian valmistelu

Hallituksen esitys on valmisteltu ulkoasiainministeriössä virkatyönä. Sopimuksesta on pyydetty lausunnot kauppa- ja teollisuusministeriöltä, liikenne- ja viestintäministeriöltä, maa- ja metsätalousministeriöltä, oikeusministeriöltä, opetusministeriöltä, sisäasiainministeriöltä, sosiaali- ja terveysministeriöltä, työministeriöltä, valtiovarainministeriöltä ja ympäristöministeriöltä sekä Suomen Pankilta, kilpailuvirastolta ja tullihallitukselta.

4. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Ottaen huomioon Eurooppa-sopimusten laajuuden ja sen, että Puolan Eurooppa-sopimus on julkaistu kokonaisuudessaan Euroopan yhteisöjen virallisen lehden suomen-

kielisen laitoksen erityispainoksessa 1994 (11. luku: Ulkosuhteet, nide 26, EYVL L 348, s. 1), tämän hallituksen esityksen liitteeksi on otettu varsinaisen sopimustekstin lisäksi vain ne sopimuksen liitteet ja pöytäkirjat, joilla on merkitystä eduskunnan hyväksymisen kannalta.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Sopimuksen sisältö

Sopimuksen johdannossa todetaan, että Puolan lopullinen tavoite on jäsenyys yhteisössä ja että assosiaatio auttaa Puolaa tämän tavoitteen saavuttamisessa.

1 artiklassa perustetaan EU:n ja Puolan välille assosiaatio ja luetellaan assosiaation tavoitteet.

I OSASTO

POLIITTINEN VUOROPUHELU

2—5 artiklassa selostetaan poliittista vuoropuhelua. Poliittinen vuoropuhelu on merkittävä osa sopimusta ja kuuluu EU:n jäsenvaltioiden toimivaltaan. *2 artiklassa* todetaan sopimuspuolten aloittavan säännöllisen vuoropuhelun, joka muun muassa edistää Puolan täysimääräistä yhdentymistä demokraattisten valtioiden yhteisöön ja sopimuspuolten näkökantojen lähestymistä turvallisuuskysymyksissä. *3 artiklassa* todetaan, että tarvittaessa järjestetään neuvotteluja Euroopan yhteisöjen neuvoston puheenjohtajan ja komission puheenjohtajan sekä Puolan presidentin välillä. Ministeritasolla poliittista vuoropuhelua käydään assosiaationeuvostossa. *4 artiklassa* luetellaan muita tapoja ja menettelyjä poliittisen vuoropuhelun käymiseksi. *5 artiklan* mukaan parlamentaarisella tasolla vuoropuhelua käydään parlamentaarisessa assosiaatiokomiteassa.

II OSASTO

YLEISET PERIAATTEET

6 artikla sisältää sopimuksen yleiset periaatteet. Siinä todetaan assosiaatioon kuuluvan enintään kymmenen vuoden siirtymäkausi, joka koostuu kahdesta peräkkäisestä viisivuotisesta vaiheesta. Assosiaationeuvos-

to tarkastelee säännöllisesti sopimuksen soveltamista ja Puolan taloudellisten uudistusten toteuttamista.

III OSASTO

TAVAROIDEN VAPAA LIKKUVUUS

7 artikla sisältää määräyksen vapaakauppa-alueen perustamisesta siirtymäaikoineen. Perustulli, jonka perusteella peräkkäiset alennukset on toteutettava, muodostuu jokaisen tuotteen osalta sopimuksen voimaantuloa edeltävänä päivänä tosiasiallisesti sovellettavasta kaikkia koskevasta tullista.

I LUKU

Teollisuustuotteet

8—17 artiklassa todetaan asiallisesti se, että Puolan teollisuustuotteilla on tulliton ja kiintiötön markkinoillepääsy EU:n alueelle arkoja tuotteita lukuunottamatta, joilla on viiden vuoden siirtymäaika. Yhteisö saa vastaavasti osalle tuotteistaan tullittoman ja kiintiöttömän markkinoillepääsyn Puolaan sopimuksen voimaantullessa. Eri alojen aroille tuotteille on voimaantulopäivästä kolmesta seitsemään vuoteen kestävä siirtymäaika. *15 artikla* käsittelee tekstiilituotteisiin sovellettavaa järjestelmää (pöytäkirja nro 1). *16 artikla* käsittelee hiili- ja terästuotteisiin sovellettavaa järjestelmää (pöytäkirja nro 2).

II LUKU

Maatalous

18—21 artiklassa todetaan maataloutta koskevat järjestelyt. Käytännössä ratkaisut (liitteet I, VIIIa, VIIIb, IX, Xa, Xb, Xc ja XI) on perustuotteiden osalta kolmiosainen ja pe-

rustuu suosituimmuusetujen konsolidointiin lisättyinä niillä tuotteilla, joiden osalta ei yhteisön maatalouspolitiikan mukaan sovelleta tuontimaksuja vaan ainoastaan tulleja. Naudan- ja siipikarjanlihalle, muille lihavalmistelle, hedelmille ja vihanneksille sekä mehuille yhteisö antaa kiintiöt, joiden rajoissa sovelletaan alennettuja tulleja/tuontimaksuja. Jalostettujen tuotteiden kauppaan (pöytäkirja nro 3) sovelletaan niinkään eräitä tariffimyyntityksiä. 21 artiklassa todetaan, että maataloustuotteiden kauppaan sovelletaan suojalauseketta (30 artikla), joka mahdollistaa yksipuoliset suojatoimet tarvittaessa.

III LUKU

Kalastus

22 ja 23 artikla sisältää kalastustuotteita koskevia määräyksiä.

IV LUKU

Yhteiset määräykset

24—36 artikla sisältää sopimuspuolten välistä kauppaa koskevia yhteisiä määräyksiä. 25 artiklassa todetaan, että uusia tuonti- tai vientitulleja tai määrällisiä rajoituksia ei saateta voimaan. Sopimuspuolten tuotteiden verotuksellisesta samanarvoisuudesta on määräyksiä 26 artiklassa. 27 artiklan mukaan sopimus ei estä tulliliittojen perustamista. 28 artiklassa on määräyksiä poikkeuksellisista toimenpiteistä. 29 artiklassa määrätään polkumyynnistä. 30 artiklassa on määräyksiä tuontihäiriöistä. 31 artikla sisältää lausekkeen riittämättömästä tarjonnasta.

32 artikla koskee valtion monopoleja, jotka on mukautettava niin, ettei viidennen vuoden loppuun mennessä sopimuksen voimaantuloa esiinny syrjintää sopimuspuolten välillä. 33 artiklassa määrätään suojatoimista. 34 artiklassa on määräys alkuperäsäännöistä (pöytäkirja nro 4). 35 artiklassa on lueteltu kauppaa koskevia poikkeuksia, jotka ovat perusteltuja julkisen moraalin, yleisen järjestyksen tai turvallisuuden takia. 36 artikla koskee Puolan sekä Espanjan ja Portugalin väliseen kauppaan liittyviä erityismääräyksiä (pöytäkirja nro 5).

IV OSASTO

TYÖNTEKIJÖIDEN LIKKUVUUS, SIJOITTAUTUMISOIKEUS, PALVELUJEN TARJONTA

I LUKU

Työntekijöiden liikkuvuus

37 artiklan mukaan jonkin jäsenvaltion alueella laillisesti työskenteleviä Puolan kansalaisia ei saa syrjiä kansalaisuutensa perusteella työehdoissa, palkkauksessa tai irtisanomisessa. Myös työntekijän aviopuolisolla ja lapsilla on pääsy jäsenvaltion työmarkkinoille edellä mainitun työntekijän työluvan voimassaolon ajan. Poikkeuksen muodostavat kausityöntekijät ja 41 artiklassa tarkoitettujen kahdenvälisen sopimusten perusteella saapuneet työntekijät. Tämä ei silti estä jäsenvaltiota soveltamasta 41 artiklan mukaiseen kahdenväliseen sopimukseen mahdollisesti sisältyvää, työntekijän perheenjäsenelle edullisempaa määräystä. 37 artiklan 2 kohdan mukaan Puolan on taattava vastaavat oikeudet siellä laillisesti työtä tekeville jäsenvaltioiden kansalaisille sekä heidän Puolassa laillisesti oleskeleville puolisolleen ja lapsilleen, jollei sovellettavista määräyksistä muuta johdu.

58 artiklan mukaan sopimuksen määräyksillä ei ole tarkoitus vapauttaa työvoiman liikkuvuutta, vaan kukin yksittäinen jäsenvaltio voi säädellä assosiaatiomaan kansalaisten maahantuloa oleskelu- ja työluvilla kansallisten säännöstensä mukaisesti. Suomessa tehtävään työhön sovelletaan Suomen työlainsäädäntöä. Lisäksi työluvan myöntämisen eräs edellytys on, että ulkomaalaisen palkkaja työehdot ovat voimassaolevien työehtosopimusten mukaiset.

Ulkomaalaisen maahantulosta, oleskelusta ja työnteosta säädetään ulkomaalaislaissa (378/1991). Työlupaa koskevien säännösten soveltamisesta säädetään ulkomaalaisasetuksessa (142/1994) sekä työministeriön asetuksen nojalla antamassa määräyksessä (M 2/1999). Työntekijän perheenjäsenille työluvat myönnetään työvoimapolitiittista harkintaa soveltamatta ajaksi, joka määräytyy perheen maassaoleskelun perusteena olevan oleskelu-

luvan mukaan. Pysyvä oleskelulupa myönnetään kahden vuoden maassaoleskelun jälkeen. Pysyvän oleskeluluvan saanut henkilö ja hänen perheenjäsenensä voivat tehdä työtä ilman työlupaa.

38 artikla sisältää määräyksiä sosiaaliturvan yhteensovittamisesta. Niiden mukaan Euroopan unionin jäsenvaltioissa työskentelevien puolalaisten työntekijöiden ja heidän perheenjäsentensä siellä täyttämät vakuutus-, työskentely- tai asumiskaudet lasketaan yhteen muun muassa eläkkeitä varten. Artiklan toisen alakohdan mukaan siinä määritellyt eläkkeet voidaan vapaasti siirtää maksavan jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti. Kolmanneksi puolalaiset työntekijät saavat perhevustukset jäsenmaan alueella olevia perheenjäseniään varten. Puola myöntää puolestaan edellä mainituissa toisessa ja kolmannessa alakohdassa tarkoitettua kohtelua vastaavan kohtelun alueellaan oleville jäsenmaiden kansalaisille ja heidän perheenjäsenilleen.

39 artiklan mukaan edellisessä artiklassa esitetyn tavoitteen saavuttamiseksi assosiaationeuvosto antaa päätöksellään asianmukaiset määräykset sekä hallinnolliset säännöt. Neuvoston antamat määräykset eivät kuitenkaan saa vaikuttaa 40 artiklan mukaan jäsenvaltioiden ja Puolan kahdenvälisistä sopimuksista aiheutuviin oikeuksiin ja velvollisuuksiin, jos niissä annetaan Puolan ja jäsenvaltioiden kansalaisille edullisempi kohtelu.

Edellä mainituilla sopimusmääräyksillä ei ole vaikutusta nykyiseen tilanteeseen yhteensovittaessa Suomen ja Puolan sosiaaliturvalainsäädäntöä. 38 artiklan on kirjattu tavoite, jonka toteuttaminen tapahtuu aikanaan assosiaationeuvoston päätöksellä.

41 artiklassa todetaan, että puolalaisten työntekijöiden työnsaantimahdollisuudet, jotka jäsenvaltiot antavat heille kahdenvälisten sopimusten nojalla, olisi säilytettävä tai niitä olisi mahdollisuuksien mukaan parannettava. Assosiaationeuvosto tarkastelee muiden parannusten myöntämistä.

42 artiklan mukaan assosiaationeuvosto tarkastelee 6 artiklassa tarkoitetun toisen vaiheen aikana tai aikaisemminkin muita keinoja työntekijöiden liikkuvuuden parantamiseksi ja antaa tästä suosituksia.

43 artiklan mukaan EY antaa Puolalle teknistä apua sosiaaliturvajärjestelmän rakenta-

misessa edistääkseen työvoiman uudelleen suuntautumista rakennemuutoksen yhteydessä.

II LUKU

Sijoittautuminen

44—54 artikla koskee sijoittautumista. Sopimuspuolet takaavat toistensa alueille sijoittautuneille yhtiöilleen, tytäryhtiöilleen ja sivuliikkeille tasapuolisen kohtelun. Lähtökohdiana on syrjinnän poistaminen mahdollisimman pitkälle.

45 ja 49 artikla sisältää määräyksiä rahoituspalveluista. 50 artiklassa selostetaan sijoittautumista koskevia poikkeusedellytyksiä (esimerkiksi jonkin alan rakennemuutos). Poikkeusten takaraja on seitsemän vuotta sopimuksen voimaantulosta.

III LUKU

Palvelujen tarjonta yhteisön ja Puolan välillä

55—57 artikla säätelee palvelujen tarjontaa. 55 artiklan 1 kohdassa todetaan, että palvelujen osalta sitoudutaan siihen, että myös sellaiset yritykset, jotka eivät toimi toisen sopimuspuolen alueella, saavat vähitellen tarjota palvelujaan.

55 artiklan 2 kohdassa todetaan, että johonkin jäsenvaltioon sijoittuvalla puolalaisella yhtiöllä on oikeus tietyin edellytyksin siirtää yhtiön sisäisesti työntekijöitä jäsenvaltioon ja vastaavasti palvelujen tarjoamiseen liittyviin johto- ja erityistehtäviin lähetettäville tulee tietyin edellytyksin sallia maahan-tulo. Sopimuksessa määriteltyjen ehtojen täytyessä voidaan Suomessa voimassa olevien säännösten ja määräysten mukaan kyseiset oleskelu- ja työluvut myöntää, mikäli oleskelun luonne edellyttää työlupaa.

56 artiklassa sopimuspuolet sitoutuvat noudattamaan kansainvälisen meriliikenteen osalta tehokkaasti periaatetta kaupallisiin perustein tapahtuvasta vapaasta pääsystä markkinoille ja liikenteeseen. Lento- ja maaliikenteessä molemminpuolisesta markkinoillepääsystä sovitaan myöhemmin tehtävissä erityisissä liikennesopimuksissa.

IV LUKU**Yleiset määräykset**

58 artiklan sisältöä on käsitelty edellä 37 artiklan yhteydessä. 58 artiklassa todetaan lisäksi, että IV osaston II, III ja IV luvun määräyksiä mukautetaan asteittain palvelujen kauppaa koskevan yleissopimuksen (GATS) mukaiseksi.

V OSASTO**MAKSUT, PÄÄOMAT, KILPAILU JA MUUT TALOUDELLISET MÄÄRÄYKSET, LAINSÄÄDÄNTÖJEN LÄHENTÄMINEN****I LUKU****Juoksevat maksut ja pääomien liikkuvuus**

59 artiklan mukaan sopimuspuolet sitoutuvat hyväksymään kaikki vapaissa valuutoissa suoritettavat maksut, jos niihin liittyvät liike-toimet koskevat sopimuksen mukaisesti vapautettua tavaroiden, palvelujen tai henkilöiden liikkuvuutta sopimuspuolten välillä.

60 artiklan mukaan sopimuspuolet varmistavat pääoman vapaan liikkuvuuden niiden yhtiöiden suorissa investoinneissa, jotka on perustettu isäntämaan lainsäädännön mukaisesti, sekä voittojen kotiuttamisen. Pääoman vapaa liikkuvuus ja voittojen kotiuttaminen varmistetaan viiden vuoden kuluessa niiden investointien osalta, jotka liittyvät Puolassa itsenäisinä ammatinharjoittajina toimivien yhteisön kansalaisten sijoittautumiseen.

61 artiklan mukaan sopimuspuolet toteuttavat viiden vuoden kuluessa toimenpiteet, joilla luodaan edellytykset sille, että pääomien vapaata liikkuvuutta koskevia yhteisön sääntöjä voidaan myöhemmin ryhtyä soveltamaan.

62 artikla antaa Puolalle, mikäli Puolan valuutan täydellistä vaihdettavuutta ei ole toteutettu, mahdollisuuden poikkeuksellisissa olosuhteissa soveltaa luottojen myöntämiseen ja saamiseen liittyviä valuuttarajoituksia Kansainvälisen valuuttarahaston sallimissa puitteissa.

II LUKU**Kilpailu ja muut taloutta koskevat määräykset**

63 artiklan mukaan yritysten väliset sopimukset kilpailun rajoittamiseksi, määräävän markkina-aseman väärinkäyttö ja kilpailua vääristävät valtion tuet ovat yhteensopimattomia sopimuksen kanssa. Tämä vastaa EY:n perustamissopimuksen 85 artiklan (nykyinen EY 81 artikla) 1 kohtaa, joka on eräs yhteisön keskeisimmistä kilpailusäännöistä, sekä 86 artiklaa (nykyinen EY 82 artikla; määräävä markkina-asema) ja 92 artiklaa (nykyinen EY 87 artikla; valtion tuet). Puolan valtion tukia koskevista poikkeuksista on säädetty 63 artiklan kohdissa 4, 5, 6 ja 8.

64 artiklan mukaan maksutasesyistä toteutettavia tuontirajoituksia pyritään välttämään ja ilmoittamaan niistä hyvissä ajoin.

65 artiklassa todetaan assosiaationeuvoston varmistavan julkisten yritysten osalta ja niiden yritysten osalta, joille on myönnetty erityisoikeuksia, että Euroopan talousyhteisön perustamissopimuksen ja erityisesti sen 90 artiklan (nykyinen EY 86 artikla) periaatteita noudatetaan.

66 artiklassa Puola vahvistaa jatkavansa henkisen, teollisen ja kaupallisen omaisuuden suojelun parantamista. Puola liittyy viidennen vuoden lopussa tämän sopimuksen voimaantulosta näitä koskeviin kansainvälisiin sopimuksiin.

67 artiklan mukaan pääsyä julkisiin hankintoihin pidetään vastavuoroisesti suotavana ja ketään syrjimättä.

III LUKU**Lainsäädäntöjen lähentäminen**

68 artiklassa sopimuspuolet tunnustavat, että Puolan taloudellinen yhdentyminen yhteisöön riippuu ratkaisevasti lainsäädäntöjen lähentämisestä. 69 artiklassa luetellaan ne alat, joilla lähentyminen on erityisen tärkeää (muun muassa tullilainsäädäntö, yhtiöoikeus, pankkioikeus, yritysten kirjanpito ja verotus). 70 artiklan mukaan EY antaa Puolalle edellä mainittujen toimien toteuttamiseksi teknistä apua.

VI OSASTO

YHTEISTYÖ TALOUDEN ALALLA

71—94 artiklassa käsitellään yhteistyötä talouden eri aloilla. Menettelyt ja toimet suunnitellaan siten, että niillä edistetään Puolan taloudellista kehitystä.

Yhteistyöaloja ovat: yhteistyö teollisuuden alalla (72 artikla), sijoitusten edistäminen ja niiden suoja (73 artikla), maatalouden laatuvaatimukset, teollisuusstandardit ja vaatimustenmukaisuuden arviointi (74 artikla), tieteen ja teknologian alan yhteistyö (75 artikla), opetus ja ammattikoulutus (76 artikla), maatalous ja siihen liittyvä teollisuus (77 artikla), energia (78 artikla), yhteistyö ydinenergia-alalla (79 artikla), ympäristö (80 artikla), liikenne (81 artikla), televiestintä (82 artikla), pankki-, vakuutus- ja muut rahoituspalvelut (83 artikla), rahapolitiikka (84 artikla), rahanpesu (85 artikla), alueiden kehittäminen (86 artikla), sosiaalialan yhteistyö (87 artikla), matkailu (88 artikla), pienet ja keskisuuret yritykset (89 artikla), tiedotus ja audiovisuaaliset mediat (90 artikla), tulli (91 artikla), tilastoalan yhteistyö (92 artikla), taloustieteet (93 artikla) ja huumeet (94 artikla). Edellä mainittujen alojen yhteistyötä koskevat määräykset ovat pääsääntöisesti väljiä ja luonteeltaan tavoitteellisia.

VII OSASTO

KULTTUURIYHTEISTYÖ

95 artiklassa luetellaan kulttuuriyhteistyön eri alat.

VIII OSASTO

RAHOITUSYHTEISTYÖ

96—101 artiklassa mainitaan rahoitusavun lähteet kuten Euroopan investointipankki, PHARE-ohjelma ja G-24 rahoitusapu. 98 artiklassa todetaan, että yhteisön rahoitusapu tavoitteineen määritellään maaohjelmassa, mistä on informoitava assosiaationeuvostoa. 99 artiklassa todetaan G-24 rahoitusavun tarkoituksena olevan muun muassa saada Puola siirtymään vaihdettavaan valuuttaan. 100 ar-

tiklassa todetaan, että rahoitusapu arvioidaan Puolan kehityksen tarpeiden ja tason perusteella ottaen huomioon sen vastaanottokyky. 101 artiklassa todetaan, että yhteisön avustukset sovitetaan yhteen muista lähteistä tulevien avustusten kanssa.

IX OSASTO

INSTITUTIONAALISET, YLEISET JA LOPPUMÄÄRÄYKSET

102—107 artiklassa annetaan assosiaationeuvostoa koskevia määräyksiä. Assosiaationeuvosto valvoo sopimuksen täytäntöönpanoa. Se kokoontuu ministeritasolla kerran vuodessa tai tarpeen vaatiessa. Neuvosto tarkastelee tärkeimpiä sopimukseen liittyviä kysymyksiä sekä sopimuspuolien edun kannalta merkityksellisiä kansainvälisiä kysymyksiä.

Assosiaationeuvosto muodostuu unionin neuvoston ja komission jäsenistä sekä Puolan hallituksen nimeämistä jäsenistä. Sen puheenjohtajana toimivat vuorotellen Euroopan unionin neuvoston jäsen ja Puolan hallituksen jäsen työjärjestyksen sääntöjen mukaisesti. Neuvostossa voidaan edustautua myös si- jaistasolla.

Assosiaationeuvosto käyttää päätösvaltaa sopimuksessa vahvistettujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Tehdyt päätökset sitovat sopimuspuolia, joiden on toteutettava päätösten täytäntöönpanemiseksi tarvittavat toimenpiteet. Neuvosto voi antaa myös suosituksia.

Assosiaationeuvosto tekee päätökset ja antaa suositukset sopimuspuolten yhteisellä sopimuksella.

Kumpikin sopimuspuoli voi saattaa sopimuksen soveltamista tai tulkintaa koskevan riidan neuvoston käsiteltäväksi, ja se voi ratkaista riidan päätöksellään. Jos assosiaationeuvosto ei kykene ratkaisemaan erimielisyyttä, käytetään välimiesmenettelyä.

Assosiaationeuvostoa avustaa assosiaatiokomitea, joka muodostuu unionin neuvoston ja Euroopan komission jäsenten edustajista sekä Puolan hallituksen, tavallisesti korkean tason virkamiesedustajista. Neuvosto määrää työjärjestyksessään assosiaatiokomitean tehtävät, joihin sisältyvät erityisesti assosiaationeuvoston kokousten valmistelu ja kyseisen komitean toiminnan varmistaminen.

Neuvosto voi siirtää toimivaltaansa assosiaatiokomitealle.

108—110 artikla sisältää parlamentaarista assosiaatiokomiteaa koskevat määräykset. Niiden mukaisesti perustetaan parlamentaarinen komitea, joka muodostaa puitteet Puolan parlamentin ja Euroopan parlamentin jäsenten kokoontumiselle ja mielipiteiden vaihdolle. Se kokoontuu säännöllisin itse määräämnsä väliajoin.

111 artiklassa sitoudutaan varmistamaan sopimuspuolten kansalaisten pääsy toimivaltaisiin tuomioistuimiin. *112 artikla* sisältää sopimuksen sallitut poikkeusmääräykset. *113 artiklassa* selvitetään sopimuksen soveltamisalan syrjintämääräykset.

114 artiklassa todetaan, ettei Puolasta peräisin oleviin tuotteisiin sovelleta niitä yhteisöön tuotaessa jäsenmaiden keskenään soveltamia järjestelyjä edullisempia järjestelyjä sekä että Puolaan IV osaston ja V osaston I luvun mukaan sovellettu järjestely ei ole edullisempi kuin jäsenvaltioiden keskenään soveltama järjestely.

115—120 artiklassa annetaan sopimuksen toimeenpanoon ja voimaantuloon liittyviä tarkempia määräyksiä.

121 artiklan 3 kohdan mukaan sopimus korvaa voimaan tultuaan Brysselissä 19 päivänä syyskuuta 1989 allekirjoitetun Euroopan talousyhteisön ja Puolan välisen kauppaa ja taloudellista yhteistyötä koskevan sopimuksen sekä Brysselissä 16 päivänä lokaakuuta 1991 allekirjoitetun Euroopan hiili- ja teräsyhteisön ja Puolan välisen pöytäkirjan.

122 artiklassa annetaan tarkentavia määräyksiä siitä, mitä tarkoitetaan "tämän sopimuksen voimaantulopäivällä".

2. Mukautuspöytäkirjan sisältö

2.1. Yleistä

Suomi on liittymissopimuksen 102 artiklan mukaan sitoutunut soveltamaan 1 päivästä tammikuuta 1995 liittymissopimuksen 103 artiklan 1 kohdassa mainittujen sopimusten määräyksiä. Näitä ovat muun muassa Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden Bulgarian, Puolan, Romanian, Slovakian, Tshekin ja Unkarin kanssa tekemät Eurooppa-sopimukset. Näihin sopimuksiin Suomen ja

muiden uusien jäsenvaltioiden (Ruotsi ja Itävalta) liittymisestä aiheutuvista mukautuksista on laadittu erilliset pöytäkirjat, jotka Puolan ja EU:n jäsenvaltioiden osalta allekirjoitettiin Brysselissä 25 päivänä kesäkuuta 1999.

Asiallisesti pöytäkirja Puolan osalta merkitsee Suomen liittymissopimuksen 102 artiklassa olevan sopimusmääräyksen täytäntöönpanoa. Pöytäkirjalla ei siten tehdä tosiasiallisia muutoksia Puolan Eurooppa-sopimukseen, vaan tilanne säilyy samana kuin Suomen liittymissopimuksen allekirjoitushetkellä. Pöytäkirja ei aiheuta taloudellisia tai poliittisia muutoksia nykytilaan verrattuna, koska Suomi on noudattanut Puolan Eurooppa-sopimuksen määräyksiä 1 päivästä tammikuuta 1995 lukien.

Pöytäkirjat tulevat voimaan, kun kaikki kyseisten kuuden Eurooppa-sopimuksen sopimuspuolet sekä myös Suomi, Ruotsi ja Itävalta ovat ne hyväksyneet.

2.2. Pöytäkirjan sisältö

Pöytäkirjan ensimmäinen artikla sisältää määräyksen Suomen, Ruotsin ja Itävallan tulemisesta Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Puolan Eurooppa-sopimuksen sopimuspuoliksi.

Toisen artiklan mukaan suomen ja ruotsin kielellä laadittu Eurooppa-sopimus liitteineen ja pöytäkirjoineen sekä julistuksineen tulee yhtä todistusvoimaiseksi alkuperäisten tekstien kanssa.

Kolmannessa artiklassa määrätään, että Eurooppa-sopimuksen erottamattomaksi osaksi tulevan mukautuspöytäkirjan hyväksyminen tapahtuu sopimuspuolten omien menettelyjen mukaisesti.

Neljännän artiklan mukaan pöytäkirja tulee voimaan sitä päivää seuraavan toisen kuukauden ensimmäisenä päivänä, jona sopimuspuolet ovat ilmoittaneet kyseisten menettelyjen päätökseen saattamisesta 3 artiklan mukaisesti.

Viidennen artiklan mukaan Euroopan unionin neuvoston pääsihteeristö on pöytäkirjan tallettaja.

Kuudennen artiklan mukaan pöytäkirja laaditaan kahtena kappaleena 12 kielellä ja jokainen teksti on yhtä todistusvoimainen.

3. Lakiehdotuksen perustelut

1 §. Lain 1 § sisältää säännöksen, jolla saatetaan voimaan lailla ne Puolan kanssa tehdyn Eurooppa-sopimuksen ja siihen liittyvän mukautuspöytäkirjan määräykset, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan.

2 §. Lain 2 § sisältää säännöksen, jonka mukaan lain täytäntöönpanosta voidaan antaa tarkempia säännöksiä tasavallan presidentin asetuksella.

3 §. Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan tasavallan presidentin asetuksella säädettävänä ajankohtana samanaikaisesti kuin sopimus ja sen mukautuspöytäkirja tulevat Suomen osalta voimaan.

4. Voimaantulo

Sopimuksen 121 artiklan 1 kohdan mukaan sopimuspuolet hyväksyvät sopimuksen omien menettelyjensä mukaisesti. Sopimus ja mukautuspöytäkirja tulevat voimaan sitä päivää, jona sopimuspuolet ilmoittavat toisilleen hyväksymismenettelyjen täytäntöönpanosta, seuraavan toisen kuukauden ensimmäisenä päivänä. Hyväksymisestäään ovat hallituksen esityksen antamisajankohtaan mennessä ilmoittaneet Alankomaat, Irlanti, Luxemburg, Portugali, Ranska, Ruotsi, Saksa ja Tanska. Esitykseen sisältyvä laki ehdotetaan tulevaksi voimaan tasavallan presidentin asetuksella säädettävänä ajankohtana samaan aikaan kuin sopimus ja sen mukautuspöytäkirja tulevat Suomen osalta voimaan.

Puolan Eurooppa-sopimus ja sen mukautuspöytäkirja sisältävät määräyksiä, jotka kuuluvat Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 18 §:n mukaan maakunnan lainsäädäntövaltaan. Esitykseen liittyvän voimaansaattamislain voimaantulemiselle on siten saatava itsehallintolain 59 § 2 momentin mukaan Ahvenanmaan maakuntapäivien hyväksyminen.

5. Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus

Puolan Eurooppa-sopimus on niin sanottu jaetun toimivallan sopimus, jonka määräykset kuuluvat osittain jäsenvaltion ja osittain

yhteisön toimivaltaan. Suomi hyväksyy siten sopimuksen ja sen mukautuspöytäkirjan perustuslain 93 §:n 1 momentin ja 94 §:n mukaisesti niiltä osin kuin sopimuksen määräykset kuuluvat jäsenvaltioiden toimivaltaan. Sopimuksen kauppapoliittisten määräysten osalta yhteisön toimivalta on yksinomainen. Useat muut sopimuksen kattamat yhteistyöalat sisältävät sen sijaan myös jäsenmaiden toimivaltaan kuuluvia määräyksiä, koska yhteisöllä on yhteisön oikeuden nykyisessä kehitysvaiheessa verrattain rajoitettu toimivalta kolmansien valtioiden kansalaisten liikkuvuutta koskevista asioista. Tällaisia aloja sisältyy erityisesti työntekijöiden vapaata liikkuvuutta, sijoittautumisoikeutta ja palvelujen tarjontaa koskeviin määräyksiin. Nizzan sopimuksen voimaantullessa palvelut sisällytetään yhteisen kauppapolitiikan alaan, vaikkakin jäsenvaltioilla säilyy myös oikeus ylläpitää ja tehdä niitä koskevia sopimuksia kolmansien osapuolten kanssa. Yhteisön ja sen jäsenvaltioiden välisen toimivallan raja ei ole assosiaatiosopimuksessa selväpiirteinen, eikä sopimus sisällä määräystä, joka osoittaisi toimivallan jakautumisen. Kun sopimuksen hyväksymistä koskeva päätös Euroopan unionissa on tehty EY:n perustamissopimuksen 238 artiklan (nykyinen EY 310 artikla) nojalla, ei myöskään käytetystä oikeusperustasta ole johdettavissa yksityiskohtaista toimivallanjakoa. Seuraavassa käsitellään lainsäädännön alaan kuuluvia sopimuksen artikloja niiltä osin kuin ne hallituksen käsityksen mukaan kuuluvat jäsenvaltioiden toimivaltaan.

Perustuslain 94 §:n 1 momentin mukaan eduskunta hyväksyy muun muassa sellaiset valtiosopimukset ja muut kansainväliset velvoitteet, jotka sisältävät lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä. Perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännön mukaan eduskunnan hyväksymistoimivalta kattaa kaikki aineelliselta luonteeltaan lain alaan kuuluvat kansainvälisen velvoitteen määräykset. Sopimuksen määräykset on luettava lainsäädännön alaan, 1) jos määräys koskee jonkin perustuslaissa turvatun perusoikeuden käyttämistä tai rajoittamista, 2) jos määräys muutoin koskee yksilön oikeuksien tai velvollisuuksien perusteita, 3) jos määräykset tarkoittamasta asiasta on perustuslain mukaan

säädettävä lailla 4) taikka jos määräyksen tarkoittamasta asiasta on voimassa lain säännöksiä 5) tai siitä on Suomessa vallitsevan käsityksen mukaan säädettävä lailla. Kysymykseen ei vaikuta se, onko jokin määräys ristiriidassa vai sopusoinnussa Suomessa lailla annetun säännöksen kanssa (PeVL 11, 12 ja 45/2000 vp).

Sopimuksen IV osasto ja IX osasto sisältävät lukuisia lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä, kuten seuraavassa on esitetty, ja edellyttävät siten eduskunnan suostumusta.

Sopimuksen 37 artiklan syrjimättömyysperiaatteen toteuttamiseen liittyvät Suomessa muun muassa perustuslain (731/1999) 6 §, työsopimuslain (55/2001) 2 luvun 2 § ja rikoslain (39/1889) 47 luvun 3 §. Sopimuksen 37 artiklan oleskeluoikeutta ja työnteoa koskevien määräysten täytäntöönpanoa koskevat ulkomaalaislain ja -asetuksen säännökset. Sopimuksen 37 artiklan määräykset kuuluvat lainsäädännön alaan, koska ne sisältävät yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteita koskevia seikkoja ja koska niistä on Suomessa voimassa laintasoista sääntelyä, vaikka ne eivät edellytäkään olemassa olevien lakien muuttamista.

Sopimuksen 38 artiklan määräykset sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta koskevat yksilön oikeuksia ja velvollisuuksia. Niillä on yhteys perustuslain 19 §:ssä tarkoitettujen sosiaaliturvaa koskevien oikeuksien toteuttamiseen julkisen vallan toiminnassa ja ne kuuluvat siten lainsäädännön alaan.

Yhteisön sijoittautumisoikeutta koskevat säännökset eivät lähtökohtaisesti ulotu kolmansista valtioista oleviin henkilöihin tai yhtiöihin. Kun kolmansista maista tuleva henkilö haluaa aloittaa ammatinharjoittamisen tai perustaa yhtiön jossakin jäsenvaltiossa, häneen sovelletaan kyseisen jäsenvaltion kansallista lainsäädäntöä. Sopimuksen II luvun sijoittautumisoikeutta koskevat määräykset liittyvät perustuslain 18 §:n 1 momenttiin, jonka mukaan jokaisella on lain mukaan oikeus hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla. Määräykset kuuluvat lainsäädännön alaan.

Kuten edellä on todettu palveluja koskevat määräykset siirtyvät Nizzan sopimuksen voimaantullessa yhteisen kauppapolitiikan

alaan. Koska palvelujen tarjoamisesta on Suomessa voimassa laintasoista sääntelyä, kuuluvat assosiaatiosopimuksen III luvun määräykset tällä hetkellä lainsäädännön alaan.

Sopimuksen 46 artiklan mukaan assosiaationeuvosto tarkastelee, mitkä määräykset ovat tarpeen tutkintojen kelpoisuuden molemminpuoliseksi tunnustamiseksi. Tutkintojen tunnustamisesta on Suomessa säännöksiä useissa laeissa, muun muassa laissa Euroopan yhteisön yleisen tutkintojen tunnustamisjärjestelmän voimaansaannosta (1597/1992). Lakia voidaan soveltaa myös siten kuin kelpoisuudesta ja oikeudesta harjoittaa ammattia sovitaan Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden toisen osapuolen kanssa tekemässä sopimuksessa on sovittu. Määräys ei edellytä voimassaolevien lakien muuttamista, mutta kuuluu lainsäädännön alaan.

Sopimuksen 102 artiklassa tarkoitettu assosiaationeuvosto voi tehdä sopimuksen 104 artiklan mukaan suosituksia ja päätöksiä. Assosiaationeuvosto voi siirtää toimivaltaansa myös sopimuksen 106 artiklassa tarkoitettulle assosiaatiokomitealle. Päätökset sitovat osapuolia, joiden on toteutettava päätösten täytäntöönpanemiseksi tarvittavat toimenpiteet. Sopimuksen 105 artiklan mukaan assosiaationeuvostolla on myös valtuudet ratkaista sopimuksen soveltamista tai tulkintaa koskevat riidat. Assosiaationeuvoston tehtävistä ja toimivallasta on määräyksiä myös muun muassa sopimuksen 39–42 artiklassa. Sopimuksen sisältö huomioon ottaen voidaan arvioida, että assosiaationeuvoston ja -komitean toimivaltaa koskevat määräykset sisältävät verrattain vähäisenä pidettävän mahdollisuuden siihen, että päätökset koskevat kysymyksiä, jotka kuuluvat jäsenvaltion toimivaltaan ja Suomen perustuslain kannalta Suomen lainsäädännön alaan. Koska assosiaationeuvostolla on kuitenkin sopimuspuolia sitovaa päätösvaltaa, sopimuksen määräysten on katsottava kuuluvan näiltä osin lainsäädännön alaan.

Sopimuksen 105 artiklan riitojen ratkaisua koskevat määräykset sisältävät myös välimiesmenettelyn, jonka ratkaisut sitovat riidan osapuolia. Tällöin voi tulla sitovasti ratkaisuksi myös lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä koskevia kysymyksiä ja määrä-

yksen on katsottava siten kuuluvaksi lainsäädännön alaan.

Mukautuspöytäkirjalla Eurooppa-sopimuksen määräykset, jotka sisältävät myös lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä, tulevat Suomea sitoviksi. Mukautuspöytäkirjalla myös sopimuksen suomen- ja ruotsinkieliset toisinnot tulevat todistusvoimaisiksi. Mukautuspöytäkirjan määräykset kuuluvat lainsäädännön alaan.

6. Käsittelyjärjestys

Sopimuksen määräykset assosiaationeuvoston perustamisesta, tehtävistä ja toimivallasta kuuluvat edellä esitetyllä tavalla lainsäädännön alaan.

EY:n tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan assosiaationeuvosto voi tehdä sopimuksen soveltamisesta ja täytäntöönpanosta päätöksiä, jotka ovat jäsenvaltioissa suoraan sovellettavaa oikeutta.

Jäsenvaltioilla voidaan katsoa olevan ainakin osittaista toimivaltaa työntekijöiden liikkuvuutta, sijoittautumisoikeutta ja palvelujen tarjontaa koskevilta osin. Tämä koskee erityisesti maahan pääsyä ja maassa oleskelua, työskentelyä, työehtoja, luonnollisten henkilöiden sijoittautumista sekä palvelujen tarjontaa koskevia säännöksiä ja määräyksiä. Näillä aloilla assosiaationeuvostolla on sopimuksen mukaan pääasiassa toimivaltaa antaa suosituksia ja tarkastella keinoja sopimuksen tavoitteiden toteuttamiseksi. Eräissä asioissa assosiaationeuvosto voi myös antaa sitovia päätöksiä.

Tältäkin osin sopimuksen määräykset eivät estä sopimuspuolia soveltamasta maahan pääsyä ja maassa oleskelua, työskentelyä, työehtoja, luonnollisten henkilöiden sijoittautumista sekä palvelujen tarjontaa koskevia säännöksiä ja määräyksiä, rajoittamatta kuitenkaan sopimuksella jo määrättyjä etuja.

EU:n neuvosto osallistuu päätöksentekoon assosiaationeuvostossa, jossa päätökset tehdään yksimielisesti. Jäsenvaltio on assosiaationeuvostossa edustettuna ainoastaan EU:n neuvoston nimeämän edustajan kautta. Assosiaationeuvoston käsitellessä yhteisön toimivaltaan kuuluvia asioita pääperiaatteena on, että yhteisön sisäisessä päätöksenteossa nou-

datetaan vastaavia äänestysääntöjä kuin päätettäessä yhteisön säädöksestä vastaavalla alalla. Mikäli assosiaationeuvostossa tehtävä sitova päätös kuuluu jäsenvaltion toimivaltaan, tehdään asiaa koskeva päätös EU:n neuvostossa yksimielisesti.

Sikäli kuin assosiaationeuvosto käsittelee jäsenvaltion toimivaltaan kuuluvia asioita, on jäsenvaltiolla siten neuvoston kautta mahdollisuus vaikuttaa asian käsittelyyn. Kun myös assosiaationeuvosto tekee päätökset yksimielisesti, merkitsee tämä sitä, että jäsenvaltio ei käytännössä joudu hyväksymään vastustamaansa päätöstä.

Vaikka jäsenvaltio osallistuu päätöksentekoon itse assosiaationeuvostossa epäsuorasti neuvoston kautta, ei jäsenvaltion toimivaltaan tai jaettuun toimivaltaan kuuluvissakaan kysymyksissä toimivallan delegointi merkitse hallituksen käsityksen mukaan sellaista Suomen oikeudenkäyttöpiiriin kuuluvan lainsäädäntövallan delegointia kansainväliselle toimielimelle, että itse assosiaatiosopimuksen hyväksyminen edellyttäisi supistetun perustuslainsäätämisenjärjestyksen käyttämistä. Tämäntyyppistä asetelmaa ei eduskunnan perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännössä ole pidetty perustuslain kanssa ristiriidassa olevana (PeVL 20/1995 vp).

Sopimuksen 105 artiklan mukaan voidaan sopimuksen tulkintaa ja soveltamista koskeva sopimuspuolten välinen riitaisuus saattaa myös erillisessä välimiesmenettelyssä ratkaistavaksi. Tätä tarkoittavan ratkaisuvallan uskominen riippumattomalle kansainväliselle toimielimelle on eduskunnan perustuslakivaliokunta pitänyt kansainväliseen yhteistoimintaan luonnostaan kuuluvana seikkana (PeVL 10/1998 vp). Vaikkakin tätä koskeva määräys on katsottava kuuluvan lainsäädännön alaan, sen ei ole katsottu olevan ristiriidassa nykyaikaisen täysivaltaisuuskäsityksen kanssa.

Puolan Eurooppa-sopimus on pitkälti samantyyppinen kuin Viron, Latvian, Liettuan ja Slovenian kanssa solmitut sopimukset.

Edellä olevan perusteella hallitus katsoo, että Puolan Eurooppa-sopimuksen ja sen mukautuspöytäkirjan hyväksymisestä voidaan päättää äänten enemmistöllä ja että esitykseen sisältyvä lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisenjärjestyksessä.

Edellä olevan perusteella ja perustuslain 94 §:n mukaisesti esitetään,

että Eduskunta hyväksyisi Brysselissä 16 päivänä joulukuuta 1991 Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Puolan tasavallan välisestä assosioinnista tehdyn Eurooppa-sopimuksen ja Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Puolan tasavallan välisestä assosiaatiosta tehdyn Eurooppa-sopimuksen institutionaalisten määräysten mukauttamises-

ta Itävallan tasavallan, Suomen tasavallan ja Ruotsin kuningaskunnan Euroopan unioniin liittymisen huomioon ottamiseksi Brysselissä 25 päivänä kesäkuuta 1999 tehdyn pöytäkirjan niiltä osin kuin sopimus ja sen mukautuspöytäkirja kuuluvat Suomen toimivaltaan.

Koska sopimus ja sen mukautuspöytäkirja sisältävät määräyksiä, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan, annetaan samalla Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Lakiehdotus

Laki

Puolan kanssa tehdyn Eurooppa-sopimuksen ja siihen liittyvän mukautuspöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Brysselissä 16 päivänä joulukuuta 1991 Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Puolan tasavallan välisestä assosioinnista tehdyn Eurooppa-sopimuksen ja Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Puolan tasavallan välisestä assosiaatiosta tehdyn Eurooppa-sopimuksen institutionaalisten määräysten mukauttamisesta Itävaltan tasavallan, Suomen tasavallan ja Ruotsin kuningaskunnan Euroopan unioniin liittymisen huomioon ottamiseksi Brysselissä 25 päivänä kesäkuuta 1999 tehdyn pöytäkirjan

lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat lakina voimassa sellaisina kuin Suomi on niihin sitoutunut.

2 §

Tarkempia säännöksiä tämän lain täytäntöönpanosta annetaan tasavallan presidentin asetuksella.

3 §

Tämän lain voimaantulosta säädetään tasavallan presidentin asetuksella.

Helsingissä 13 päivänä joulukuuta 2001

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Ulkoasiainministeri *Erkki Tuomioja*

EUROOPPA-SOPIMUS**Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Puolan tasavallan välisestä assosioinnista**

BELGIAN KUNINGASKUNTA,
TANSKAN KUNINGASKUNTA,
SAKSAN LIITTOTASAVALTA,
HELLEENIEN TASAVALTA,
ESPANJAN KUNINGASKUNTA,
RANSKAN TASAVALTA,
IRLANTI,
ITALIAN TASAVALTA,
LUXEMBURGIN SUURHERTTUAKUNTA,
ALANKOMAIDEN KUNINGASKUNTA,
PORTUGALIN TASAVALTA
ISON-BRITANNIAN JA POHJOIS-IRLANNIN YHDISTYNYT KUNINGASKUNTA,

Euroopan talousyhteisön, Euroopan hiili- ja teräsyhteisön sekä Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimusten sopimuspuolet, jäljempänä `jäsenvaltiot`, ja

EUROOPAN TALOUSYHTEISÖ, EUROOPAN HIILI- JA TERÄSYHTEISÖ SEKÄ EUROOPAN ATOMIENERGIAYHTEISÖ, jäljempänä `yhteisö`,

ja

PUOLAN TASAVALTA, jäljempänä `Puola`,

jotka

PITÄVÄT merkittävänä yhteisön ja sen jäsenvaltioiden sekä Puolan välisiä perinteisiä siteitä ja sopimuspuolten yhteisiä arvoja,

TUNNUSTAVAT, että yhteisö ja Puola haluavat voimistaa näitä siteitä ja luoda molemminpuolisuuteen perustuvat läheiset ja kestävät suhteet, jotta Puola voi osallistua Euroopan yhdentymiskehitykseen ja lujittaa ja laajentaa aiemmin luotuja suhteita, erityisesti niitä, jotka on luotu 19 päivänä syyskuuta 1989 allekirjoitetulla kauppaa ja taloudellista sekä kaupallista yhteistyötä koskevalla sopimuksella,

KATSOVAT yhteisön, sen jäsenvaltioiden ja Puolan sitoutuneen vahvistamaan poliittisia ja taloudellisia vapauksia, jotka ovat assosioinnin varsinainen perusta,

TUNNUSTAVAT Puolan kansan merkittävän edistymisen sen siirryttyä nopeasti uuteen talous- ja valtiojärjestykseen, jossa noudatetaan oikeusvaltion periaatteita ja ihmisoikeuksia sekä markkinatalouden oikeudellisia ja taloudellisia kehusedellytyksiä sekä vapaisiin ja kansanvaltaisiin vaaleihin perustuvaa monipuoluejärjestelmää,

KATSOVAT, että yhteisö, sen jäsenvaltiot ja Puola ovat sitoutuneet tiiviisti Euroopan turvallisuus- ja yhteistyökokouksen (ETYK) kehitykseen, johon kuuluu kaikkien siihen sisältyvien määräysten ja periaatteiden täysimääräinen täytäntöönpano, mukaan lukien Helsingin päätösasiakirja, Wienin ja Madridin seurantokokousten päätösasiakirjat sekä uutta Eurooppaa koskeva Pariisin peruskirja,

KIINNITTÄVÄT HUOMIOTA tämän sopimuksen merkitykseen yhteistyöhön perustuvan vakaan järjestelmän rakentamiselle Euroopassa, missä yhteisö muodostaa yhden kulmakivistä,

ARVIOIVAT, että olisi luotava yhteys assosioinnin täyden toteuttamisen sekä Puolan poliittisten, taloudellisten ja oikeudellisten uudistusten tosiasiallisen toteutumisen välille sekä luotava edellytykset yhteistyölle ja osapuolten järjestelmien lähentymiselle, erityisesti ottaen huomioon Bonnin ETY-kokouksen loppupäätelmät,

HALUAVAT aloittaa säännöllisen poliittisen vuoropuhelun molempia osapuolia kiinnostavista kahdenvälisistä ja kansainvälisistä kysymyksistä sekä kehittää sitä,

OTTAVAT HUOMIOON yhteisön valmiuden tukea Puolaa merkittäväällä tavalla uudistusten täytäntöönpanossa sekä auttaa Puolaa voittamaan rakennesopeutuksen taloudelliset ja sosiaaliset seuraukset,

OTTAVAT HUOMIOON lisäksi yhteisön valmiuden ottaa käyttöön uusia yhteistyön sekä taloudellisen, teknisen ja rahoitusavun muotoja, jotka perustuvat kokonaisvaltaisuuteen ja monivuotisuuteen,

KATSOVAT, että yhteisö ja Puola ovat sitoutuneet vapaakauppaan sekä erityisesti noudattamaan tullitariffeja ja kauppaa koskevasta yleissopimuksesta (GATT) johtuvia oikeuksia ja velvoitteita,

OTTAVAT HUOMIOON yhteisön ja Puolan väliset taloudelliset ja yhteiskunnalliset erot sekä tunnustavat, että tämän assosioinnin tavoitteet olisi toteutettava tämän sopimuksen aiheellisin määräyksin,

OVAT VAKUUTTUNEITA siitä, että tämä assosiointisopimus luo uudet olosuhteet taloussuhteille ja ennen kaikkea kaupan ja sijoitusten kehitykselle, jotka ovat välttämättömiä talouden rakennemuutokselle ja teknologian nykyaikaistamiselle,

HALUAVAT aloittaa kulttuuriyhteistyön ja kehittää tiedonvaihtoa, ja

OVAT TIETOISIA siitä, että Puolan lopullinen tavoite on jäsenyys yhteisössä ja että osapuolten käsityksen mukaan tämä assosiointi tukee tämän tavoitteen saavuttamista,

OVAT SOPINEET SEURAAVISTA MÄÄRÄYKSISTÄ:

1 artikla

1. Perustetaan yhteisön ja Puolan välinen assosiaatio.

2. Tämä sopimuksen tavoitteena on:

- luoda asianmukaiset kehykset poliittiselle vuoropuhelulle, joka mahdollistaa osapuolten välisten läheisten poliittisten suhteiden kehittämisen;
- kehittää kauppaa ja tasapuolisia kauppasuhteita osapuolten välillä ja siten edistää voimistuvaa taloudellista kehitystä sekä hyvinvointia Puolassa;
- luoda perusta yhteisön Puolalle antamalle asiantuntija- ja rahoitusavulle;
- luoda asianmukaiset kehykset Puolan asteittaiselle yhdentymiselle yhteisöön. Puola ponnistelee täyttääkseen tätä varten tarpeelliset edellytykset;
- edistää kulttuurialan yhteistyötä.

I OSASTO

POLIITTINEN VUOROPUHELU

2 artikla

Osapuolten välillä aloitetaan säännöllinen poliittinen vuoropuhelu. Tämä vuoropuhelu edesauttaa ja tiivistää yhteisön ja Puolan lähentymistä, tukee kyseisessä maassa käynnissä olevia poliittisia ja taloudellisia muutoksia ja edistää osaltaan uusien yhteisvastuullisuuden perustuvien yhteyksien luomista. Poliittinen vuoropuhelu ja yhteistyö:

- helpottavat Puolan täysimääräistä yhdentymistä demokraattisten kansojen yhteisöön ja asteittaista lähentymistä yhteisöön. Tämän sopimuksen mukainen taloudellinen lähentyminen johtaa myös suurempaan poliittiseen lähentymiseen;
- mahdollistavat paremman molemmin-

puolisen ymmärryksen sekä voimakkaamman näkökohtien lähenemisen kansainvälisissä kysymyksissä, erityisesti sellaisissa, joilla voi olla huomattavat seuraukset jommalle kummalle osapuolelle;

- antavat osapuolille mahdollisuuden ottaa huomioon toisen osapuolen näkökohdat ja edut päätöksentekomenetellessään;
- lisäävät turvallisuutta ja tasapainoa koko Euroopassa.

3 artikla

1. Euroopan yhteisöjen neuvoston puheenjohtajan ja Euroopan yhteisöjen komission puheenjohtajan sekä Puolan presidentin välillä järjestetään tarvittaessa neuvotteluja.

2. Ministeritasolla poliittista vuoropuhelua käydään assosiointineuvostossa., jolla on yleinen toimivalta kaikissa niissä asioissa, joita osapuolet haluavat saattaa sen käsiteltäväksi.

4 artikla

Osapuolet käyttävät poliittisessa vuoropuhelussaan myös muita menettelyjä ja mekanismeja, erityisesti seuraavissa muodoissa:

- korkeiden, Puolaa edustavien virkamiesten (poliittiset johtajat) ja Euroopan yhteisöjen neuvoston ja komission puheenjohtajiston väliset kokoukset;
- kaikkien diplomaattisten yhteyksien täysimääräinen käyttö, mukaan lukien puolalaisten virkamiesten säännölliset tilanneselostukset Varsovassa, neuvottelut kansainvälisissä kokouksissa sekä yhteydet diplomaattisiin edustustoihin kolmansissa maissa;
- säännölliset Puolalle annettavat tilanneselostukset Euroopan poliittisesta yhteistyöstä, mikä tarvittaessa on vastaavista;

- kaikki muut keinot, jotka voivat antaa hyödyllisen panoksen poliittisen vuoropuhelun tiivistämiselle, kehittämiselle ja syventämiselle.

5 artikla

Parlamentaarisella tasolla poliittista vuoropuhelua käydään parlamentaarisessa assosiointikomiteassa.

II OSASTO

YLEISET PERIAATTEET

6 artikla

1. Assosiointiin kuuluu enintään kymmenen vuoden siirtymäkausi, joka jakaantuu kahteen peräkkäiseen, kumpikin periaatteessa viisi vuotta kestävään vaiheeseen. Ensimmäinen vaihe alkaa tämän sopimuksen tullessa voimaan.

2. Assosiointineuvosto tarkastelee säännöllisesti tämän sopimuksen soveltamista ja Puolan edistymistä markkinatalouteen perustuvan järjestelmän toteuttamisessa.

3. Assosiointineuvosto kokoontuu ensimmäisen vaiheen päättymistä edeltävien kahdentoista kuukauden aikana päättääkseen siirtymisestä toiseen vaiheeseen sekä päättääkseen mahdollisista muutoksista toimenpiteisiin, jotka liittyvät toista vaihetta koskevien määräysten täytäntöönpanoon. Tällöin se ottaa huomioon 2 kohdassa mainitusta tarkastelusta saadut tulokset.

4. Edellä 1 ja 3 kohdassa määrättyä kahta vaihetta ei sovelleta III osastoon.

III OSASTO

TAVAROIDEN VAPAA LIIKKUVUUS

7 artikla

1. Yhteisö ja Puola perustavat tämän sopi-

muksen määräysten sekä tullitariffeja ja kauppaa koskevan yleissopimuksen (GATT) määräysten mukaisesti vapaakauppa-alueen asteittain enintään kymmenen vuoden siirtymäkauden kuluessa alkaen sopimuksen voimaantulosta.

2. Osapuolten välisessä kaupassa käytetään tavaroiden luokitteluun yhdistettyä nimityskeistää.

3. Kunkin tuotteen perustulli, jonka perusteella tässä sopimuksessa määrätty peräkkäiset alennukset on toteutettava, muodostuu sopimuksen voimaantuloa edeltävänä päivänä kaikkien tuotteiden kohdalla tosiasiallisesti sovellettavasta tullista.

4. Jos tämän sopimuksen voimaantulon jälkeen toteutetaan tullialennuksia kaikkien tuotteiden kohdalla, erityisesti GATTin Uruguayn kierrokseen pohjautuvan tullitariffisopimuksen perusteella, tämä alennettu tulli korvaa 3 kohdassa mainitun perustullin alkaen siitä päivästä, jona tätä alennusta sovelletaan.

5. Yhteisö ja Puola ilmoittavat toisilleen perustullinsa.

I LUKU

Teollisuustuotteet

8 artikla

1. Tämän luvun määräyksiä sovelletaan niihin yhteisöstä ja Puolasta peräisin oleviin tuotteisiin, joiden luettelo on yhdistetyn nimityskeistön 25—97 ryhmässä, lukuun ottamatta kuitenkin liitteessä I lueteltuja tuotteita.

2. Jäljempänä 9—13 artiklaa ei sovelleta 15 ja 16 artiklassa tarkoitettuihin tuotteisiin.

9 artikla

1. Niiden Puolasta peräisin olevien tuotteiden tuontitullit yhteisöön, joita ei ole lueteltu liitteissä IIa, IIb ja III, poistetaan tämän sopimuksen tultua voimaan.

2. Liitteessä IIa lueteltujen Puolasta peräisin olevien tuotteiden tuontitullit yhteisöön poistetaan asteittain seuraavan aikataulun mukaisesti:

- tämän sopimuksen voimaantulopäivänä alennetaan jokaista tullia 50 prosenttiin perustullista;
- yhden vuoden kuluttua tämän sopimuksen voimaantulopäivästä poistetaan vielä jäljellä olevat tullit.

Liitteessä IIb lueteltujen Puolasta peräisin olevien tavaroiden tuontitulleja yhteisöön alennetaan asteittain tämän sopimuksen voimaantulopäivästä vuosittaisilla perustullin 20 prosentin alennuksilla siten, että tuontitullit on poistettu kokonaan neljännen vuoden loppuun mennessä tämän sopimuksen voimaantulosta.

3. Liitteessä III lueteltuihin Puolasta peräisin olevien tuotteiden tuontitulleihin sovelletaan tuontitullien suspendointia yhteisön vuosittaisen kiintiön tai tariffikaton mukaisesti ja viimeksi mainittuja nostetaan asteittain mainitussa liitteessä määriteltyjen määräysten mukaisesti siten, että kyseisten tuotteiden tuontitullit on poistettu kokonaan viimeistään ennen viidennen vuoden loppua.

Samanaikaisesti alennetaan asteittain 15 prosentin vuosivauhdilla niiden määrien tuontitulleja, jotka ylittävät edellä tarkoitettu kiintiöt tai tariffikatot. Ennen viidennen vuoden päättymistä poistetaan vielä jäljellä olevat tullit.

4. Yhteisön määrälliset tuontirajoitukset ja vaikutukseltaan vastaavat toimenpiteet poistetaan tämän sopimuksen voimaantulopäivästä Puolan alkuperätuotteilta.

10 artikla

1. Liitteessä IVa lueteltujen yhteisöstä peräisin olevien tavaroiden tuontitullit Puolaan poistetaan tämän sopimuksen voimaantulopäivästä.

2. Liitteessä IVb lueteltujen yhteisöstä pe-

räisin olevien tavaroiden tuontitulleja Puolaan alennetaan asteittain mainitun liitteen mukaisesti.

Puola avaa tullittomat kiintiöt mainitun liitteen yhteisöstä peräisin oleville tavaroille tässä liitteessä määrätyin edellytyksin.

3. Niiden yhteisöstä peräisin olevien tavaroiden osalta, joita ei ole lueteltu liitteessä IVa ja IVb, tuontitulleja Puolaan alennetaan asteittain, ja ne poistetaan viimeistään seitsemannen vuoden lopussa tämän sopimuksen voimaantulopäivästä seuraavan aikataulun mukaisesti:

- kolmen vuoden kuluttua tämän sopimuksen voimaantulopäivästä tulli alennetaan 80 prosenttiin perustullista;
- neljän vuoden kuluttua tämän sopimuksen voimaantulopäivästä tulli alennetaan 60 prosenttiin perustullista;
- viiden vuoden kuluttua tämän sopimuksen voimaantulopäivästä tulli alennetaan 40 prosenttiin perustullista;
- kuuden vuoden kuluttua tämän sopimuksen voimaantulopäivästä tulli alennetaan 20 prosenttiin perustullista;
- seitsemän vuoden kuluttua tämän sopimuksen voimaantulopäivästä poistetaan vielä jäljellä olevat tullit.

4. Yhteisöstä peräisin olevien tavaroiden määrälliset tuontirajoitukset Puolaan ja vaikutukseltaan vastaavat toimenpiteet poistetaan tämän sopimuksen voimaantulopäivästä lukuunottamatta liitteessä V lueteltuja, joiden osalta poistaminen tapahtuu mainitun liitteen aikataulun mukaisesti.

11 artikla

Määräyksiä tuontitullien poistamisesta sovelletaan myös fiskaalisiin tulleihin.

12 artikla

Yhteisö ja Puola poistavat keskinäisestä

kaupastaan kaikki vaikutukseltaan tuontituloja vastaavat maksut tämän sopimuksen tultua voimaan.

13 artikla

1. Yhteisö ja Puola poistavat väliltään asteittain viimeistään viidennen vuoden lopussa tämän sopimuksen tultua voimaan vientitullit ja vaikutukseltaan vastaavat maksut.

2. Yhteisö ja Puola poistavat tämän sopimuksen tultua voimaan määrälliset vientirajoitukset ja kaikki vaikutukseltaan vastaavat toimenpiteet, lukuun ottamatta niitä, joita sovelletaan liitteessä VI lueteltuihin tavaroihin, joiden osalta poistaminen tapahtuu mainitun liitteen määräysten mukaisesti.

14 artikla

Kumpikin osapuoli ilmoittaa olevansa valmis alentamaan tullimaksujaan toisen sopimuspuolen kanssa nopeammin kuin 9 ja 10 artiklassa on määrätty, jos yleinen taloudellinen tilanne ja asianomaisen taloudenalan tilanne sen sallivat.

Assosiointineuvosto voi antaa osapuolille tästä suosituksia.

15 artikla

Pöytäkirjassa n:o 1 määritetään siinä mainittuihin tekstiilituotteisiin sovellettava järjestelmä.

16 artikla

Pöytäkirjassa n:o 2 määritetään Euroopan hiili- ja teräsyhteisön perustamissopimuksen alaan kuuluviin tuotteisiin sovellettava järjestelmä.

17 artikla

Tämän luvun määräykset eivät estä sitä, että liitteessä VII lueteltuihin tavaroihin sovellettavissa maksuissa säilytetään maataloutta koskeva osa.

II LUKU

Maatalous

18 artikla

1. Tämän luvun määräyksiä sovelletaan yhteisöstä ja Puolasta peräisin oleviin maataloustuotteisiin.

2. `Maataloustuotteilla` tarkoitetaan tuotteita, jotka kuuluvat yhdistetyn nimikkeistön 1—24 ryhmään ja jotka on lueteltu liitteessä I, lukuun ottamatta kuitenkaan kalastustuotteita, sellaisina kuin ne on määritelty neuvoston asetuksessa (ETY) N:o 3687/91.

19 artikla

Pöytäkirjassa n:o 3 määritetään siinä lueteltuihin jalostettuihin maataloustuotteisiin sovellettava kauppajärjestelmä.

20 artikla

1. Yhteisö poistaa Puolasta peräisin olevien maataloustuotteiden osalta tämän sopimuksen voimaantulopäivänä ne määrälliset tuontirajoitukset, jotka on säilytetty neuvoston asetuksen (ETY) N:o 3420/83 nojalla, sellaisina kuin ne ovat sopimusta allekirjoitettaessa.

2. Liitteessä VIIIa tai VIIIb lueteltuihin Puolasta peräisin oleviin maataloustuotteisiin sovelletaan tämän sopimuksen voimaantulopäivästä alennettuja maksuja yhteisön tullikiintiön rajoissa tai alennettuja tulleja mainitussa liitteessä vahvistettujen edellytysten mukaisesti.

3. Puola poistaa asteittain liitteessä IX lueteltujen yhteisöstä peräisin olevien maataloustuotteiden määrälliset tuontirajoitukset liitteessä vahvistettujen edellytysten mukaisesti.

4. Yhteisö ja Puola myöntävät toisilleen liitteissä Xa, Xb, Xc ja XI määrätty myönnytykset tasapainoisuuden ja vastavuoroisuuden perustalta näissä liitteissä vahvistettujen edellytysten mukaisesti.

5. Yhteisö ja Puola tarkastelevat säännöllisin väliajoin assosointineuvostossa jokaisen tuotteen osalta tasapainoisuuden ja vastavuoroisuuden perustalta mahdollisuuksia uusiin myönnytyksiin ottaen huomion maataloustuotteidensa kaupan merkityksen, niiden erityisen herkkyyden, yhteisön yhteisen maatalouspolitiikan säännöt, maatalouden merkityksen Puolan taloudelle sekä tullitariffeja ja kauppaa koskevan yleissopimuksen (GATT) monenkeskisten kaupallisten neuvottelujen tulokset. Tällöin kiinnitetään erityistä huomiota luonnonmukaisiin viljelytapoihin perustuvaan maataloustuotantoon.

6. Yhteisö ja Puola käyvät assosointineuvostossa säännöllisesti neuvotteluja toimintasuunnitelmasta ja politiikkojensa käytäntöä koskevista yksityiskohtaisista säännöistä tietoisina siitä, että niiden on tarpeen yhdenmukaistaa maatalouspolitiikkaansa enemmän ja siitä, että Puolan tavoitteena on tulla yhteisön jäseneksi.

21 artikla

Ottaen huomioon maatalousmarkkinoiden erityinen herkkyys, jos jomman kumman osapuolen alkuperätuotteiden tuonti, johon sovelletaan 20 artiklan mukaisia myönnytyksiä, aiheuttaa vakavan häiriön toisen osapuolen markkinoilla, kumpikin osapuoli aloittaa välittömästi neuvottelut asianmukaisen ratkaisun löytämiseksi, sanotun kuitenkaan rajoittamatta tämän sopimuksen muiden määräysten ja erityisesti 30 artiklan soveltamista. Kunnes tällaiseen ratkaisuun päästään, voi kyseinen osapuoli toteuttaa tarpeellisia pitämänsä toimenpiteet.

III LUKU

Kalastus

22 artikla

Tämän luvun määräyksiä sovelletaan yhteisöstä ja Puolasta peräisin oleviin kalastustuotteisiin, jotka kuuluvat kalastustuotteiden yhteisestä markkinajärjestelystä annettuun neuvoston asetukseen (ETY) N:o 3687/91.

23 artikla

Osapuolet vievät päätökseen kalastustuotteita koskevan sopimuksen neuvottelut niin pian kuin mahdollista.

Sen jälkeen kalastustuotteisiin sovelletaan 20 artiklan 5 kohtaa soveltuvin osin.

IV LUKU

Yhteiset määräykset

24 artikla

Tämän luvun määräyksiä sovelletaan kaikkien tuotteiden kauppaan, jollei tässä luvussa tai pöytäkirjassa n:o 1, 2 ja 3 muuta määrätä.

25 artikla

1. Tämän sopimuksen voimaantulopäivän jälkeen ei yhteisön ja Puolan välisessä kaupassa oteta käyttöön uusia tuonti- tai vientitulleja tai vaikutukseltaan vastaavia maksuja eikä jo olemassa olevia nosteta.

2. Tämän sopimuksen voimaantulopäivän jälkeen ei yhteisön ja Puolan välisessä kaupassa oteta käyttöön uusia määrällisiä tuonti- tai vientirajoituksia tai vaikutukseltaan vastaavia toimenpiteitä eikä jo olemassa olevia rajoiteta enempää.

3. Tämän artiklan 1 ja 2 kohta eivät millään tavalla saa estää Puolaa ja yhteisöä jatkamasta maatalouspolitiikkansa harjoittamista eivätkä millään tavoin rajoittaa tämän politiikan mukaisten toimenpiteiden toteuttamista, sanotun kuitenkaan rajoittamatta 20 artiklan myönnytysten soveltamista.

26 artikla

1. Kumpikaan osapuoli ei käytä sisäisen verotuksen kaltaisia toimenpiteitä tai menettelyjä, jotka välittömästi tai välillisesti syrjivät toisen osapuolen samankaltaisia alkuperätuotteita.

2. Toisen osapuolen alueelle viedyille tuotteille ei saa antaa maansisäisistä maksuista palautusta, joka on suurempi kuin niistä välittömästi tai välillisesti kannettu maksu.

27 artikla

1. Tämä sopimus ei estä ylläpitämästä tai luomasta tulliliittoja, vapaakauppa-alueita tai rajaliikennemenettelyjä, jos ne eivät muuta tässä sopimuksessa määrättyä kauppajärjestelmää.

2. Assosiointineuvostossa käydään osapuolten välisiä neuvotteluja tulliliittojen tai vapaakauppa-alueiden sopimuksista ja tarvittaessa kaikista muista tärkeistä kysymyksistä, jotka liittyvät osapuolten kauppapolitiikkaan kolmansien maiden kanssa. Tällaisia neuvotteluja käydään erityisesti kolmannen maan liittyessä yhteisöön sen varmistamiseksi, että tässä sopimuksessa olevat yhteisön ja Puolan molemminpuoliset edut otetaan huomioon.

28 artikla

Puola voi toteuttaa kestoaltaan rajoitettuja poikkeustoimenpiteitä, jotka poikkeavat 10 artiklasta ja 25 artiklan 1 kohdasta, korkeampien tullien muodossa.

Näitä toimenpiteitä voidaan soveltaa ainoastaan vastaperustettuun teollisuuteen tai tiettyihin aloihin, joilla on meneillään rakenneuudistus tai jotka ovat vakavissa vaikeuksissa, erityisesti jos nämä vaikeudet johtavat merkittäviin yhteiskunnallisiin ongelmiin.

Näillä toimenpiteillä käyttöön otetut yhteisöstä peräisin oleviin tuotteisiin Puolassa sovellettavat tuontitullit saavat olla arvoltaan enintään 25 prosenttia, ja niillä on säilytettävä yhteisön alkuperätuotteiden etuuskohtelu. Näiden toimenpiteiden alaisiksi saatettujen tuotteiden tuonnin kokonaisarvo ei saa olla enemmän kuin 15 prosenttia yhteisön teollisuustuotteiden, sellaisina kuin ne on määritelty I luvussa, kokonaistuonnista, sellaisen viimeksi kuluneen vuoden ajalta, jolta on käytettävissä tilastoja.

Näitä toimenpiteitä sovelletaan enintään viisi vuotta, jollei assosiointineuvosto myönnä pidempää aikaa. Niitä sovelletaan enintään siirtymäkauden loppuun.

Tällaisia toimenpiteitä ei saa kohdistaa sellaiseen tuotteeseen, jonka osalta kaikkien tullien ja määrällisten rajoitusten tai maksujen tai vaikutukseltaan vastaavien toimenpiteiden poistamisesta on kulunut enemmän kuin kolme vuotta.

Puola antaa assosiointineuvostolle tiedoksi kaikki mahdolliset poikkeustoimenpiteet, jotka se aikoo toteuttaa ja yhteisön pyynnöstä assosiointineuvostossa käydään neuvotteluja tällaisista toimenpiteistä ja kyseisestä alasta ennen toimenpiteiden soveltamista. Jos Puola toteuttaa tällaisia toimenpiteitä, se esittää assosiointineuvostolle aikataulun tämän artiklan mukaisesti käyttöön otettujen tullien poistamisesta. Tämän aikataulun mukaan tullit poistetaan asteittain samansuuruisina vuosittaisina osuuksina alkaen viimeistään kahden vuoden kuluttua niiden käyttöön otosta. Assosiointineuvosto voi päättää toisenlaisesta aikataulusta.

29 artikla

Jos osapuoli toteaa toisen osapuolen käytävän kaupassaan polkumyyntimenettelyä tullitariffeja ja kauppaa koskevan yleissopimuksen VI artiklan tarkoittamalla tavalla, se voi toteuttaa aiheellisia toimenpiteitä tätä menettelyä vastaan tullitariffeja ja kauppaa koskevan yleissopimuksen VI artiklan täytäntöönpanoa koskevan sopimuksen ja asiankuuluvan sisäisen lainsäädäntönsä mukaisesti ja 33 artiklassa määrättyjä edellytyksiä ja menettelyjä noudattaen.

30 artikla

Jos tietyn tuotteen tuonti kasvaa sellaisiin määriin ja sellaisin edellytyksin, että se aiheuttaa tai saattaa aiheuttaa:

— vakavan uhan samankaltaisten tuotteiden kansallisille tuottajille tai välittö-

mästi niiden kanssa kilpaileville tuotteille jomman kumman sopimuspuolen alueella

tai

— vakavia häiriöitä talouden alalla tai vaikeuksia, jotka voivat johtaa taloudellisen tilanteen merkittävään muutokseen jollakin alueella,

yhteisö tai Puola voi 33 artiklassa määrättyjä edellytyksiä ja menettelyjä noudattaen toteuttaa aiheelliset toimenpiteet.

31 artikla

Jos 13 artiklan ja 25 artiklan noudattaminen johtaa:

i) sellaisen tuotteen jälleenvientiin kolmanteen maahan, jonka osalta viejänä oleva sopimuspuoli ylläpitää määrällisiä vientirajoituksia, vientitulleja tai vaikutukseltaan vastaavia toimenpiteitä tai maksuja

tai

ii) vakavaan puutteeseen tai sellaiseen uhaan viejänä olevalle osapuolelle tärkeän tuotteen osalta,

ja jos edellä esitetyistä tilanteista aiheutuu tai saattaa aiheutua viejänä olevalle osapuolelle huomattavia vaikeuksia, tämä voi 33 artiklassa määrättyjä edellytyksiä ja menettelyjä noudattaen toteuttaa aiheelliset toimenpiteet. Nämä toimenpiteet eivät saa olla syrjiviä ja ne on poistettava, kun olosuhteet eivät enää oikeuta niiden ylläpitämistä.

32 artikla

Jäsenvaltiot ja Puola mukauttavat asteittain kaikki valtiolliset kauppamonopolit sen takaamiseksi, että viidennen vuoden lopussa tämän sopimuksen voimaantulosta tavaroiden hankintaa ja kaupan pitämistä koskevilla edellytyksillä ei enää syrjitä yhteisön ja Puolan kansalaisia. Assosiointineuvostolle ilmoi-

tetaan tämän tavoitteen saavuttamiseksi toteutetuista toimenpiteistä.

33 artikla

1. Jos yhteisö tai Puola saattaa niiden tuotteiden tuonnin, joka voi aiheuttaa 30 artiklassa mainittuja vaikeuksia, hallinnolliseen menettelyyn, jonka tarkoituksena on toimittaa nopeasti tietoa kauppavirtojen kehityksestä, se ilmoittaa siitä toiselle osapuolelle.

2. Edellä 29, 30 ja 31 artiklassa tarkoitetuissa tapauksissa yhteisö tai Puola toimittaa assosiointineuvostolle ennen kyseisissä artikloissa määrättyjen toimenpiteiden toteuttamista tai 3 kohdan d alakohdan tarkoitamisissa tapauksissa niin nopeasti kuin mahdollista kaikki tarpeelliset tiedot hyväksyttävän ratkaisun löytämiseksi molemmille osapuolille.

Ensisijaisesti on valittava sellaiset toimenpiteet, jotka häiritsevät mahdollisimman vähän tämän sopimuksen toimintaa.

Suojatoimenpiteet ilmoitetaan välittömästi assosiointineuvostolle, jossa niistä neuvotellaan säännöllisesti erityisesti aikataulun asettamiseksi, jotta suojatoimenpiteet voidaan poistaa heti, kun olosuhteet sen sallivat.

3. Edellä 2 kohtaa täytäntöön sovelletaan seuraavia määräyksiä:

a) edellä 30 artiklan osalta annetaan mainitussa artiklassa tarkoitettua tilanteesta johtuvat vaikeudet tiedoksi assosiointineuvostolle niiden tarkastelua varten; tämä voi tehdä kaikki tarpeelliset päätökset niiden poistamiseksi.

Jos assosiointineuvosto tai viejänä oleva osapuoli ei ole 30 päivän kuluessa ilmoituksesta tehnyt päätöstä vaikeuksien poistamiseksi eikä hyväksyttävään ratkaisuun ole päästy, voi tuojana oleva osapuoli toteuttaa aiheelliset toimenpiteet ongelman ratkaisemiseksi. Nämä toimenpiteet eivät saa olla laajempia kuin on välttämätöntä ilmenneiden vaikeuksien poistamiseksi;

b) edellä 29 artiklan osalta assosiointineuvostolle ilmoitetaan polkumyynitapauksesta heti, kun tuojana olevan osapuolen viranomaiset ovat aloittaneet tutkimuksen. Jos polkumyynti ei ole päättynyt 30 päivän kuluessa siitä, kun asia on saatettu assosiointineuvoston käsiteltäväksi eikä hyväksyttävään ratkaisuun ole päästy, voi tuojana oleva osapuoli toteuttaa aiheelliset toimenpiteet;

c) edellä 31 artiklan osalta ilmoitetaan mainituissa artiklassa tarkoitetuista tilanteista johtuvat vaikeudet assosiointineuvostolle niiden tarkastelua varten.

Assosiointineuvosto voi tehdä tarpeelliset päätökset vaikeuksien poistamiseksi. Jos se ei ole tehnyt päätöstä 30 päivän kuluessa siitä, kun asia on ilmoitettu sille, viejänä oleva osapuoli voi toteuttaa aiheellisia toimenpiteitä kyseisen tuotteen viennin osalta;

d) Jos ilmoittaminen tai ennalta tarkastelu on mahdotonta välitöntä toimintaa vaativien poikkeusolosuhteiden vuoksi, yhteisö tai Puola voi tapauksen mukaan 29, 30 ja 31 artiklassa määritellyissä tilanteissa toteuttaa välittömästi suojatoimenpiteitä, jotka ovat välttämättömiä tilanteen korjaamiseksi.

34 artikla

Pöytäkirjassa n:o 4 vahvistetaan alkuperäsäännöt sovellettaessa tässä sopimuksessa määrättyjä tullietuuksia.

35 artikla

Sopimuksella ei estetä sellaisia tuontia, vientiä tai kauttakuljetusta koskevia kieltoja tai rajoituksia, jotka ovat perusteltuja julkisen moraalin, yleisen järjestyksen tai turvallisuuden vuoksi sekä ihmisten ja eläinten terveyden ja elämän tai kasvien suojelemiseksi, taiteellisten, historiallisten tai arkeologisten kansallisaarteiden suojelemiseksi taikka henkisen, teollisen tai kaupallisen omaisuuden suojelemiseksi eikä kultaa tai hopeaa koskevia säännöksiä. Nämä kiellot tai rajoitukset eivät kuitenkaan saa olla keino mielivaltaiseen syrjintään tai peiteltyyn rajoittamiseen osapuolten välisessä kaupassa.

36 artikla

Pöytäkirjassa n:o 5 vahvistetaan erityismääräykset, joita sovelletaan Puolan sekä Espanjan ja Portugalin väliseen kauppaan.

IV OSASTO

TYÖNTEKIJÖIDEN LIIKKUVUUS, SIJOITTAUTUMISOIKEUS, PALVELUJEN TARJOAMINEN

I LUKU

Työntekijöiden liikkuvuus

37 artikla

1. Jollei kussakin jäsenvaltiossa sovellettavista edellytyksistä ja yksityiskohtaisista säännöistä muuta johdu:

- kansalaisuudeltaan puolalaisia työntekijöitä, jotka laillisesti työskentelevät jonkin jäsenvaltion alueella, ei saa syrjiä heidän kansalaisuutensa perusteella työehdoissa, palkkauksessa eikä irtisanomisessa verrattuna kyseisen jäsenvaltion kansalaisiin;
- laillisesti jossakin jäsenvaltiossa työskentelevän työntekijän aviopuolisolla ja lapsilla, jotka asuvat siellä laillisesti, on pääsy tämän jäsenvaltion työmarkkinoille tämän työntekijän työluvan voimassaoloaikana; poikkeuksen muodostavat kausityöntekijät ja 41 artiklan mukaisten kahdenvälisen sopimusten perusteella saapuneet työntekijät, jollei mainituissa sopimuksissa toisin määrätä.

2. Puola myöntää 1 kohdassa tarkoitettun kohtelun alueellaan laillisesti työskenteleville työntekijöille, jotka ovat jonkin jäsenvaltion kansalaisia sekä myös heidän alueellaan laillisesti asuville aviopuolisille ja lapsille, jollei Puolassa sovellettavista edellytyksistä ja yksityiskohtaisista säännöistä muuta johdu.

38 artikla

1. Sovittaakseen yhteen jäsenvaltioiden alueella laillisesti työskentelevien kansalaisuudeltaan puolalaisten työntekijöiden ja heidän siellä laillisesti asuvien perheenjäsentensä sosiaaliturvajärjestelmät ja jollei jäsenvaltioissa sovellettavista edellytyksistä ja yksityiskohtaisista säännöistä muuta johdu:

- työntekijöiden vakuutus-, työskentely- tai oleskeluajat eri jäsenvaltioissa lasketaan yhteen heidän ja heidän perheenjäsentensä vanhuus-, työkyvyttömyys- ja jälkeenjääneiden eläkettä sekä sairausvakuutusta varten;
- kaikki vanhuus- ja jälkeenjääneiden eläkkeet sekä työtapaturma-, ammattitauti- tai työkyvyttömyyseläkkeet, jos nämä johtuvat työtapaturmasta tai ammattitaudista — vastikkeettomia suorituksia lukuun ottamatta — voidaan vapaasti siirtää samansuuruisina velallisjäsenvaltiossa tai velallisjäsenvaltioissa sovellettavan lainsäädännön mukaisesti;
- kyseiset työntekijät saavat perheavustuksia edellä mainituista perheenjäsenistään.

2. Puola myöntää 1 kohdan toisessa ja kolmannessa luetelmakohdassa tarkoitettua kohtelua vastaavan kohtelun alueellaan laillisesti työskenteleville työntekijöille, jotka ovat jonkin jäsenvaltion kansalaisia, sekä myös heidän laillisesti alueella asuville perheenjäsenilleen.

39 artikla

1. Assosointineuvosto antaa päätöksillä määräykset, joilla varmistetaan 38 artiklassa vahvistettujen tavoitteiden soveltaminen.

2. Assosointineuvosto antaa päätöksillä hallinnollisen yhteistyön yksityiskohtaiset säännöt, joilla varmistetaan 1 kohdassa tarkoitettujen määräysten soveltamiseksi tarpeelliset hallinto- ja valvontatakuut.

40 artikla

Assosointineuvoston 39 artiklan mukaisesti antamat määräykset eivät saa vaikuttaa niihin oikeuksiin ja velvollisuuksiin, jotka johtuvat kahdenvälisistä sopimuksista Puolan ja jäsenvaltioiden välillä, jos näissä sopimuksissa myönnetään Puolan kansalaisille tai jäsenvaltioiden kansalaisille suotuisampi kohtelu.

41 artikla

1. Ottaen huomioon jäsenvaltioiden työmarkkinatilanteen ja jollei niiden lainsäädännöstä ja työntekijöiden liikkuvuutta koskevien sääntöjen noudattamisesta muuta johdu:

- jäsenvaltioiden puolalaisille työntekijöille kahdenvälisen sopimusten perusteella myöntämät mahdollisuudet työsaantiin on säilytettävä, ja mahdollisuuksien mukaan niitä olisi parannettava;
- muut jäsenvaltiot tarkastelevat myönteisessä hengessä mahdollisuuksia tehdä samanlaisia sopimuksia.

2. Assosointineuvosto tarkastelee uusien parannusten myöntämistä, mukaan lukien mahdollisuudet ammattikoulutukseen pääsyssä jäsenvaltioissa sovellettavan lainsäädännön ja menettelyjen mukaisesti ja ottaen huomioon jäsenvaltioiden ja yhteisön työmarkkinatilanteen.

3. Jäsenvaltiot tarkastelevat mahdollisuuksia myöntää työskentelylupia Puolan kansalaisille, joilla on jo oleskelulupa kyseisessä jäsenvaltiossa, lukuun ottamatta kuitenkaan matkailijoina tai vierailijoina saapuneita Puolan kansalaisia.

42 artikla

Assosointineuvosto tarkastelee 6 artiklassa tarkoitettujen toisen vaiheen aikana tai jo aiemmin, jos niin päätetään, muita keinoja työntekijöiden liikkuvuuden parantamiseksi

ottaen huomioon erityisesti Puolan sosiaalisen ja taloudellisen tilanteen ja tarpeet sekä työtilanteen yhteisössä. Assosiointineuvosto antaa tästä suosituksia.

43 artikla

Yhteisö antaa Puolalle 87 artiklassa määrättyllä tavalla asiantuntija-apua asianmukaisen sosiaaliturvajärjestelmän luomisessa kannustaakseen sitä työvoiman uudelleensuuntaamista, joka on tarpeen Puolan talouden rakennemuutoksen vuoksi.

II LUKU

Sijoittautuminen

44 artikla

1. Puola kannustaa 6 artiklassa mainittuna siirtymäkautena jäsenvaltioiden yhtiöiden ja kansalaisten sijoittautumista alueelleen. Tätä varten se myöntää:

i) yhteisön yhtiöiden ja kansalaisten sijoittautumisessa, sellaisena kuin se on määritelty 48 artiklassa, kohtelun, joka ei ole epäsuotuisampi kuin sen omien kansalaisten ja yhtiöiden kohtelu:

- tämän sopimuksen voimaantulosta liitteessä XIIa tarkoitetuille aloille sekä kaikille niille aloille, joita ei ole tarkoitettu liitteissä XIIa, XIIb, XIIc, XIId ja XIIe;
- vaiheittain ja viimeistään 6 artiklassa tarkoitettua ensimmäisen vaiheen päättyessä liitteessä XIIb tarkoitetuille aloille;
- vaiheittain ja viimeistään 6 artiklassa tarkoitettua siirtymäkauden päättyessä liitteissä XIIc ja XIId tarkoitetuille aloille;

ja

ii) tämän sopimuksen voimaantulosta Puolaan sijoittautuneille yhteisön yhtiöille ja kansalaisille kohtelun, joka ei ole epäsuotuisampi kuin sen omien yhtiöiden ja kansalaisten kohtelu. Jos tällaista kohtelua ei voida myöntää yhteisön yhtiöille ja kansalaisille voimassa olevien oikeudellisten ja hallinnollisten määräysten perusteella tämän sopimuksen voimaantullessa, Puola muuttaa määräyksiä taatakseen tällaisen kohtelun viimeistään 6 artiklassa tarkoitettua ensimmäisen vaiheen päättyessä.

2. Puola ei päästä 1 kohdassa tarkoitettujen siirtymäkausien kuluessa mistään uusista säännöksistä tai toimenpiteistä, joilla syrjitäisiin yhteisön yhtiöiden ja kansalaisten sijoittautumista ja toimintaa Puolan alueella verrattuna sen omiin yhtiöihin ja kansalaisiin.

3. Kukin jäsenvaltio myöntää tämän sopimuksen voimaantulua puolalaisille yhtiöille ja Puolan kansalaisille 48 artiklan mukaisen sijoittautumisen osalta kohtelun, joka ei ole epäsuotuisampi kuin niiden omien yhtiöiden ja kansalaisten kohtelu, ja myöntää alueelleen sijoittautuneiden puolalaisten yritysten ja Puolan kansalaisten toiminnalle kohtelun, joka ei ole epäsuotuisampi kuin sen omille yhtiöille ja kansalaisille myönnetty kohtelu.

4. Tässä sopimuksessa tarkoitetaan

a) `sijoittautumisella`:

i) kansalaisten oikeutta ryhtyä harjoittamaan taloudellista toimintaa ja harjoittaa itsenäistä ammattia sekä oikeutta perustaa ja johtaa yhtiöitä, erityisesti yhtiöitä, jotka ovat heidän tosiasiallisessa valvonnassaan. Kansalaisten itsenäisen ammatinharjoittamiseen ja kaupallisen yrityksen johtamiseen ei sisälly oikeutta hakea palkkatyötä työmarkkinoilla eikä pääsyä toisen osapuolen työmarkkinoille. Tämän luvun määräyksiä ei sovelleta henkilöihin, jotka eivät harjoita ammatiaan täysin itsenäisesti;

ii) yhtiöiden oikeutta ryhtyä harjoittamaan ja harjoittaa taloudellista toimintaa perustamalla ja johtamalla tytäryhtiöitä, sivuliikkeitä ja kauppaedustajan liikkeitä;

b) yhtiön `tytäryhtiöllä`: yhtiötä, joka tosiasiallisesti on ensin mainitun yhtiön valvonnassa;

c) `taloudellisella toiminnalla`: erityisesti teollista, kaupallista ja käsiteollisuuden alaan liittyvää toimintaa sekä vapaita ammatteja.

5. Assosointineuvosto tarkastelee säännöllisesti 1 kohdan i alakohdassa mainittuina siirtymäkausina mahdollisuutta nopeuttaa kansallisen kohtelun soveltamista liitteissä XIIb, XIIc ja XII d tarkoitettujen alojen osalta sekä liitteessä XIIe lueteltujen alojen tai toimintojen sisällyttämistä 1,2 ja 3 kohdan soveltamisalaan. Näitä liitteitä voidaan muuttaa assosointineuvoston päätöksellä.

Edellä 1 kohdan i alakohdassa tarkoitettujen siirtymäaikojen päättyessä assosointineuvosto voi Puolan hakemuksesta poikkeusluonteisesti ja tilanteen niin vaatiessa päättää pidentää liitteissä XIIb, XIIc ja XII d lueteltujen tiettyjen alojen tai toimintojen ulkopuolelle jättämisen pidentämisestä rajoitetuksi ajaksi.

6. Edellä 1, 2 ja 3 kohdan määräyksiä yhteisön sekä Puolan yhtiöiden ja kansalaisten sijoittautumisesta ja toiminnasta ei sovelleta liitteessä XIIe lueteltuihin aloihin ja toimiin.

7. Sen estämättä, mitä tässä artiklassa määrätään, on Puolan alueelle sijoittautuneilla yhteisön yhtiöillä tämän sopimuksen voimaantulosta oikeus hankkia, käyttää, vuokrata ja myydä kiinteistöjä sekä luonnonvarojen ja maatalous- ja metsätalousmaan osalta oikeus vuokrata niitä, jos se osoittautuu tarpeelliseksi harjoittaessa sitä kaupallista toimintaa, jonka vuoksi sijoittautuminen on tapahtunut.

Puola myöntää alueelleen sijoittautuneille yhteisön yhtiöiden sivuliikkeille ja kauppaedustajan liikkeille nämä oikeudet viimeistään 6 artiklassa tarkoitettuna ensimmäisen vaiheen päättyessä.

Puola myöntää yhteisön kansalaisille, jotka harjoittavat Puolassa itsenäistä ammattia, nämä oikeudet viimeistään 6 artiklassa tar-

koitetun siirtymävaiheen päättyessä.

45 artikla

1. Jollei 44 artiklan soveltamisesta muuta johdu ja lukuun ottamatta liitteessä XIIc tarkoitettuja rahoituspalveluja, kukin osapuoli voi säännellä yhtiöiden ja kansalaisten sijoittautumista ja toimintaa alueellaan sillä edellytyksellä, että nämä säännökset eivät johda toisen osapuolen yhtiöiden ja kansalaisten syrjintään verrattuna sen omiin yhtiöihin ja kansalaisiin.

2. Liitteessä XIIc tarkoitettujen rahoituspalvelujen osalta tämä sopimus ei rajoita osapuolten oikeutta päättää tarpeellisista toimenpiteistä rahapolitiikan hoitamiseksi eikä valvontaoikeudellisista säännöistä, jotka mahdollistavat sijoittajien, tallettajien, vakuutusentottajien tai luottamuksenvaraisen sopimuksen perusteella veloitettujen suojelun taikka rahoitusjärjestelmän eheyden ja vakauden säilyttämisen. Nämä toimenpiteet eivät saa johtaa toisen osapuolen yhtiöiden ja kansalaisten syrjintään verrattuna sopimuspuolen omiin yhtiöihin ja kansalaisiin.

46 artikla

Helpottaakseen yhteisön ja Puolan kansalaisten pääsyä säänneltyihin ammatteihin ja niiden harjoittamista Puolassa ja yhteisössä, assosointineuvosto tarkastelee, mitkä määräykset ovat tarpeen pätevyyden molemminpuoliseksi tunnustamiseksi. Se voi toteuttaa tätä varten kaikki tarpeelliset toimenpiteet.

47 artikla

Edellä 45 artiklan määräykset eivät estä sitä, että toinen sopimuspuoli soveltaa erityissääntöjä niiden toisen sopimuspuolen yhtiöiden sijoittautumiseen sekä sivuliikkeiden ja kauppaedustajan liikkeiden toimintaan, joita ei ole rekisteröity ensin mainitun sopimuspuolen alueella, jos nämä erityissäännöt ovat perusteltuja sen vuoksi, että näissä sivuliikkeissä ja kauppaedustajien liikkeissä on oikeudellisia tai teknisiä eroja verrattuna sen

omalla alueella perustettujen yhtiöiden sivuliikkeisiin ja kauppaedustajan liikkeisiin sekä rahoituspalvelujen osalta, jos se valvontaoikeudellisten säännösten vuoksi on perusteltua. Kohtelun erilaisuus ei saa olla laajempaa kuin, mikä on välttämättä tarpeen näiden oikeudellisten tai teknisten erojen vuoksi, eikä liitteessä XIIc esitettyjen rahoituspalvelujen osalta laajempaa kuin mikä johtuu valvontaoikeudellisista syistä.

48 artikla

1. Tätä sopimusta sovellettaessa tarkoitetaan `yhteisön yhtiöllä` ja vastaavasti `Puolan yhtiöllä` yhtiötä, joka on perustettu jäsenvaltion tai Puolan lainsäädännön mukaisesti ja jonka sääntömääräinen kotipaikka, keskushallinto tai päätoimipaikka on yhteisön tai Puolan alueella. Jos jäsenvaltion tai Puolan lainsäädännön mukaisesti perustetulla yhtiöllä on ainoastaan sääntömääräinen kotipaikka yhteisön tai Puolan alueella, on sen toiminnalla oltava tosiasiallinen ja jatkuva yhteys jonkin jäsenvaltion tai Puolan talouteen.

2. Tätä lukua ja tämän osaston III lukua sovelletaan myös kansainvälisen meriliikenteen osalta niihin jäsenvaltioiden tai Puolan kansalaisiin ja meriliikenneyhtiöihin, jotka ovat sijoittautuneet muualle kuin yhteisöön tai Puolaan, mutta jotka ovat jonkin jäsenvaltion tai Puolan kansalaisen valvonnassa, jos niille kuuluvat alukset on rekisteröity tässä jäsenvaltiossa tai Puolassa voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti.

3. Tätä sopimusta sovellettaessa tarkoitetaan `yhteisön kansalaisella` ja `Puolan kansalaisella` luonnollista henkilöä, jolla on jonkin jäsenvaltion tai Puolan kansalaisuus.

4. Tämän sopimuksen määräykset eivät rajoita jokaisen sopimuspuolen oikeutta toteuttaa kaikkia tarpeellisia toimenpiteitä sen estämiseksi, että kolmansista maista olevien pääsyyn markkinoilleen kohdistettuja toimenpiteitä kierrettäisiin tämän sopimuksen määräyksin.

49 artikla

Tätä sopimusta sovellettaessa tarkoitetaan rahoituspalveluilla liitteessä XIIc tarkoitettuja toimintoja. Assosiointineuvosto voi laajentaa tai muuttaa mainitun liitteen soveltamisalaa.

50 artikla

Puola voi liitteessä XIIa ja XIIb esitettyjen elinkeinoalojen osalta 6 artiklassa tarkoitettua ensimmäisen vaiheen aikana ja liitteessä XIIc ja XIIId esitettyjen elinkeinoalojen osalta 6 artiklassa mainittuna siirtymäkauna toteuttaa toimenpiteitä, jotka poikkeavat tämän luvun yhteisön yhtiöiden ja kansalaisten sijoittautumista koskevista määräyksistä, jos tietyssä teollisuudessa:

- on meneillään rakennemuutos tai
- ilmenee vakavia vaikeuksia, jotka johtavat erityisen vaikeisiin sosiaalisiin ongelmiin Puolassa tai
- puolalaiset yhtiöt tai kansalaiset menettävät markkinaosuutensa tai kärsivät niiden huomattavan pienentymisen tietyllä elinkeino- tai teollisuudenalalla Puolassa tai
- Puolassa ollaan vasta uuden teollisuuden perustamisvaiheessa.

Tällaisten toimenpiteiden:

- voimassaolo päättyy liitteessä XIIa ja XIIb esitettyjen elinkeinoalojen osalta viimeistään kaksi vuotta 6 artiklassa tarkoitettua ensimmäisen vaiheen päättymisen jälkeen ja liitteessä XIIc ja XIIId esitettyjen elinkeinoalojen osalta viimeistään 6 artiklassa tarkoitettua siirtymäkauden päättyessä;
- on oltava perusteltuja ja tarpeellisia tilanteen korjaamiseksi;
- on kohdistuttava ainoastaan niihin, jotka ovat sijoittautuneet Puolaan tällais-

ten toimenpiteiden voimaantumisen jälkeen ja ne eivät saa johtaa syrjintään toimenpiteistä päätettäessä Puolaan jo sijoittautuneiden yhteisön yhtiöiden tai kansalaisten liiketoiminnassa verrattuna puolalaisiin yhtiöihin ja kansalaisiin.

Suunnitellessaan ja soveltaessaan näitä toimenpiteitä Puola myöntää, milloin mahdollista, yhteisön yhtiöille ja kansalaisille etuuskohtelun ja joka tapauksessa vähintään samantasoisien kohtelun kuin kolmannesta maasta oleville yhtiöille ja kansalaisille.

Ennen näiden toimenpiteiden toteuttamista Puola neuvottelee asiasta assosiointineuvostossa; se saattaa ne voimaan aikaistaan yhden kuukauden kuluttua siitä, kun se on antanut assosiointineuvostolle tiedoksi suunnitteleman konkreettiset toimenpiteet edellyttäen, että mikään välittömiä toimenpiteitä vaativa korvaamaton vahinko ei ole uhkaamassa. Tällöin Puola neuvottelee assosiointineuvostossa välittömästi näiden toimenpiteiden hyväksymisen jälkeen.

Edellä 6 artiklassa tarkoitetun ensimmäisen vaiheen päätyttyä liitteessä XIIb esitettyjen elinkeinoalojen osalta tai 6 artiklassa tarkoitetun siirtymäkauden päätyttyä liitteessä XIIc ja XIIId esitettyjen elinkeinoalojen osalta Puola toteuttaa tämänkaltaisia toimenpiteitä ainoastaan assosiointineuvoston suostumuksella ja sen määrittelemien edellytyksin.

51 artikla

1. Tätä lukua ei sovelleta ilma- eikä sisävesiliikenteeseen eikä merikabotaasiliikenteeseen.

2. Assosiointineuvosto voi antaa suosituksia parantaakseen sijoittautumista ja liiketoiminnan harjoittamisen edellytyksiä 1 kohdassa mainituilla aloilla.

52 artikla

1. Poiketen siitä mitä tämän osaston I luvussa säädetään, sijoittautumiseen yhteisöstä

tai Puolasta oikeutetuilla on sopusoinnussa vastaanottavan valtion voimassa olevan lainsäädännön kanssa oikeus Puolan tai yhteisön alueella työllistää tai antaa tytäryhtiöidensä työllistää henkilöitä, joilla on jonkin yhteisön jäsenvaltion tai Puolan kansalaisuus edellyttäen, että kysymys on 2 kohdan tarkoittamalla tavalla keskeisistä tehtävistä ja että kyseiset oikeutetut tai näiden tytäryhtiöt työllistävät yksinomaisesti nämä henkilöt. Näiden henkilöiden oleskelulupa ja työskentelylupa koskee ainoastaan kulloistakin työskentelyjaksoa.

2. Sijoittautumiseen oikeutetun, jäljempänä 'yhtiökokonaisuus', keskeisissä tehtävissä työskentelevillä henkilöillä tarkoitetaan:

a) yhtiökokonaisuuden päällikötason tehtävissä olevia, jotka ensisijaisesti johtavat yhtiökokonaisuutta ja saavat itse yleisiä määräyksiä pääasiallisesti johtokunnalta tai osakkeenomistajilta; heidän toimivaltaansa kuuluu:

- johtaa yhtiökokonaisuutta tai sen osastoa tai alaosastoa;
- valvoa ja tarkastaa muun teknisen tai hallinnollisen henkilöstön työskentelyä;
- henkilökohtainen toimivalta palkata tai irtisanoa työntekijöitä taikka antaa suosituksia tästä sekä ratkaista muita henkilöstökysymyksiä.

b) henkilöitä yhtiökokonaisuudessa, joilla on korkea tai poikkeuksellinen

- pätevyys tiettyihin teknistä erityisosaamista vaativiin töihin tai tehtäviin;
- osaamistaso, joka on yhtiökokonaisuuden toiminnalle, tutkimusvälineistön käytölle, sen menettelytavoille tai hallinnolle välttämätöntä.

Näihin henkilöihin voi kuulua myös luvanvaraisia ammatteja harjoittavia.

Yhtiökokonaisuuden on otettava nämä henkilöt työhönsä vähintään yhtä vuotta en-

nen sitä, kun se lähettää heidät edellä tarkoitettuihin tehtäviin.

53 artikla

1. Tämän luvun määräyksiä ei sovelleta rajoituksiin, jotka ovat perusteltuja yleisen järjestyksen, yleisen turvallisuuden tai kansanterveyden vuoksi.

2. Tämän luvun määräyksiä ei sovelleta toimintaan, johon sopimuspuolen alueella jatkuvasti tai tilapäisesti liittyy julkisen vallan käyttöä.

54 artikla

Tätä lukua ja tämän osaston III lukua sovelletaan myös yhtiöihin, joita puolalaiset yhtiöt tai kansalaiset yhdessä yhteisön yhtiöiden tai kansalaisten kanssa valvovat tai jotka ovat näiden yksinomaisessa yhteisömituksessa.

III LUKU

Palvelujen tarjoaminen yhteisön ja Puolan välillä

55 artikla

1. Sopimuspuolet sitoutuvat sopusoinnussa tämä luvun määräysten kanssa ja ottaen huomioon palvelujen tarjoamista koskevan alan kehityksen sopimuspuolten alueella toteuttamaan vaiheittain tarpeelliset toimenpiteet salliakseen yhteisön tai Puolan yhtiöiden ja kansalaisten tarjota palveluja muun kuin sen sopimuspuolen alueelle, johon ne ovat sitoutuneet.

2. Edellä 1 kohdassa tarkoitettua vapauttamisen mukaisesti ja jollei 58 artiklan 1 kohdasta muuta johdu, sopimuspuolet sallivat niiden luonnollisten henkilöiden tilapäiseen maahan saapumiseen, jotka tarjoavat palveluja tai jotka ovat keskeisissä tehtävissä palve-

lujen tarjoajan henkilöstössä 52 artiklan 2 kohdan tarkoittamalla tavalla; tähän kuuluvat myös luonnolliset henkilöt, yhteisön tai Puolan yhtiöiden tai kansalaisten edustajat, joiden maahan saapuminen on tarpeen palvelujen tarjoamista koskevien neuvottelujen tai sopimusten tekemisen vuoksi edellyttäen, että nämä edustajat eivät työskentele välittömässä myynnissä eivätkä itse henkilökohtaisesti tarjoa palveluja.

3. Assosiointineuvosto toteuttaa tarpeelliset toimenpiteet 1 kohdan vaiheittaiseksi toteuttamiseksi.

56 artikla

Liikennepalvelujen tarjontaan yhteisön ja Puolan välillä sovelletaan 55 artiklan sijaan seuraavia määräyksiä:

1. Kansainvälisen meriliikenteen osalta sopimuspuolet sitoutuvat tehokkaasti noudattamaan periaatetta kaupallisin perustein tapahtuvasta esteettömästä pääsystä markkinoille ja liikenteeseen.

a) Edellä mainittu määräys ei vaikuta oikeuksiin eikä velvollisuuksiin, jotka johtuvat jonkin sopimuspuolen tavasta soveltaa linjakonferenssien käyttäytymissääntöjä koskevaa Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimusta. Linjakonferenssiin kuulumattomat varustamot saavat kilpailla konferenssiin kuuluvien varustamoiden kanssa edellyttäen, että ne noudattavat periaatetta kaupallisin perustein tapahtuvasta vilpittömästä kilpailusta.

b) Sopimuspuolet vakuuttavat sitoutuneensa vapaaseen kilpailuun kuivan ja nestemäisen lastin tavaraliikenteen olennaisena tekijänä.

2. Edellä 1 alakohdan periaatteiden mukaisesti:

a) sopimuspuolet eivät jatkossa saa sisällyttää sopimuksiinsa kolmansien mai-

den kanssa sopimusmääräyksiä kuljetusosuuksista, jos tämä ei johdu siitä poikkeuksellisesta tilanteesta että jomankumman sopimuspuolen linjavaraustamoilla ei muutoin ole tosiasiallista pääsyä liikenteeseen kyseiseen kolmannen maahan ja pois sieltä;

- b) sopimuspuolet kieltävät jatkossa kahdenvälisissä sopimuksissaan määräykset kuljetusosuussopimuksista kuivan ja nestemäisen lastin tavaraliikenteessä;
- c) sopimuspuolet poistavat tämän sopimuksen voimaantullessa kaikki yksipuoliset toimenpiteet sekä kaikki hallinnolliset, tekniset ja muut esteet, joilla voi olla rajoittava tai syrjivä vaikutus palvelujen tarjontaan kansainvälisessä meriliikenteessä.

3. Varmistaakseen sopimuspuolten kaupallisiin edellytyksiin perustuvan ja yhteensovitetun kehityksen sopimuspuolten välisen liikenteen vapauttamisessa, sovitaan molemminpuolista markkinoille pääsyä ilma- ja maaliikenteessä koskevista edellytyksistä erityisissä liikennesopimuksissa, joiden tekemisestä sopimuspuolet neuvottelevat tämän sopimuksen voimaantulon jälkeen.

4. Ennen 3 kohdan mukaisten sopimusten tekemistä eivät sopimuspuolet toteuta mitään toimenpiteitä, jotka verrattuna tämän sopimuksen voimaantuloa edeltävän päivän tilanteeseen olisivat rajoittavampia tai syrjivämpiä.

5. Puola mukauttaa siirtymävaiheen aikana lainsäädäntönsä, mukaan lukien hallinnolliset, tekniset ja muut ilma- ja maaliikenteen määräykset, yhteisön sovellettavaan lainsäädäntöön sikäli, kuin tämä on tarpeen vapauttamisessa ja sopimuspuolten molemminpuolisessa markkinoillepääsystä ja sikäli, kuin tämä helpottaa henkilö- ja tavaraliikennettä.

6. Sitä mukaan kuin osapuolet edistyvät tämän luvun tavoitteiden toteuttamisessa assosiointineuvosto tarkastelee, miten tarpeelliset edellytykset palvelujen tarjoamisen va-

puuden parantamiseksi ilma- ja maaliikenteessä voidaan saavuttaa.

57 artikla

Tässä luvussa tarkoitettuihin kysymyksiin sovelletaan 53 artiklaa.

IV LUKU

Yleiset määräykset

58 artikla

1. Tämän sopimuksen IV osastoa soveltaessaan eivät mitkään tämän sopimuksen määräykset estä sopimuspuolia soveltamasta oikeudellisia ja hallinnollisia määräyksiään maahan saapumisesta ja maassa oleskelusta, työskentelystä, työskentelyedellytyksiä, luonnollisten henkilöiden sijoittautumisesta ja palvelujen tarjonnasta edellyttäen, että nämä määräykset eivät johda siihen, että ne mitätöivät tai rajoittavat niitä etuja, jotka kuuluvat jollekin sopimuspuolelle tietyn sopimusmääräyksen nojalla. Tämä määräys ei rajoita 53 artiklan soveltamista.

2. Tämän sopimuksen IV osaston II, III ja IV luvun määräyksiä mukautetaan assosiointineuvoston päätöksellä Uruguayn kierroksen yhteydessä käytävien palvelujen tarjontaa yleisten neuvottelujen tulosten huomioon ottamiseksi ja erityisesti sen varmistamiseksi, ettei mikään tämän sopimuksen määräys edellytä kohtelua, joka olisi epäedullisempi kuin se kohtelu, jonka vastainen palvelujen kauppaa koskeva GATS-yleissopimus takaisi.

3. Edellä 6 artiklassa mainittuna siirtymäkautena pidetään IV osaston määräysten ja V osaston kilpailusääntöjen mukaisina sitä, että IV osaston II luvun mukaisesti Puolaan sijoittautuneet yhteisön yhtiöt ja kansalaiset suljetaan pois julkisista avustuksista, joita Puola myöntää julkiseen opetukseen, terveydenhoitoon sekä sosiaali- ja kulttuuritoimintaan.

V OSASTO

**MAKSUT, PÄÄOMALIIKENNE, KILPAI-
LU JA MUUT TALOUDELLISET MÄÄ-
RÄYKSET, LAINSÄÄDÄNTÖJEN
LÄHENTÄMINEN**

I LUKU

Juoksevat maksut ja pääomien liikkuvuus

59 artikla

Sopimuspuolet sitoutuvat hyväksymään kaikki vapaasti vaihdettavassa valuutassa suoritettavat, suoritusten vastavuoroisuuteen perustuvat juoksevat maksut, jotka liittyvät tämän sopimuksen perusteella vapautettuun tavaroiden liikkuvuuteen tai palvelujen tarjoamista koskeviin liiketoimiin taikka sopimuspuolten väliseen henkilöiden liikkuvuuteen.

60 artikla

1. Jäsenvaltiot ja Puola takaavat tämän sopimuksen voimaantuloajankohdasta pääomatesuoritusten osalta pääoman vapaan liikkuvuuden suorissa sijoituksissa vastaanottavan valtion lainsäädännön mukaisesti perustettuihin yhtiöihin sekä niissä sijoituksissa, jotka on tehty IV osaston II luvun määräysten mukaisesti, samoin kuin näiden sijoitusten rahaksi muuttamisen ja niiden sekä niistä mahdollisesti saatavien voittojen kotiuttamisen. Poiketen siitä mitä edellä määrätään, tataan pääoman vapaa liikkuvuus ja edellä mainittu rahaksi muuttaminen ja kotiuttaminen 6 artiklassa tarkoitetun ensimmäisen vaiheen päättymiseen mennessä kaikille sellaisille sijoituksille, jotka ovat yhteydessä Puolassa itsenäisinä ammatinharjoittajina IV osaston II luvun mukaisesti toimivien yhteisön kansalaisten sijoittautumiseen.

2. Jäsenvaltiot eivät tämän sopimuksen voimaantuloajankohdasta eikä Puola 6 artiklassa tarkoitetun toisen vaiheen alettua ota käyttöön yhteisössä ja Puolassa asuvien henkilöiden välisiin pääomanliikkeisiin ja niihin liittyviin juokseviin maksuihin vaikuttavia

uusia valuuttarajoituksia eivätkä ne myöskään muuta voimassa olevia rajoituksiaan ankarimmiksi, sanotun kuitenkaan rajoittamatta 1 kohdan soveltamista.

3. Sopimuspuolet neuvottelevat keskenään helpottaakseen pääomien liikkuvuutta yhteisön ja Puolan välillä tämän sopimuksen tavoitteiden saavuttamiseksi.

61 artikla

1. Sopimuspuolet toteuttavat 6 artiklassa tarkoitetun ensimmäisen vaiheen aikana toimenpiteitä, joilla luodaan tarvittavat edellytykset sille, että yhteisön lainsäädäntöä vapaasta pääomien liikkuvuudesta voidaan asettaa alkua soveltaa.

2. Assosiointineuvosto tarkastelee 6 artiklassa tarkoitetun toisen vaiheen aikana keinoja soveltaa täysimääräisesti yhteisön lainsäädäntöä vapaasta pääomien liikkuvuudesta.

62 artikla

Tämän luvun määräysten mukaisesti ja poiketen siitä, mitä 64 artiklassa määrätään, Puola voi, kunnes kansainvälistä valuuttarahastoa koskevan sopimuksen VIII artiklassa tarkoitettu täydellinen vaihdettavuus on Puolan valuutan osalta toteutunut, poikkeustapauksissa soveltaa valuutaoikeudellisia rajoituksia myöntäessään tai ottaessa lyhyt- tai pitkäaikaisia lainoja, jos tällaisia rajoituksia edellytetään Puolalta lainoja myönnettäessä ja jos ne sopivat yhteen sen aseman kanssa, joka Puolalla on Kansainvälisessä valuuttarahastossa.

Puola soveltaa näitä rajoituksia harjoittamatta syrjintää ja siten, että ne aiheuttavat mahdollisimman vähän häiriötä sopimuksen toiminnalle. Puola ilmoittaa assosiointineuvostolle viipymättä tällaisten toimenpiteiden toteuttamisesta ja kaikista niitä koskevista muutoksista.

II LUKU

Kilpailu ja muut taloudelliset määräykset

63 artikla

1. Jos ne voivat vaikuttaa yhteisön ja Puolan väliseen kauppaan, tämän sopimuksen moitteettoman toimintaan soveltumattomia ovat:

- i) kaikki yritysten väliset sopimukset, yritysten yhteenliittymien päätökset sekä yritysten yhdenmukaistetut menettelytavat, joiden tarkoituksena on estää, rajoittaa tai vääristää kilpailua;
- ii) yhden tai useamman yrityksen määräävän aseman väärinkäyttö yhteisön tai Puolan alueella tai niiden merkittävällä osalla;
- iii) kaikki julkinen tuki, joka suosimalla tiettyjä yrityksiä tai tuotannonaloja vääristää tai uhkaa kilpailua.

2. Kaikki menettelytavat, jotka ovat vastoin tämän artiklan määräyksiä, arvioidaan niiden perusteiden mukaan, jotka ilmenevät Euroopan talousyhteisön perustamissopimuksen 85, 86 ja 92 artiklan sääntöjen soveltamisesta.

3. Assosiointineuvosto antaa kolmen vuoden kuluessa tämän sopimuksen voimaantuloajankohdasta päätöksellään 1 ja 2 kohdan täytäntöön tarpeelliset määräykset.

Näiden määräysten antamiseen asti sovelletaan 1 kohdan iii alakohdan ja 2 kohdan asiaa koskevien osien täytäntöön panemiseen tullitariffeja ja kauppaa koskevan yleissopimuksen VI, XVI ja XXIII artiklan tulkinnasta ja soveltamista tehdyn sopimuksen määräyksiä.

4. a) Sovellettaessa 1 kohdan iii alakohtaa sopimuspuolet sopivat, että ensimmäisen viiden vuoden aikana tämän sopimuksen voimaantuloajankohdasta kaikkea Puolan myöntää julkista tukea arvioitaessa on otettava huomioon se, että Puola rinnastetaan Euroopan talousyhteisön perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan a alakohdan mukaisiin aluihin. Ottaen huomioon Puolan taloudellisen

tilanteen assosiointineuvosto päättää siitä, onko tätä ajanjaksoa pidennettävä vielä uusilla viisivuotiskausilla.

b) Sopimuspuolet huolehtivat julkisen tuen avoimuudesta ilmoittamalla muun muassa vuosittain toiselle sopimuspuolelle kertomuksen ilmoittaen tuen kokonaismäärän ja sen jakaantumisen sekä antamalla eri pyynnöstä myös tiedot tukijärjestelyistä. Sopimuspuolen pyynnöstä sopimuspuoli antaa tiedot julkisen tuen antamisesta tietyissä yksittäistapauksissa.

5. Tämän sopimuksen III osaston II ja III luvussa mainittuihin tuotteiden osalta:

- ei sovelleta 1 kohdan iii alakohtaa;
- arvioidaan kaikkia menettelytapoja, jotka ovat vastoin 1 kohdan i alakohtaa niiden perusteiden mukaan, joita yhteisö Euroopan talousyhteisön perustamissopimuksen 42 ja 43 artiklan nojalla on vahvistanut, ja erityisesti neuvoston asetuksessa N:o 26/62 vahvistettujen perusteiden mukaan.

6. Jos yhteisö tai Puola arvioi, että tietty menettelytapa on yhteensoveltumaton tämän artiklan 1 kohdan kanssa ja:

- sitä ei ole asianmukaisesti säännelty 3 kohdassa mainituissa täytäntöönpanomääräyksissä, tai
- jos näiden sääntöjen puuttuessa tällaiset menettelytavat aiheuttavat tai uhkaavat aiheuttaa merkittävää vahinkoa toisen sopimuspuolen eduille tai sen kotimaiselle elinkeinoalalle mukaan lukien palveluala,

se voi neuvoteltuaan asiasta assosiointineuvostossa tai saatettuaan asian assosiointineuvoston käsiteltäväksi neuvotteluja varten kolmenkymmenen työpäivän kuluttua toteuttaa aiheelliset toimenpiteet.

Jos nämä menettelytavat ovat yhteensoveltumattomat tämän artiklan 1 kohdan iii alakohdan kanssa, voidaan tällaisia aiheellisia

toimenpiteitä toteuttaa, jos niihin sovelletaan tullitariffeja ja kauppaa koskevaa yleissopimusta, ainoastaan sopusoinnussa tullitariffeja ja kauppaa koskevan yleissopimuksen menettelyjen ja edellytysten mukaisesti tai kaikkien muiden asian koskevien mekanismien kanssa, jotka on neuvoteltu GATTin yhteydessä ja joita sovelletaan sopimuspuolten välillä.

7. Sopimuspuolet vaihtavat keskenään tietoja ottaen huomioon tarpeelliset ammatti- ja liikesalaisuuden säilyttämisestä johtuvat rajoitukset, sanotun kuitenkin rajoittamatta 3 kohdan mukaisesti hyväksytyjen toisensisältöisten määräyksien soveltamista.

8. Tätä artiklaa ei sovelleta Euroopan teräs- ja hiiliyhteisön perustamissopimuksen soveltamisalaan kuuluviin pöytäkirjan N:o 2 mukaisiin tuotteisiin.

64 artikla

1. Sopimuspuolet pyrkivät olemaan toteuttamatta rajoittavia toimenpiteitä mukaan lukien maksutaseen vuoksi perustellut tuontia koskevat toimenpiteet. Jos sopimuspuoli kuitenkin toteuttaa tällaisia toimenpiteitä, se antaa toiselle sopimuspuolelle niin pian kuin mahdollista aikataulun niiden poistamisesta.

2. Jos yhdellä tai useammalla yhteisön jäsenvaltiolla tai Puolalla on vakavia maksutasettaan koskevia vaikeuksia tai tällaiset vaikeudet uhkaavat sitä tai niitä vakavasti, tapauksen mukaan yhteisö tai Puola voi noudattaen tullitariffeja ja kauppaa koskevassa yleissopimuksessa vahvistettuja edellytyksiä toteuttaa sellaisia määräaikaista rajoitus-toimenpiteitä, mukaan lukien tuontia koskevat toimenpiteet, jotka eivät saa olla laajempia kuin on ehdottomasti tarpeen maksutasevaikeuksien poistamiseksi. Yhteisö tai Puola tapauksen mukaan antavat tällöin toiselle sopimuspuolelle viipymättä tiedoksi nämä toimenpiteet.

3. Mahdollisia rajoitustoimenpiteitä ei sovelleta siirtoihin, jotka liittyvät sijoituksiin, ja erityisesti sijoitusten tai uudelleen sijoitetujen varojen kotiuttamiseen eikä mihinkään muihinkaan näistä johtuviin tuloihin.

65 artikla

Julkisten yritysten sekä jäsenvaltioilta erityis oikeuksia tai yksinoikeuksia saaneiden yritysten osalta assosiointineuvosto huolehtii siitä, että kolmannelta vuodesta tämän sopimuksen voimaantuloajankohdasta noudatetaan Euroopan talousyhteisön perustamissopimuksesta ja erityisesti sen 90 artiklasta ilmeneviä periaatteita sekä niitä periaatteita, jotka ilmenevät Euroopan turvallisuus- ja yhteistyökokouksen Bonnin huhtikuun 1990 kokouksen päätösasiakirjasta, erityisesti yrittäjien päätöksentekovapautta.

66 artikla

1. Puola parantaa edelleen henkisen, teollisen ja kaupallisen omaisuuden suojaa saavuttaakseen viidennen vuoden lopussa tämän sopimuksen voimaantulosta yhteisössä olevaan suojan verrattavissa olevan tason; tähän kuuluvat myös vertailukelpoiset keinot näiden oikeuksien toteuttamiseksi.

2. Puola hakee viidennen vuoden lopussa tämän sopimuksen voimaantuloajankohdasta liittymistä Euroopan patenteista Münchenissä 5 päivänä lokakuuta 1973 tehtyyn yleissopimukseen ja liittyy myös kaikkiin muihin niihin liitteessä XIII olevassa 1 kohdassa tarkoitettuihin monenvälisiin sopimuksiin henkisen, teollisen ja kaupallisen omaisuuden suojasta, joiden osapuolia jäsenvaltiot ovat tai joita ne tosiasiallisesti soveltavat.

67 artikla

1. Sopimuspuolet pitävät julkisten hankintojen avaamista, joka perustuu syrjimättömyyteen ja molemminpuolisuuteen, tavoiteltavana päämääränä, erityisesti GATTin yhteydessä.

2. Edellä 48 artiklassa tarkoitetuille puolalaisille yhtiöille myönnetään pääsy julkisten hankintojen jakomenettelyyn yhteisössä yhteisön asiaa koskevan sääntelyn mukaisesti, ja ne saavat kohtelua, joka ei ole yhteisön yhtiöille tämän sopimuksen voimaantullessa myönnettävää kohtelua epäedullisempi.

Edellä 48 artiklassa tarkoitetuille yhteisön yhtiöille myönnetään pääsy julkisten hankintojen jakomenettelyyn Puolassa 6 artiklassa tarkoitetun siirtymäkauden päättyessä, ja ne saavat kohtelun, joka ei ole Puolan yhtiöille myönnettävää kohtelua epäedullisempi.

Yhteisön yhtiöillä, jotka ovat sijoittautuneet Puolaan IV osaston II luvun määräysten mukaisesti, on tämän sopimuksen voimaantulosta pääsy julkisten hankintojen jakomenettelyyn, ja ne saavat kohtelun, joka ei ole Puolan yhtiöille myönnettävää kohtelua epäedullisempi.

Assosiointineuvosto tarkastelee säännöllisin väliajoin sitä, voiko Puola ennen siirtymäkauden päättymistä myöntää kaikille yhteisön yhtiöille pääsyn julkisten hankintojen jakomenettelyyn Puolassa.

3. Julkisten hankintojen toteuttamiseen liittyvään sijoittautumiseen, liiketoimintaan ja palvelujen tarjoamiseen yhteisön ja Puolan välillä samoin kuin työskentelyyn ja työntekijöiden vapaaseen liikkuvuuteen sovelletaan 37—58 artiklaa.

III LUKU

Lainsäädäntöjen lähentäminen

68 artikla

Sopimuspuolet tunnustavat, että voimassa olevan ja vastedes säädettävän Puolan lainsäädännön lähentäminen yhteisön lainsäädäntöön on olennainen edellytys Puolan taloudelliselle yhdentymiselle yhteisöön. Puola huolehtii siitä, että sen vastedes säädettävä lainsäädäntö on yhteisön lainsäädännön kanssa mahdollisimman yhteensopivaa.

69 artikla

Lainsäädännön lähentäminen sisältää erityisesti seuraavat alueet: tullioikeus, yhtiöoikeus, pankkioikeus, yritysten kirjanpito ja verotus, henkinen omaisuus, työntekijöiden suojelu työpaikalla, rahoituspalvelut, kilpailusäännöt, ihmisten ja eläinten terveyden ja elämän suojelu sekä kasvien säilyttäminen,

kuluttajasuoja, välillinen verotus, tekniset määräykset ja standardit, liikenne ja ympäristö.

70 artikla

Yhteisö antaa Puolalle teknistä apu näiden toimenpiteiden toteuttamisessa; tähän voi muun ohella kuulua:

- asiantuntijavaihto;
- tietojen toimittaminen;
- kokousten järjestäminen;
- koulutustoimenpiteet;
- apu asiaa koskevan yhteisön oikeuden kääntämisessä.

VI OSASTO

TALOUELLINEN YHTEISTYÖ

71 artikla

1. Yhteisö ja Puola ovat yhteistyössä tavoitteinaan avustaa Puolaa sen kehityksessä. Tämä yhteistyö tukee Puolan toimintaa ja lujittaa taloussuhteita mahdollisimman laajalla alueella molempien sopimuspuolten eduksi.

2. Poliittiset toimenpiteet Puolan taloudellisen ja sosiaalisen kehityksen hyväksi, erityisesti toimenpiteet teollisen talouden hyväksi, mukaan lukien kaivosteollisuus, sijoitukset, maatalous, energia, liikenne, alueellinen kehitys ja matkailuliikenne, perustuvat pitkäaikaisen kestävänsä kehityksen periaatteelle. Tämä edellyttää, että ympäristövaatimukset otetaan näissä toimenpiteissä alusta alkaen täysimääräisesti huomioon.

Näissä poliittisissa toimenpiteissä otetaan lisäksi huomioon pitkäaikaisen kestävänsä sosiaalisen kehityksen vaatimukset.

3. Erityistä huomiota annetaan toimenpiteille, jotka voivat vahvistaa Keski- ja Itä-Euroopan maiden alueen yhtenäistä kehitystä.

72 artikla

Teollinen yhteistyö

1. Yhteistyössä edistetään erityisesti:

- taloudellisten toimijoiden teollista yhteistyötä yhteisön ja Puolan välillä, ennen kaikkea yksityissektorin vahvistamista;
- yhteisön osallistumista Puolan ponnisteluihin niin julkisella kuin yksityiselläkin sektorilla teollisuutensa nykyaikaistamiseksi ja rakenteelliseksi uudistamiseksi edellytyksin, jotka takaavat sellaisen siirtymisen suunnitelmataloudesta markkinatalouteen, joka takaa ympäristön suojelun;
- yksittäisten elinkeinoalojen rakenteellista uudistamista;
- uusien yritysten perustamista kasvumahdollisuuksia tarjoavilla aloilla.

2. Teollisen yhteistyön aloitteissa otetaan huomioon Puolan asettamat ensisijaisuudet. Aloitteiden tavoitteena on erityisesti luoda asianmukaiset kehusedellytykset yrityksille, parantaa johtamistaitoja sekä edistää markkinoiden avoimuutta ja yritysten toimintaoloja.

73 artikla

Sijoitusten edistäminen ja niiden suoja

1. Yhteistyön tavoitteena on luoda suotuisat olosuhteet kotimaisille ja ulkomaisille yksityisille sijoituksille, jotka ovat olennaisia Puolan taloudelliselle ja teolliselle jälleenrakentamiselle.

2. Yhteistyön painopistealueet ovat seuraavat:

- sijoituksia suosivien oikeudellisten rakenteiden luominen Puolaan; tarvittaessa tämä voidaan saavuttaa siten, että jäsenvaltiot ja Puola laajentavat sijoitusten edistämisen- ja suojelusopimuksia;

- aiheellisten pääoman liikkuvuutta koskevien järjestelyjen täytäntöönpano;
- sijoitusten suojan parantaminen;
- sääntelyn purkaminen ja talouden perusrakenteiden parantaminen;
- tietojen vaihto sijoitusmahdollisuuksista myyntinäyttelyjen, esittelytilaisuuksien, kauppaviikkojen ja muiden tilaisuuksien yhteydessä.

74 artikla

Maatalouden laatuvaatimukset, teollisuusstandardit sekä vaatimustenmukaisuuden arviointi

1. Yhteistyön tavoitteena on erityisesti laatuvaatimusten, standardien ja vaatimustenmukaisuuden arvioinnin erojen pienentäminen.

2. Tätä varten yhteistyön tavoitteena on erityisesti seuraavaa:

- yhteisön teknisen sääntelytoimen sekä eurooppalaisten teollisten ja maataloudellisten elintarviketuotteiden laatuvaatimusten yhdenmukaistamisen edistäminen;
- yhteisön teknisen sääntelytoimen sekä eurooppalaisten standardien ja vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyjen käyttöönoton edistäminen;
- tarvittaessa sopimusten teko molemminpuolisesta tunnustamisesta tällä alalla;
- rohkaista Puolaa osallistumaan työhön asiantuntijajärjestöissä (CEN, CENELEC, ETSI, EOTC).

3. Tarvittaessa yhteisö myöntää Puolalle teknistä apua.

75 artikla

Tieteen ja tekniikanalan yhteistyö

1. Sopimuspuolet velvoittautuvat edistämään yhteistyötä tutkimuksessa ja teknisessä kehitystyössä. Seuraaville toimenpiteille annetaan erityistä huomiota:

- tieteen ja tekniikan alan tietojen vaihto mukaan lukien tiedot kulloisestakin politiikasta ja kulloisistakin tämän alan toimista;
- yhteisten tieteellisten tapaamisten järjestäminen (seminaarit ja työpajat);
- yhteiset tutkimus- ja kehitystyöt tieteellisen kehityksen edistämiseksi sekä teknologian ja taitotiedon siirtymiseksi;
- opetustoimenpiteet ja liikkuvuusohjelmat molempien puolten tutkijoille ja asiantuntijoille;
- uusien tekniikoiden tutkimiselle ja soveltamiselle suotuisten olosuhteiden aikaansaaminen ja tutkimustuloksia koskevan henkisen omaisuuden asianmukaisen suojan toteuttaminen;
- osallistumien yhteisön ohjelmiin sopusoinnussa 3 kohdan kanssa.

Tarvittaessa annetaan teknistä apua.

2. Assosiointineuvosto vahvistaa asianmukaiset menettelyt yhteistyön kehittämiseksi.

3. Yhteistyötä yhteisön tutkimusta ja teknistä kehitystä koskevan puiteohjelman mukaisesti säädellään erityisissä sopimuksissa, jotka jokainen sopimuspuoli neuvottelee ja hyväksyy omaksumiensa menettelyjen mukaisesti.

76 artikla

Opetus ja ammattikoulutus

1. Yhteistyön tavoitteena on yleisen koulutustason ja ammattipätevyyden nostaminen

Puolassa ottaen huomioon ne alueet, joilla on Puolalle ensisijainen merkitys.

2. Yhteistyöhön kuuluvat seuraavat alueet:

- yleisen opetustoimen ja ammattikoulutuksen uudistaminen;
- koulutus työpaikalla ja aikuiskoulutus;
- uudelleen koulutus ja sopeutus työmarkkinoihin;
- johtamiskoulutus;
- yhteisön kielten opetus;
- kääntäminen;
- opetus- ja opiskeluvälineiden toimittaminen;
- opetustoiminnan edistäminen Eurooppaa koskevissa opinnoissa soveltuviissa opetuslaitoksissa.

3. Kehitetään institutionaaliset perustat ja suunnitelmat yhteistyölle (ensinnäkin Euroopan koulutussäätiön kanssa sen perustamisen jälkeen, sekä Puolan osallistumisella TEMPUS-ohjelmaan). Puolan osallistumista myös muihin yhteisön ohjelmiin voidaan tässä yhteydessä tarkastella sopusoinnussa yhteisön menettelyjen kanssa.

4. Yhteistyön avulla edistetään: suoraa yhteistyötä opetuslaitosten sekä opetuslaitosten ja yritysten välillä, työvoiman, opiskelijoiden ja hallintohenkilöstön liikkuvuutta ja vaihtoa, käytännöllisiä työharjoitteluja ja koulutusjaksoja ulkomailla, opetussuunnitelmien kehittämistä, opetusmateriaalin suunnittelua ja välineiden toimittamista opetuslaitoksille.

Yhteistyön myöhempänä tavoitteena on tutkintotodistusten ja opiskeluaikojen molemminpuolinen tunnustaminen.

Edistääkseen Puolan lähentymistä yhteisön opetuslaitosten ja tutkimusyksiköiden tasoon 75 artiklan mukaisesti yhteisö toteuttaa asianmukaiset toimenpiteet helpottaakseen

Puolan osallistumista yhteistyöhön vastaavien eurooppalaisten yksiköiden kanssa. Tähän voivat kuulua Puolan myötävaikutus näiden yksiköiden toimintaan ja tytäryksiköiden perustaminen Puolaan. Opetuslaitosten tavoitteena on oltava ennen kaikkia akateemisten henkilöiden sekä vapaiden ammattien ja julkisten virkamiesten kouluttaminen, jotka ponnoksellaan osallistuvat eurooppalaiseen yhdentymiskehitykseen ja yhteistyöhön yhteisön toimielimien kanssa.

5. Yhteistyön pääasialliset tavoitteet kääntämisessä ovat seuraavat:

- kääntäjien kouluttaminen ja termistö-kantojen kokoaminen (sanastot, Eurodicautom);
- yhteisön sääntöjen ja termistön käyttöönoton edistäminen;
- tarkoituksenmukaisen perusrakenteen kehittäminen kääntämiseen puolan kielien ja yhteisön kielien välillä.

77 artikla

Maatalous ja maatalouteen liittyvä teollisuus

1. Yhteistyön tavoitteena tällä alueella on maatalouden ja maatalouteen liittyvän teollisuuden suorituskyvyn parantaminen. Tämä tarkoittaa erityisesti seuraavaa:

- yksityisten maatalousyritysten ja yritysverkostojen kehittäminen, varastointi- ja markkinointitekniikat jne.;
- maaseudun infrastruktuurin nykyaikais-taminen (liikenne, vesihuolto, televiestintä);
- maaseudun aluesuunnittelu, mukaan lukien rakentamis- ja kaupunkisuunnittelu;
- tuottavuuden lisääminen laadun ja asianmukaisten keinojen ja tuotteiden avulla; ympäristönsuojelutekniikoiden

käyttöönoton koulutus ja valvonta yhdessä tuotantovälineiden kanssa;

- käsittely-yritysten ja niiden markkinointimenetelmien kehittäminen ja nykyaikaistaminen;
- täydentävyyden edistäminen maataloudessa;
- teollisen yhteistyön edistäminen maataloudessa ja taitotiedon vaihto erityisesti yhteisön ja Puolan yksityisen sektorin välillä;
- yhteistyön kehittäminen eläinten ja kasvien terveyden suojelussa mukaan lukien eläinlääkintää koskevat määräykset ja tarkastukset sekä kasviensuojelu-määräykset tavoitteena asteittain yhdenmukaistaa säännöt yhteisön vastaaviin sääntöihin avustamalla koulutustoimenpiteissä ja tarkastusten toteuttamisessa.

2. Tätä varten yhteisö antaa tarvittaessa teknistä apua.

78 artikla

Energia

1. Yhteistyötä kehitetään markkinataloudellisten periaatteiden perustalta ja ottaen huomioon Puolan ja yhteisön markkinoiden asteittainen yhdentyminen.

2. Yhteistyö keskittyy erityisesti seuraavaan:

- infrastruktuurin nykyaikaistaminen;
- huollon parantaminen ja monipuolistaminen;
- energiapolitiikan suunnittelu ja kehittäminen;
- energia-alan hallinto ja koulutus;
- energiavoimavarojen kehittäminen;

- energian säästön ja sen tehokkaan käytön edistäminen;
- energian tuotannon ja sen käytön ympäristövaikutukset;
- ydinenergia-ala;
- sähkö- ja kaasuala, myös ottaen huomioon mahdollisuuden liittää yhteen jakeluverkot;
- tämän alan yhteistyön kehysedellytysten suunnittelu;
- teknologian ja taitotiedon siirtäminen;
- energiamarkkinoiden voimakkaampi avaaminen sekä kaasun ja sähkön kauttakuljetuksen helpottaminen.

79 artikla

Ydinenergia-alan yhteistyö

1. Yhteistyö ulottuu ennen kaikkia seuraaville alueille:
 - Puolan ydinenergialainsäädännön kehittäminen mahdollisimman suotuisaksi;
 - ydinenergian turvallisuus, suojelu ja johto ydinenergia-alan suuronnettomuuksissa;
 - säteilynsuojelu mukaan lukien ympäristösäteilyn valvonta;
 - polttoainekierron ongelmat, ydinenergia-aineiden turvallinen säilyttäminen ja näiltä aineilta suojelun ongelmat;
 - radioaktiivisista jätteistä huolehtiminen;
 - ydinvoimalan käytön lopettaminen ja sen purku;
 - saasteiden puhdistus.
2. Yhteistyöhön kuuluu myös tietojen ja

kokemusten vaihto sekä tutkimus- ja kehitystyö 75 artiklan mukaisesti.

80 artikla

Ympäristö

1. Sopimuspuolet kehittävät ja lujittavat yhteistyötään merkitykseltään ensisijaisena pitämässään elintärkeässä ympäristövahinkojen torjunnassa.

2. Yhteistyö keskittyy seuraavaan:

- pilaantumisasasteen tehokas valvonta;
- alueellisen pilaantumisen sekä rajan yli kulkeutuvan ilman ja veden pilaantumisen torjunta;
- tehokas energian tuotanto ja käyttö, teollisuuslaitosten turvallisuus;
- kemikaalien luokitus ja niiden vaaraton käyttö;
- veden laatu, erityisesti rajat ylittävät vesivirrat;
- jätteiden vähentäminen, uudelleen käyttö ja niistä puhtaasti huolehtiminen; Baselin yleissopimuksen täytäntöönpano;
- maatalouden vaikutukset ympäristöön; maaperän eroosio, metsien, kasviston ja eläimistön suojelu;
- aluesuunnittelu, mukaan lukien rakentamis- ja kaupunkisuunnittelu;
- taloudellisten ja verotuksellisten keinojen käyttö;
- maailmanlaajuiset ilmastomuutokset.

3. Tätä varten sopimuspuolet työskentelevät yhdessä erityisesti seuraavilla alueilla:

- tietojen ja asiantuntijoiden vaihto, myös puhtaan teknologian siirtämisessä;

- koulutusohjelmat;
- lainsäädäntöjen lähentäminen (yhteisön oikeus);
- yhteistyö alueellisella tasolla (myös Euroopan ympäristökeskuksessa yhteisön perustettua sen) ja kansainvälisellä tasolla;
- toimintasuunnitelmien kehittäminen, erityisesti maailmanlaajuisten ympäristökäytösten ja ilmastomuutosten osalta.

81 artikla

Liikenne

1. Sopimuspuolet kehittävät ja lujittavat yhteistyötään mahdollistaakseen Puolan toteuttavan seuraavaa:

- liikenneolojen uudelleen järjestely ja nykyaikaistaminen;
 - henkilöstön ja tavaraliikenteen sekä liikennemarkkinoille pääsyn parantaminen hallinnollisten, teknisten ja muiden esteiden poistamisella;
 - yhteisön vastaaviin verrattavissa olevien liiketoimintaa koskevien säädösten antaminen.
2. Yhteistyöhön kuuluu erityisesti:
- koulutusta, taloutta, oikeutta ja tekniikkaa koskevat ohjelmat;
 - tekninen apu, neuvonta ja tietojen vaihto (kokoukset ja seminaarit).
3. Ensisijaiset yhteistyöalueet ovat:
- tieliikenne, mukaan lukien kauttakulkumääräysten asteittainen lieventäminen;
 - rautateiden ja lentokenttien hallinto,

mukaan lukien yhteistyö toimivaltaisten kansallisten viranomaisten välillä;

- maanteiden, sisävesiväylien, rautateiden sekä molemminpuolisen kiinnostuksen kohteena ja osana Euroopan laajuisia liikenneyhteyksiä olevien keskeisten reittien satamien ja lentokenttien nykyaikaistaminen;
- aluesuunnittelu, mukaan lukien rakentamis- ja kaupunkisuunnittelu;
- teknisten välineiden uudistaminen sopuinnussa yhteisön sääntöjen kanssa, ennen kaikkea yhdistetyissä kuljetuksissa rautatie/maantie, muissa yhdistetyissä kuljetuksissa sekä siirtokuormauksissa;
- yhteisön liikennepolitiikan kanssa yhteensopivan liikennepolitiikan kehittäminen.

82 artikla

Televiestintä

1. Sopimuspuolet laajentavat ja vahvistavat yhteistyötään tällä alueella ja toteuttavat tätä varten erityisesti seuraavia toimenpiteitä:

- tietojen vaihto televiestintäpolitiikasta;
- teknisten ja muiden tietojen vaihto samoin kuin seminaarien, työpajojen ja konferenssien järjestäminen molempien osapuolten asiantuntijoille;
- koulutus- ja neuvonta;
- teknologian siirto;
- molempien osapuolten toimivaltaisten toimielinten toteuttamat yhteiset hankkeet;
- eurooppalaisten standardien, todistusjärjestelmien ja yhdenmukaistamissäännösten edistäminen;

- uusien viestintävälineiden, -palvelujen ja -yksiköiden kehittymisen edistäminen, erityisesti niiden kaupallisten sovellutusten edistäminen.

2. Nämä toimenpiteet keskittyvät seuraaville ensisijaisille alueille:

- Puolan televiestintäverkon nykyaikais-taminen ja sen liittäminen eurooppalaiseen ja kansainvälisiin verkkoihin;
- yhteistyö eurooppalaisten standardointielinten kanssa;
- Euroopan laajuisten järjestelmien yh-dentäminen; televiestinnän alueen oi-keudelliset ja hallinnolliset määräykset;
- televiestintäalan hallinto uudessa talou-dellisessa ympäristössä: organisaa-tiorakenteet, toimintasuunnitelmat ja suunnittelu, hankintaperiaatteet;
- aluesuunnittelu, mukaan lukien raken-tamis- ja kaupunkisuunnittelu.

83 artikla

Pankit, vakuutukset ja muut rahoituspalvelut

1. Sopimuspuolet ovat yhteistyössä antaakseen yhteisiä määräyksiä ja sääntöjä, muun muassa kirjanpidosta sekä pankkeja, rahoituspalveluja ja vakuutustoimintaa koskevasta valvonnasta.

2. Sopimuspuolet vahvistavat tarkat menetelmät uudistuskehityksen helpottamiseksi, erityisesti:

- avustamalla sanastojen valmistelua sekä yhteisön ja Puolan lainsäädännön kääntämistä;
- keskusteluihin ja tiedotuskokouksiin voimassa olevasta sekä suunnitteilla olevasta Puolan ja yhteisön lainsäädännöstä;
- koulutustoimenpitein.

84 artikla

Rahapolitiikka

Puolan viranomaisten pyynnöstä yhteisö myöntää teknistä apua tukeakseen Puolan toimenpiteitä zlotyn saattamiseksi vapaasti vaihdettavaksi valuutaksi ja tukeakseen Puolan politiikan asteittaista lähentämistä eurooppalaiseen rahoitusjärjestelmäpolitiikkaan. Tähän kuuluu tietojen epävirallinen vaihto eurooppalaisen rahoitusjärjestelmän periaatteista ja toiminnasta.

85 artikla

Rahanpesu

1. Sopimuspuolet ovat yhtä mieltä siitä, että on välttämätöntä yhteistyön avulla estää se, että niiden rahoitusjärjestelmiä väärinkäytetään yleensä rikosten ja erityisesti huumerikosten avulla saatujen varojen rikollisen alkuperän häivyttämiseen.

2. Yhteistyöhön tällä alueella sisältyy virka-apu ja tekninen apu, joiden tavoitteena on vahvistaa asianmukaisia rahanpesun vastaisia sääntöjä, jotka vastaavat yhteisön ja asiaa käsittelevien kansainväliset toimielinten, erityisesti rahoitusalan rahanpesutyöryhmän (FATF) vahvistamia sääntöjä.

86 artikla

Alueiden kehittäminen

1. Sopimuspuolet vahvistavat yhteistyötään alueiden kehittämisessä ja aluesuunnittelussa.

2. Tätä varten käytetään seuraavien toimenpiteitä:

- tietojen antamista kansallisille, alueellisille ja paikallisille viranomaisille alueiden kehittämistä ja aluesuunnittelua koskevista poliittisista kysymyksistä ja tarvittaessa avustaminen näiden politiikkojen suunnittelussa;

- alueellisten ja paikallisten viranomais-
ten yhteiset toimet talouskehityksen
alalla;
- yhteensovitettujen suunnitelmien tar-
kastelu yhteisön ja Puolan välisten raja-
seutujen kehittämisessä;
- molemminpuoliset vierailut yhteistyön
ja avustamisen mahdollisuuksien selvit-
tämiseksi;
- virkamiesvaihto;
- tekninen apu ottaen erityisesti huomi-
oon jälkeenjääneiden alueiden kehittä-
misen;
- ohjelmien laatiminen tietojen ja koke-
musten vaihdosta erilaisin menetelmin,
mukaan lukien seminaarit.

87 artikla

Sosiaalialan yhteistyö

1. Terveystenhoidon ja turvallisuusalalla sopimuspuolten välisen yhteistyön tavoitteena on terveydenhoidon ja työpaikkojen turvallisuuden parantaminen lähtökohtana yhteisön suojataso; tähän yhteistyöhön sisältyy erityisesti:

- tekninen apu;
- asiantuntijavaihto;
- yritysten välinen yhteistyö;
- tiedotus- ja opetustoimenpiteet.

2. Työsuojelussa sopimuspuolten välinen yhteistyö keskittyy ennen kaikkea seuraavaan:

- työmarkkinoiden organisointi;
- työnvälityspalvelut ja ammatilliset neu-
vontapalvelut;
- rakenteellisten uudistamisohjelmien
suunnittelu ja toteuttaminen;

- paikallisten työmarkkinoiden kehitty-
misen edistäminen.

Tämän alueen yhteistyötä harjoitetaan opintojen toteuttamisen, asiantuntija- sekä tiedotus- ja koulutustoimenpiteiden avulla.

3. Sosiaaliturvan alueella sopimuspuolten välisen yhteistyön tavoitteena on sopeuttaa Puolan sosiaaliturvajärjestelmä uuteen taloudelliseen ja sosiaaliseen ympäristöön, ensisijaisesti asiantuntija-avun sekä tiedotus- ja koulutustoimenpiteiden avulla.

88 artikla

Matkailu

Sopimuspuolet lujittavat ja kehittävät yhteistyötään erityisesti seuraavin toimenpitein:

- matkailuliikenteen helpottaminen;
- tiedonsaannin tehostaminen kansainväli-
sen verkoston, tietokantojen jne. avulla;
- taitotiedon siirto koulutuksen, vaihto-
toiminnan ja seminaarien avulla;
- mahdollisuuksien tarkastelu sellaiselle
yhteiselle toiminnalle kuten rajat ylittävät hankkeet, ystävyyskaupunkitoi-
minta jne.

89 artikla

Pienet ja keskisuuret yritykset

1. Sopimuspuolet pyrkivät kehittämään ja lujittamaan pieniä ja keskisuuria yrityksiä sekä yhteisön ja Puolan pienten ja keskisuurten yritysten välistä yhteistyötä.

2. Ne edistävät tietojen ja asiantuntemuk-
sen vaihtoa seuraavilla alueilla:

- oikeudellisten, hallinnollisten, teknis-
ten, verotuksellisten ja rahoituksellisten
edellytysten luominen pienten ja kek-
sisuurten yritysten perustamiselle ja
laajentamiselle sekä rajat ylittävälle yh-
teistyölle;

- pienten ja keskisuurten yritysten tarvitsemien yrityskohtaisten palvelujen toimittaminen (johtotason koulutus, kirjanpito, markkinointi, laaduntarkkailu jne.) samoin kuin niiden yksiköiden voimistaminen, jotka tuottavat tällaisia palveluja;
- asianmukaisten yhteyksien luominen yhteisön päätöksentekijöihin tavoitteena pienten ja keskisuurten yritysten tiedonsaannin parantaminen sekä rajat ylittävän yhteistyön edistäminen (esim. yrityskumppanien luottamuksellinen hakuverkko (BC-NET), Euro-tietokeskukset, konferenssit jne.).

90 artikla

Tiedotus ja audiovisuaaliset mediat

1. Sopimuspuolet toteuttavat aiheelliset toimenpiteet edistääkseen tehokasta tiedonvaihtoa. Ensisijan saavat ne ohjelmat, jotka välittävät suurelle yleisölle perustietoa yhteisöstä sekä ne ohjelmat, jotka välittävät erityistietoa asiasta kiinnostuneille Puolassa; tähän kuuluu mahdollisuuksien mukaan myös pääsy yhteisön tietokantoihin.

2. Sopimuspuolet työskentelevät yhdessä Euroopan audiovisuaalisen teollisuuden edistämiseksi. Erityisesti voivat Puolan audiovisuaaliset mediat osallistua siihen toimintaan, jota yhteisö vuosien 1991—1995 MEDIA-ohjelman perusteella toteuttaa. Tällöin on noudatettava niitä menettelyjä, jotka kulloisenkin toiminnan toimivaltainen johto on vahvistanut, samoin kuin niitä määräyksiä, jotka Euroopan yhteisöjen neuvosto on tämän ohjelman hyväksymisestä 21 päivänä joulukuuta 1990 tekemässään päätöksessä vahvistanut.

Sopimuspuolet sovittavat yhteen politiikkansa rajat ylittävän yleisradio- ja televisiolähetysten sääntelystä sekä sovittavat yhteen audiovisuaalisen alan teknisiä standardejaan ja politiikkaansa eurooppalaisen audiovisuaalisen tekniikan edistämiseksi sekä tarvittaessa yhdenmukaistavat näitä.

91 artikla

Tulli

1. Yhteistyön tavoitteena on taata kaikkien niiden määräysten noudattaminen, jotka on annettava kauppaan liittyen, sekä lähentää Puolan tullisääntelyä yhteisön vastaavaan sääntelyyn, jotta helpotetaan tässä sopimuksessa suunniteltujen vapauttamistoimenpiteiden toteuttamista.

2. Yhteistyöhön kuuluu erityisesti seuraavaa:

- tietojen vaihto;
- seminaarien ja harjoittelun järjestäminen;
- sopimuspuolten välisen rajan ylittävän infrastruktuurin kehittäminen;
- yhtenäisasiakirjan käyttöönotto sekä yhteyden luominen Puolan ja yhteisön passitusmenettelyn välille;
- tavaraliikenteen valvonnan ja muodollisuuksien yksinkertaistaminen.

Tarvittaessa annetaan teknistä apua.

3. Sopimuspuolten hallintoviranomaisten välistä tullialan virka-apua säännellään pöytäkirjassa N:o 6, sanotun kuitenkin rajoittamatta muiden toimenpiteiden soveltamista tai yhteistyötä tämän sopimuksen ja erityisesti sen 94 artiklan perusteella.

92 artikla

Tilastoalan yhteistyö

1. Tämän alan yhteistyö palvelee suorituskykyisen tilastojärjestelmän kehittämistä, josta nopeasti ja oikea-aikaisesti on käytettävissä luotettavat tilastot, jotka ovat tarpeen uudistuskehityksen suunnittelulle ja valvonnalle sekä yksityisen yritystoiminnan kehitykselle Puolassa.

2. Tätä varten tavoitteena on erityisesti seuraavaa:

- luotettavan ja riippumattoman tilastojärjestelmän luominen;
- yhdenmukaistaminen kansainvälisiin (ja erityisesti yhteisössä) käytettäviin menetelmiin, sääntöihin ja luokituksiin;
- talousuudistuksen tukemiselle ja valvonnalle tarpeellisten tietojen toimittaminen;
- asianmukaisten makro- ja mikrotalouden tietojen toimittaminen yksityiselle taloussektorille;
- tietosuojan varmistaminen.

3. Tarvittaessa yhteisö antaa teknistä apua.

93 artikla

Taloustieteet

1. Yhteisö ja Puola helpottavat taloudellista uudistus- ja yhdentymiskehitystä yhteistyön avulla parantaakseen taloutensa olennaisten tekijöiden tuntemusta sekä talouspolitiikkansa suunnittelu- ja toteuttamisedellytyksiä markkinataloudessa.

2. Tätä varten yhteisö ja Puola:

- vaihtavat tietoja talouden yleisestä suorituskyvystä, talouden tulevaisuusnäkökymistä sekä talouden kehittämisen toimintasuunnitelmista;
- erittelevät yhdessä molemminpuolisesti kiinnostavia talouskysymyksiä mukaan lukien talouspolitiikan suunnittelu ja sen keinojen valinta;
- edistävät erityisesti taloustieteiden alan yhteistyön toimintaohjelman avulla laajaa yhteistyötä taloustieteiden sekä yhteisön ja Puolan johtotason voimien välillä huolehtiakseen taitotiedon siirtymisen nopeutumisesta talouspolitiikan suunnittelussa sekä tälle politiikalle

olennaisten tutkimustulosten tuntemisen leviämisestä.

94 artikla

Huumeet

1. Yhteistyö suuntautuu ensisijaisesti lainvastaisten huumausaineiden ja psykotrooppisten aineiden levittämistä ja kauppaa sekä näiden tuotteiden väärinkäytön torjumista koskevien toimintasuunnitelmien ja toimenpiteiden vaikutusten tehostamiseen.

2. Sopimuspuolet sopivat tarpeellisista yhteistyömenetelmistä näiden tavoitteiden toteuttamiseksi mukaan lukien yhteisen toiminnan täytäntöönpanon toteuttamisen yksityiskohtaiset säännöt. Edellä 1 kohdassa tarkoitettulla alueella toteutettavan toiminnan tavoitteet ja toimintasuunnitelmat vahvistetaan neuvotteluihin ja tiiviissä yhteistyössä.

3. Sopimuspuolten väliseen yhteistyöhön kuuluu tekninen apu ja virka-apu, erityisesti seuraavilla aloilla: kansallisen lainsäädännön suunnittelu ja täytäntöönpano; yksiköiden, tiedotuskeskusten sekä sosiaalisten ja terveydellisten keskusten perustaminen; henkilöstökoulutus ja tutkimus; sen estäminen, että lähtöaineiden väärinkäytöllä valmistetaan lainvastaisesti huumausaineita ja psykotrooppisia aineita.

Sopimuspuolet voivat yhteisymmärryksessään ottaa mukaan myös muita alueita.

VII OSASTO

KULTTUURIYHTEISTYÖ

95 artikla

1. Sopimuspuolet sitoutuvat edistämään kulttuuriyhteistyötä. Tarvittaessa otetaan yhteisön taikka sen jonkin jäsenvaltion tai joidenkin sen jäsenvaltioiden toteuttamiin kulttuuriyhteistyöohjelmiin mukaan myös Puola sekä kehitetään molemminpuolisesti kiinnostavia muita toimintoja.

2. Tämä yhteistyö voi sisältää erityisesti seuraavaa:

- kirjallisten töiden kääntäminen;
- historiallisten ja kulttuuristen muistomerkkien sekä paikkojen säilyttäminen ja restaurointi;
- kulttuurin alalla toimivien koulutus;
- aiheeltaan Eurooppaan liittyvät kulttuuritilaisuudet.

VIII OSASTO

RAHOITUSYHTEISTYÖ

96 artikla

Tämän sopimuksen tavoitteiden saavuttamiseksi ja sopusoinnussa 97, 98, 100 ja 101 artiklan kanssa Puola saa tilapäisesti rahoitusapua yhteisöltä avustuksina ja lainoina, jotta kiihdytetään Puolan talouden uudistamista sekä tuetaan Puolaa rakennesopeutuksen taloudellisten ja sosiaalisten seuraamusten hoidossa.

97 artikla

Tähän rahoitusapuun kuuluu:

- vuoden 1992 loppuun asti toimenpiteet PHARE-ohjelman perusteella neuvoston asetuksen (ETY) 3906/89, sellaisena kuin se on muutettuna, mukaisesti; sen jälkeen yhteisön avustukset annetaan joko PHARE-ohjelman perusteella monivuotisena tai perustuen uuteen monivuosisikehykseen, jonka yhteisö vahvistaa neuvoteltuaan Puolan kanssa sekä ottaen huomion 100 ja 101 artiklan;
- Euroopan investointipankin laina(t) niin kauan, kuin niiden myöntäminen on ajallisesti mahdollista. Sitä seuraavina vuosina voi Puola saada lainoja Euroopan investointipankilta sen perussäännön 18 artiklan mukaisesti; neuvo-

teltuaan Puolan kanssa yhteisö vahvistaa enimmäismäärän ja ajanjakson, jona Euroopan investointipankki myöntää lainoja Puolalle.

98 artikla

Yhteisön rahoitusavun tavoitteet ja alueet vahvistetaan suuntaa antavassa ohjelmassa, josta sovitaan molempien sopimuspuolten välillä. Sopimuspuolet antavat tästä tiedon assosiointineuvostolle.

99 artikla

1. Yhteisö tarkastelee Puolan hakemukselta, tarvittaessa ottaen huomioon kaikki käytävissä olevat rahoitusvälineet ja yhteensovittaen kansainvälisten rahoitusjärjestöjen kanssa G-24 ryhmän yhteydessä, mahdollisuudet antaa tilapäisesti rahoitusapua, jotta:

- tuetaan toimenpiteitä, joiden tavoitteena on vakauttaa ja säilyttää zlotyn vaihdettavuus;
- mukaan lukien maksutaseavustukset tuetaan pyrkimyksiä keskipitkän aikavälin vakauttamisen ja taloudellisen rakennemuutoksen.

2. Tämän rahoitusavun edellytyksenä on se, että Puola antaa, milloin aiheellista, G-24 ryhmälle Kansainvälisen valuuttarahaston hyväksymät ohjelmat vaihdettavuudesta ja/tai taloutensa rakennemuutoksesta ja että nämä ohjelmat saavat yhteisön hyväksymisen sekä että Puola noudattaa näitä ohjelmia ja että lisäksi lopulta saavutetaan nopea siirtyminen yksityisiin rahoituslähteisiin.

3. Assosiointineuvostolle annetaan tieto tämän avun edellytyksistä ja siitä, miten Puola täyttää tähän apuun liittyvät velvoitteet.

100 artikla

Yhteisön rahoitusapu vahvistetaan havaittua tarvetta ja Puolan kehitystasetta vastavasti ja ottaen huomioon asetetut ensisijaisuudet sekä Puolan talouden vastaanottoky-

vyn, takaisinmaksukyvyyn sekä Puolan kehityksen markkinatalouteen siirtymisessä ja rakennemuutoksen toteuttamisessa.

101 artikla

Jotta käytettävissä olevia keinoja käytetään mahdollisimman suotuisasti, sopimuspuolet huolehtivat siitä, että yhteisön avustukset sovitetaan kiinteästi yhteen niiden avustusten kanssa, joita saadaan muista lähteistä, kuten yhteisön jäsenvaltioista, muista maista, mukaan lukien G-24 ryhmä ja kansainväliset rahoitusjärjestelmät, erityisesti Kansainvälisen valuuttarahaston, Kansainvälisen jälleenrakennuspankin sekä Euroopan jälleenrakennus- ja kehityspankin alaiset järjestelmät.

IX OSASTO

**INSTITUTIONAALISET JA YLEISET
MÄÄRÄYKSET SEKÄ LOPPU-
MÄÄRÄYKSET**

102 artikla

Perustetaan assosiointineuvosto, joka valvoo tämän sopimuksen täytäntöönpanoa. Assosiointineuvosto kokoontuu kerran vuodessa ministeritasolla ja aina, kun olosuhteet sitä vaativat. Se tarkastelee kaikkia tästä sopimuksesta johtuvia kysymyksiä sekä kaikkia muita molemminpuolisesti kiinnostavia kahdenvälisiä tai kansainvälisiä kysymyksiä.

103 artikla

1. Assosiointineuvosto muodostuu yhdeltä puolen Euroopan yhteisöjen neuvoston jäsenistä ja Euroopan yhteisöjen komission jäsenistä sekä toiselta puolen Puolan hallituksen jäsenistä.

2. Assosiointineuvoston jäsenet voivat käyttää edustajaa työjärjestyksessä määrättyihin edellytyksiin.

3. Assosiointineuvosto vahvistaa työjärjestyksensä.

4. Assosiointineuvoston puheenjohtajuudesta huolehtii vuorotellen Euroopan yhteisöjen neuvoston jäsen ja Puolan hallituksen jäsen työjärjestyksen määräysten mukaisesti.

104 artikla

Assosiointineuvosto käyttää päätösvaltaa tämän sopimuksen tavoitteiden saavuttamiseksi ja siinä määrättyissä tapauksissa. Päätökset sitovat molempia sopimuspuolia; niiden on toteutettava päätösten täytäntöön tarvittavat toimenpiteet. Assosiointineuvosto voi myös antaa tarpeellisia suosituksia.

Assosiointineuvoston päätökset tehdään ja suositukset laaditaan sopimuspuolten yhteisellä sopimuksella.

105 artikla

1. Jokainen sopimuspuoli voi saattaa assosiointineuvoston käsiteltäväksi kaikki ne erimielisyydet, jotka liittyvät tämän sopimuksen soveltamiseen tai sen tulkintaan.

2. Assosiointineuvosto voi päätöksellään ratkaista erimielisyyden.

3. Jokaisen osapuolen on toteutettava 2 kohdassa mainittujen päätösten täytäntöön tarvittavat toimenpiteet.

4. Jos erimielisyyttä ei ole voitu ratkaista 2 kohdan mukaisesti, osapuoli voi ilmoittaa toiselle osapuolelle välimiehen valitsemisesta; toinen osapuoli on tällöin velvollinen kahden kuukauden määräajassa valitsemaan toisen välimiehen. Tätä menettelyä sovellettaessa pidetään yhteisöä ja jäsenvaltioita yhteisesti yhtenä osapuolena.

Assosiointineuvosto valitsee kolmannen välimiehen.

Välimiestuomio annetaan äänten enemmistöllä.

Jokaisen osapuolen on toteutettava välimiestuomion täytäntöön tarvittavat toimenpiteet.

106 artikla

1. Assosointineuvostoa avustaa tehtävien täyttämässä assosointikomitea, joka muodostuu yhdeltä puolen Euroopan yhteisöjen neuvoston jäsenten ja Euroopan yhteisöjen komission jäsenten edustajista ja toiselta puolen Puolan hallituksen, tavallisesti korkean tason virkamiehiä olevista edustajista.

Assosointineuvosto vahvistaa työjärjestyksessään työskentelytapansa ja assosointikomitean tehtävät, joihin kuuluu erityisesti valmistella assosointineuvoston kokouksia.

2. Assosointineuvosto voi siirtää toimivaltansa assosointikomitealle. Tässä tapauksessa assosointikomitea tekee päätöksensä 104 artiklan mukaisesti.

107 artikla

Assosointineuvosto voi perustaa erityiskomiteoita tai työryhmiä, jotka avustavat siten tehtävien täyttämässä.

Assosointineuvosto vahvistaa työjärjestyksessään tällaisten komiteoiden ja työryhmien kokoonpanon, tehtävät sekä työskentelytavat.

108 artikla

Perustetaan parlamentaarinen assosointitoimikunta. Tässä toimielimessä kokoontuvat yhteen mielipiteiden vaihtoa varten yhdeltä puolen Puolan parlamentin jäsenet ja toiselta puolen Euroopan parlamentin jäsenet. Se kokoontuu säännöllisin, itse määräämnsä väliajoin.

109 artikla

1. Parlamentaarinen assosointitoimikunta muodostuu yhdeltä puolen Euroopan parlamentin jäsenistä ja toiselta puolen Puolan parlamentin jäsenistä.

2. Parlamentaarinen assosointitoimikunta vahvistaa työjärjestyksensä.

3. Parlamentaarisen assosointitoimikunnan puheenjohtajuudesta huolehtii vuorotellen Euroopan parlamentti ja Puolan parlamentti työjärjestyksen määräysten mukaisesti.

110 artikla

Parlamentaarinen assosointitoimikunta voi pyytää assosointineuvostolta asiaa koskevia tietoja tämän sopimuksen täytäntöönpanosta; tämä antaa tällöin toimikunnalle pyydyt tiedot.

Parlamentaariselle assosointitoimikunnalle annetaan tiedoksi assosointineuvoston päätökset.

Parlamentaarinen assosointitoimikunta voi antaa suosituksia assosointineuvostolle.

111 artikla

Tämän sopimuksen soveltamisala sopimuspuolet sitoutuvat huolehtimaan siitä, että vedotessaan henkilöönsä ja omaisuuteensa liittyviin oikeuksiinsa, mukaan lukien oikeudet henkiseen, teolliseen ja taloudelliseen omaisuuteen, toisen sopimuspuolen luonnolliset ja oikeushenkilöt voivat saattaa asiansa toimivaltaisten tuomioistuinten ja hallintoviranomaisten käsiteltäväksi yhteisössä ja Puolassa ilman syrjintää verrattuna näiden omiin kansalaisiin.

112 artikla

Mikään määräys tässä sopimuksessa ei estä sopimuspuolta toteuttamasta toimenpiteitä jotka:

a) se arvioi tarpeellisiksi estääkseen keskeisten turvallisuussetujensa vastaisen tietojen ilmaisemisen;

b) koskevat aseiden, ammusten tai sotamateriaalin tuotantoa tai kauppaa taikka puolustustarkoitukseen välttämätöntä tutkimusta, kehitystyötä tai tuotantoa; nämä toimenpiteet eivät saa vaikuttaa sellaisten tuotteiden kilpailuedellytyksiin, joita ei ole tarkoitettu nimenomaan sotilaalliseen käyttöön;

c) se arvioi tärkeiksi omien sisäisten turvallisuusetujensa säilyttämiseksi vaikeiden valtion sisäisten yleistä turvallisuutta ja järjestystä koskevien häiriöiden aikana, sodan aikana, vakavan sodan uhan aiheuttavan kansainvälisen jännityksen aikana tai niiden velvoitteiden täyttämiseksi, joihin se on sitoutunut rauhan ja kansainvälisen turvallisuuden säilyttämiseksi.

113 artikla

1. Tähän sopimukseen kuuluvilla aloilla ja rajoittamatta siihen sisältyviä erityismääryksiä:

- Puolan yhteisöön soveltamat sääntelyt eivät saa vaikuttaa millään tavalla syrjivästi jäsenvaltioiden, niiden kansalaisten tai yhtiöiden välillä;
- yhteisön Puolaan soveltamat sääntelyt eivät saa vaikuttaa millään tavalla syrjivästi Puolan kansalaisten tai yhtiöiden välillä.

2. Edellä 1 kohta ei vaikuta sopimuspuolten oikeuteen soveltaa asia koskeviaan verotusmääryksiä verovelvollisiin, jotka asuinpaikkansa puolesta eivät ole samanlaisessa asemassa.

114 artikla

Tuotaessa Puolasta peräisin olevia tuotteita yhteisöön ei niihin sovelleta edullisempaa kohtelua, kuin mitä jäsenvaltiot myöntävät toisilleen.

Kohtelu, joka Puolalle myönnetään IV osaston ja V osaston I luvun mukaisesti, ei saa olla edullisempaa kuin se kohtelu, jonka jäsenvaltiot myöntävät toisilleen.

115 artikla

1. Sopimuspuolet toteuttavat kaikki yleiset ja erityiset toimenpiteet, jotka ovat tarpeen tästä sopimuksesta johtuvien velvoitteidensa täyttämiseksi. Ne huolehtivat siitä, että tämän sopimuksen tavoitteet saavutetaan.

2. Jos sopimuspuoli katsoo, että toinen sopimuspuoli ei täytä tästä sopimuksesta johtuvia velvoitteitaan, se voi toteuttaa aiheelliset toimenpiteet. Ennen näiden toimenpiteiden toteuttamista antaa se assosiointineuvostolle kaikki asiaa koskevat tiedot tilanteen perusteellista tarkastelua varten molemmin puolin hyväksyttävissä olevan ratkaisun löytämiseksi.

Ensisijaisesti on valittava sellaiset toimenpiteet, jotka aiheuttavat mahdollisimman vähän häiriötä tämän sopimuksen toiminnalle. Nämä toimenpiteet on annettava viipymättä tiedoksi assosiointineuvostolle ja toisen sopimuspuolen pyynnöstä niistä neuvotellaan assosiointineuvostossa.

116 artikla

Siihen asti kun yksityishenkilöiden ja taloudellisten toimijoiden oikeuksien yhtäläisyys toteutuu tämän sopimuksen mukaisesti, tämä sopimus ei vaikuta niihin oikeuksiin, jotka taataan olemassa olevissa yhdeltä puolen jäsenvaltion tai useiden jäsenvaltioiden ja toiselta puolen Puolan välisissä sopimuksissa.

117 artikla

Pöytäkirjat N:o 1—7 sekä liitteet I—XIII ovat erottamaton osa tätä sopimusta.

118 artikla

Tämä sopimus on tehty rajoittamattomaksi ajaksi.

Jokainen sopimuspuoli voi irtisanoa tämän sopimuksen ilmoittamalla siitä toiselle sopimuspuolelle. Tämän sopimus lakkaa olemasta voimassa kuuden kuukauden kuluttua siitä, kun tällainen ilmoitus on tehty.

119 artikla

Tätä sopimusta sovelletaan yhdeltä puolen alueisiin, joihin sovelletaan Euroopan talousyhteisön perustamissopimusta, Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimusta sekä Euroopan hiili- ja teräsyhteisön perus-

tamissopimusta näiden sopimusten määräysten mukaisesti ja toiselta puolen Puolan tasavallan alueeseen.

120 artikla

Tätä sopimusta on laadittu kahtena kappaletena englannin, espanjan, hollannin, italian, kreikan, portugalin, puolan, ranskan, saksan ja tanskan kielellä kaikkien näiden tekstien ollessa yhtä todistusvoimaiset.

121 artikla

Sopimuspuolet hyväksyvät tämän sopimuksen omien menettelyjensä mukaisesti.

Tämä sopimus tulee voimaan sitä päivää seuraavan toisen kuukauden ensimmäisenä päivänä, jona sopimuspuolet ovat ilmoittaneet toisilleen ensimmäisessä kohdassa mainittujen menettelyjen päätökseen viemisestä.

Tämä sopimus korvaa voimaantulollaan 19 päivänä syyskuuta 1989 Brysselissä Euroopan talousyhteisön ja Puolan tasavallan välillä allekirjoitetun kauppaa ja taloudellista sekä kauppapoliittista yhteistyötä koskevan so-

pimuksen sekä 16 päivänä lokakuuta 1991 Brysselissä Euroopan hiili- ja teräsyhteisön ja Puolan tasavallan välillä allekirjoitetun pöytäkirjan.

122 artikla

Jos ennen tämän sopimuksen voimaantulolle tarpeellisten menettelyjen päätökseen viemistä tämän sopimuksen joidenkin osien määräykset, erityisesti määräykset tavara-kaupasta tulevat sovellettaviksi vuonna 1992 yhteisön ja Puolan välisen väliaikaisen sopimuksen perusteella, sopimuspuolet sopivat siitä, että tässä tapauksessa tämän sopimuksen III osaston 63, 65 ja 66 artiklan sekä pöytäkirjojen N:o 1—7 osalta tämän sopimuksen voimaantuloajankohdalla tarkoitetaan:

- väliaikaisen sopimuksen voimaantuloajankohtaa sinä ajankohtana voimaantulevien velvoitteiden osalta ja
- 1 päivää tammikuuta 1992 niiden velvoitteiden osalta, jotka tulevat voimaan voimaantuloajankohdan jälkeen ja joiden voimaantulon osalta viitataan voimaantuloajankohtaan.

*LIITE XIIa***joka koskee 44 artiklaa**

1. Tehdasteollisuus, erityisesti polttoai-
neen- ja sähköntuotanto, metalliteollisuus,
sähkömekaaninen teollisuus, kuljetusväline-
teollisuus, kemianteollisuus, rakennusmateri-
aaliteollisuus, puu- ja paperiteollisuus, teks-
tiili-, nahka- ja vaatetusteollisuus, maatalous-
elintarviketeollisuus, lukuun ottamatta kai-
vostoimintaa, jalometallien ja jalokivien jat-
kojalostusta, räjähdysaineiden, aseiden ja
ampumatarvikkeiden tuotantoa, lääketeolli-
suutta, myrkyllisten aineiden tuotantoa, tis-
lattujen alkoholijuomien tuotantoa, korkea-
jännitejohtoja sekä putkipostikuljetuksia ja
sen kaltaisia.
2. Rakentaminen

Assosiaatiosopimuksen liitteitä I—XI ja sopimuksen pöytäkirjoja 1—5 ja 7, Euroopan yhteisön ja Puolan välillä kirjeenvaihtona tehtyjä sopimuksia, päätösasiakirjaa sekä julistuksia ei ole julkaistu tämän hallituksen esityksen liitteenä. Tekstit ovat nähtävänä Euroopan yhteisöjen virallisen lehden suomenkielisen laitoksen erityispainoksessa 1994 (11. luku: Ulkosuhteet, nide 26, EYVL L 348, s. 1).

*LIITE XI**b*****joka koskee 44 artiklaa**

1. Kaivostoiminta, jalometallien ja jalokivien jatkojalostus, räjähdysaineiden, aseiden ja ammusten tuotanto, lääketieteellisyys, myrkyllisten aineiden tuotanto ja tislattujen alkoholijuomien tuotanto.
 - kiinteistöihin ja luonnonvaroihin liittyviä asiameistoimia ja -toimintoja
 - juridisia palveluja, lukuun ottamatta juridista neuvontaa liikeasioissa ja kansainvälistä oikeutta koskevissa asioissa.
 2. Palvelut, lukuun ottamatta:
 - liitteessä XI**c** määritellyjä rahoituspalveluja
-

LIITE XIIc

edellä 44, 45, 49 ja 50 artiklasta

RAHOITUSPALVELUT

Rahoituspalvelut: Määritelmät

Rahoituspalveluja ovat kaikki rahoitusalan palvelut, joita jonkin sopimuspuolen palvelujen tuottaja tarjoaa. Rahoituspalveluihin kuuluvat seuraavat toiminnot:

A. Kaikki vakuutuspalvelut ja vakuutuksiin liittyvät palvelut

1. Ensivakuutus (mukaan lukien rinnakkaisvakuutus):
 - i) Henkivakuutus;
 - ii) Muut kuin henkivakuutukset.
2. Jälleenvakuutus ja edelleenvakuutus.
3. Vakuutusten välittäminen sekä vakuutusasiamies- ja vakuutusedustajatoiminnot.
4. Vakuutukseen liittyvät palvelut, kuten neuvonta-, vakuutusmatematiikka-, riskinarviointi- ja vahingonselvittelypalvelut.

B. Pankki- ja muut rahoituspalvelut (lukuun ottamatta vakuutuksia)

1. Talletusten ja muiden takaisin maksettavien varojen vastaanotto asiakkailta.
2. Kaikenlainen lainaustoiminta, mukaan lukien muun muassa kuluttajaluotot, kiinnitysluotot, myyntisaatavien rahoitus, liiketoiminnan rahoitus.
3. Rahoitusleasing.
4. Kaikki maksu- ja rahan siirtopalvelut,

mukaan lukien luotto- ja maksukortteihin sekä matkasekkeihin ja pankkisekkeihin liittyvät.

5. Takaukset ja sitoutumiset.
6. Kaupankäynti omaan lukuun tai asiakkaan toimeksiannosta pörssissä, sopimusmarkkinoilla tai muulla tavoin seuraavien avulla:
 - a) rahamarkkinavälineet (sekit, vekselit, talletustodistukset jne.);
 - b) ulkomaanvaluutat;
 - c) johdannaistuotteet mukaan lukien (mutta ei yksinomaan) futuurit ja optiot;
 - d) Vaihtokurssi- ja korkovälineet, mukaan lukien sellaiset tuotteet kuten vaihtosopimukset, korkotermiinit jne.;
 - e) siirtokelpoiset arvopaperit;
 - f) muut kaupankäyntikelpoiset välineet ja rahoitusvarat, mukaan lukien jalometallit.
7. Kaikenlaisten arvopapereiden liikkeellelaskuun osallistuminen, mukaan lukien merkintäsitoumukset ja sijoitukset asiamiehenä (julkisesti tai yksityisesti) sekä palvelujen tuottaminen tällaisten liikkeellelaskujen yhteydessä.
8. Välitystoiminta rahamarkkinoilla.
9. Omaisuudenhoito kuten käteisvarojen tai arvopaperikannan hoito, yhteisen sijoittamisen kaikki muodot, eläkerahas-

tojen hoito sekä talletusten säilytyspalvelut ja säätiöiden talletuspalvelut.

10. Rahavarojen, mukaan lukien arvopapereiden, johdannaistuotteiden ja muiden kaupankäyntikelpoisten välineiden selvittely- ja järjestelypalvelut.
11. Neuvontapalvelut ja muut rahoituspalveluihin liittyvät palvelut, jotka ovat yhteydessä 1—10 kohdassa esitettyihin toimintoihin, mukaan lukien luottotietopalvelut ja luottokelpoisuuden arviointipalvelut, sijoittamiseen ja arvopaperikantaan liittyvä tutkimus ja neuvonta sekä yritystoiminnan hankintaan, uudelleenjärjestelyihin ja toimintasuunnitelmiin liittyvä neuvonta.
12. Rahoituspalvelujen tuottajien toiminta, joka liittyy rahoitustiedon ja sen sekä sitä koskevan tiedon käsittelyyn soveltuvien ohjelmistojen tarjontaan sekä edelleen toimittamiseen.

Rahoituspalvelujen määritelmään eivät kuulu seuraavat toiminnot:

- a) Toiminnot, joita keskuspankit ja muut julkiset laitokset harjoittavat osana raha- ja valuuttapolitiikka.
- b) Toiminnot, joita keskuspankit, julkiset toimielimet tai viranomaiset taikka julkiset laitokset harjoittavat julkisen vallan lukuun tai sen takuulla, luukuun ottamatta tilanteita, jolloin rahoituspalvelujen tuottajat voivat harjoittaa näitä toimintoja kilpailutilanteessa mainittujen julkisten yksiköiden kanssa.
- c) Toiminnot, jotka ovat osa lakiin tai julkiseen eläkesääntelyyn perustuvaa sosiaaliturvajärjestelmää, lukuun ottamatta tapauksia, jolloin rahoituspalvelujen tuottajat voivat harjoittaa näitä toimintoja kilpailutilanteessa julkisten tai yksityisten yksiköiden kanssa.

LIITE XIId

edellä 44 artiklasta

1. Valtiollisten omaisuusarvojen hankinta osana yksityistämiskehitystä.	4. Oikeudellinen neuvonta ja avustaminen siltä osin kuin ne eivät sisälly liitteessä XIId esitettyyn.
2. Kiinteistöjen omistus, käyttö, kauppa ja vuokraus.	5. Korkeajännitejohtoihin liittyvät palvelut.
3. Kiinteistöjen ja luonnonvarojen kauppa ja niihin liittyvät kauppa-asiamiestoiminnot.	6. Putkijohtojen kuljetus.
-

LIITE XIIe

edellä 44 artiklasta

1. Luonnonvarojen hankinta ja myynti.
 2. Maa- ja metsätalousmaan hankinta ja myynti.
-

LIITE XIII

1. Sopimuspuolet sopivat, että 66 artiklan 2 kohtaa sovelletaan seuraaviin monenvälisiin sopimuksiin:

- Bernin yleissopimus kirjallisten ja taiteellisten teosten suojaamisesta (Pariisin asiakirja 24 päivältä heinäkuulta 1971);
- kansainvälinen yleissopimus esittävien taiteilijoiden, äänitteiden valmistajien sekä radioyhteyksien suojaamisesta (allekirjoitettu Roomassa 26 päivänä lokakuuta 1961);
- Budapestin sopimus mikro-organismien tallettamisen kansainvälisestä tunnustamisesta patentinhakumenetelyä varten (allekirjoitettu Budapestissä 1977, muutettu 1980);
- tavaramerkkien kansainvälisestä rekisteröinnistä tehtyyn Madridin sopimukseen liittyvä lisäpöytäkirja (Madrid 1989);

2. Assosiointineuvosto voi päättää, että 66 artiklan 2 kohtaa sovelletaan myös muihin monenvälisiin sopimuksiin.

3. Sopimuspuolet vahvistavat antavansa erityisen merkityksen niiden velvoitteiden noudattamiselle, jotka johtuvat seuraavista monenvälisistä sopimuksista:

- teollisoikeuden suojelemista koskeva Pariisin yleissopimus (Tukholman asiakirja, 1967);
- tavaramerkkien kansainvälistä rekisteröintiä koskeva Madridin sopimus (Tukholman asiakirja, 1967);
- patenttiyhteistyösopimus (Washington, 1970).

4. Ennen ensimmäisen vaiheen päättymistä Puola saattaa kansallisen lainsäädäntönsä määräykset sopusointuun niiden määräysten kanssa, jotka ilmenevät Nizzan sopimuksesta tavaroiden ja palvelujen kansainvälisestä luokituksista tavaramerkkien rekisteröintiä varten (Geneve 1977, muutettu 1979);

5. Henkistä omaisuutta koskevaa tässä liitteessä olevaa 3 kohtaa ja 75 artiklan 1 kohtaa varten sopimuspuolia ovat: Puola, Euroopan talousyhteisö ja jäsenvaltiot siltä osin kuin ne ovat toimivaltaisia niissä teollista, henkistä ja taloudellista omaisuutta koskevissa kysymyksissä, jotka kuuluvat näiden sopimusten tai 75 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan.

6. Tämän liitteen ja 75 artiklan 1 kohdan henkistä omaisuutta koskevien määräysten soveltaminen ei rajoita Euroopan talousyhteisön ja sen jäsenvaltioiden toimivaltaa teollista, henkistä ja taloudellista omaisuutta koskevissa kysymyksissä.

PÖYTÄKIRJA N:o 6

keskinäisestä avunannosta tulliasioissa

1 artikla

Määritelmät

Tätä pöytäkirjaa sovellettaessa tarkoitetaan:

- a) `tullilainsäädännöllä` sopimuspuolten alueilla sovellettavia säännöksiä, jotka koskevat tavaroiden tuontia, vientiä, kauttakuljetusta ja saattamista muun tullimenettelyn alaiseksi mukaan lukien sopimuspuolten toteuttamat kiello-, rajoitus- ja valvontatoimenpiteet;
- b) `tullimaksuilla` kaikkia tulleja, veroja ja muita maksuja, joita määrätään ja kannetaan sopimuspuolten alueilla tullilainsäädäntöä sovellettaessa, ei kuitenkaan maksuja, jotka rajoittuvat suunnilleen suoritetuista palveluista aiheutuneisiin kustannuksiin;
- c) `pyynnön esittäväällä viranomaisella` toimivaltaista hallintoviranomaista, jonka sopimuspuoli on nimennyt tähän tarkoitukseen ja joka esittää pyynnön avusta tulliasioissa;
- d) `pyynnön saaneella viranomaisella` toimivaltaista hallintoviranomaista, jonka sopimuspuoli on nimennyt tähän tarkoitukseen ja joka vastaanottaa pyynnön avusta tulliasioissa;
- e) `rikkomisella` mitä tahansa tullilainsäädännön vastaista tekoa tai sellaisen yritystä.

2 artikla

Soveltamisala

1. Sopimuspuolet antavat toisilleen apua tässä pöytäkirjassa määrätyillä tavoilla ja

edellytyksillä varmistaakseen tullilainsäädännön oikean soveltamisen, erityisesti ehkäisemällä, paljastamalla ja tutkimalla tullilainsäädännön vastaisia tekoja.

2. Tässä pöytäkirjassa tarkoitettu avunanto tulliasioissa koskee niitä sopimuspuolten hallintoviranomaisia, jotka ovat toimivaltaisia soveltamaan tätä pöytäkirjaa. Se ei rajoita keskinäistä avunantoa rikosasioissa koskevien säännösten soveltamista eikä myöskään koske tietoja, jotka on saatu oikeusviranomaisten pyynnöstä käytetyn toimivallan perusteella, elleivät nämä oikeusviranomaiset anna tähän suostumustaan.

3 artikla

Pyynnöstä annettava apu

1. Pynnön saanut viranomainen toimittaa pyynnön esittäneelle viranomaiselle kaikki asiaa koskevat tiedot, jotta tämä voi varmistaa, että tullilainsäädäntöä sovelletaan oikein, mukaan lukien tiedot havaituista tai suunnitelluista toimista, jotka ovat tai olisivat tullilainsäädännön vastaisia.

2. Pynnön saanut viranomainen ilmoittaa pyynnön esittäneelle viranomaiselle, onko toisen sopimuspuolen alueelta viedyt tavarat tuotu asianmukaisesti toisen sopimuspuolen alueelle ja yksilöi tarvittaessa tavaroihin sovelletun tullimenettelyn.

3. Pynnön saanut viranomainen toteuttaa pyynnön esittäneen viranomaisen pyynnöstä tarvittavat toimenpiteet varmistaakseen, että valvonta kohdistetaan:

- a) luonnollisiin henkilöihin tai oikeushenkilöihin, joiden perustellusti uskotaan rikkovan tai rikkoneen tullilainsäädäntöä;

- b) sellaisten tavaroiden liikkumiseen, joiden on ilmoitettu mahdollisesti olevan huomattavien tullilainsäädännön vastaisen tekojen kohteena;
- c) kuljetusvälineisiin, joita perustellusti uskotaan käytetyn tai käytettävän tai voitavan käyttää tullilainsäädännön vastaisissa teoissa.

4 artikla

Oma-aloitteinen avunanto

Sopimuspuolet antavat toisilleen toimivaltansa kuuluissa asioissa apua, jos ne katsovat sen tarpeelliseksi tullilainsäädännön oikean soveltamisen kannalta, erityisesti silloin kun ne saavat tietoja:

- toimista, joilla on rikottu, rikotaan tai olisi rikottu tullilainsäädäntöä ja joilla saattaa olla merkitystä muille sopimuspuolille;
- uusista keinoista tai menetelmistä, joita käytetään näiden toimien toteuttamisessa;
- tavaroista, joiden tiedetään olevan huomattavien tullilainsäädännön vastaisen tekojen kohteena tuonnissa, viennissä, kauttakuljetuksessa tai muussa tullimenettelyssä.

5 artikla

Tiedoksiannot

Pyynnön saanut viranomainen toteuttaa pyynnön esittäneen viranomaisen pyynnöstä oman lainsäädäntönsä mukaisesti kaikki tarvittavat toimenpiteet:

- toimittaakseen kaikki asiakirjat,
- antaakseen tiedoksi kaikki päätökset,

jotka kuuluvat tämän pöytäkirjan soveltamisalaan vastaanottajalle, joka asuu sen alu-

eella tai on sijoittautunut sinne. Tällöin sovelletaan 6 artiklan 3 kohtaa.

6 artikla

Avunpyyntöjen muoto ja sisältö

1. Tässä pöytäkirjassa tarkoitettut pyynnot on tehtävä kirjallisesti. Pynnön täyttämiseksi tarvittavat asiakirjat on liitettävä pyyntöön. Myös suulliset pyynnot voidaan hyväksyä, jos asian kiireellisyyden vuoksi on tarpeen, mutta ne on viipymättä vahvistettava kirjallisesti.

2. Tämän artiklan 1 kohdassa tarkoitetuissa pyynnöissä on esitettävä seuraavat tiedot:

- a) pyynnön esittävä viranomainen;
- b) pyydetty toimenpiteet;
- c) pyynnön tarkoitus ja aihe;
- d) asiaan liittyvä lainsäädäntö, säännöt ja muut oikeudelliset asiakirjat;
- e) mahdollisimman tarkat ja laajat tiedot tutkinnan kohteena olevista luonnollisista henkilöistä tai oikeushenkilöistä;
- f) yhteenveto asiaa koskevista seikoista, lukuun ottamatta 5 artiklassa tarkoitettuja tapauksia.

3. Pyynnot on tehtävä pyynnön saaneen viranomaisen virallisella kielellä tai jollakin sen hyväksymällä kielellä.

4. Jos pyyntö ei täytä muotovaatimuksia, sen korjaamista tai täydentämistä voidaan vaatia; kuitenkin voidaan toteuttaa varoittoimenpiteitä.

7 artikla

Pyyntöjen täyttäminen

1. Pynnön saanut viranomainen tai, jos tämä ei voi toimia, hallintoyksikkö, jolle tämä viranomainen on pyynnön osoittanut, toimii avunpyynnön täyttämiseksi toimival-

tansa ja käytettävissä olevien voimavarojen mukaan samalla tavoin kuin se toimisi omis- sa nimissään tai saman sopimuspuolen mui- den viranomaisten pyynnöstä, ja toimittaa sil- lä jo olevia tietoja, tekee tarkoituksenmukai- sia tutkimuksia tai järjestää niiden tekemisen.

2. Avunpyynnöt täytetään pyynnön saa- neen sopimuspuolen lainsäädännön, sääntö- jen ja muiden oikeudellisten asiakirjojen mu- kaisesti.

3. Sopimuspuolen asianmukaisesti valtuu- tetut virkamiehet voivat toisen asianosaisen sopimuspuolen suostumuksella ja sen mää- räämin edellytyksin saada pyynnön saaneen tai sen vastuualueeseen kuuluvan toisen vi- ranomaisen toimipaikoista tietoja, jotka kos- kevat tullilainsäädännön vastaisia tekoja ja joita pyynnön esittänyt viranomainen tarvit- see tämän pöytäkirjan soveltamiseksi.

4. Sopimuspuolen virkamiehet voivat toi- sen sopimuspuolen suostumuksella olla läsnä tehtäessä tutkimuksia jälkimmäisen alueella.

8 artikla

Tietojen välityksessä käytettävä muoto

1. Pynnön saanut viranomainen ilmoittaa tutkimusten tulokset pyynnön esittäneelle vi- ranomaiselle asiakirjoina, oikeaksi todistet- tuina asiakirjajäljennöksinä, kertomuksina ja muina sellaisina asiakirjoina.

2. Kaikki 1 kohdassa tarkoitettut asiakirjat voidaan korvata tietokoneella tuotetulla mis- sä tahansa muodossa olevalla samansisältöi- sellä tiedolla.

9 artikla

Poikkeukset velvollisuudesta antaa apua

1. Sopimuspuolet voivat kieltäytyä tässä pöytäkirjassa tarkoitettusta avunannosta, jos avunpyyntöön suostuminen:

- a) voisi vaarantaa itsemääräämisoikeutta, yleistä järjestystä (l'ordre publique), turvallisuutta tai muita keskeisiä etuja;

- b) käsittäisi muita kuin tulleja koskevia valuutta- tai verosäännöksiä; tai

- c) loukkaisi teollisia, liike- tai ammat- tialaisuuksia.

2. Jos pyynnön esittävä viranomainen pyy- tää sellaista apua, jota se ei itse voisi pyydet- täessä antaa, se huomauttaa tästä seikasta pyynnössään. Pynnön saaneen viranomaisen päätettäväksi jää, miten tällaiseen pyyntöön vastataan.

3. Jos avunannosta kieltäydytään, kieltäy- tymispäätös ja sen perustelut on viipymättä annettava tiedoksi pyynnön esittäneelle vi- ranomaiselle.

10 artikla

Velvoite ottaa huomioon luottamuksellisuus

1. Tämän pöytäkirjan mukaisesti missä ta- hansa muodossa annetut tiedot ovat luotta- muksellisia. Ne ovat salassa pidettäviä, ja niit- tä koskee tällaiseen tietoon ulotettu, tiedot vastaanottaneen sopimuspuolen asiaa koske- van lainsäädännön sekä yhteisön viranomai- siin sovellettavien vastaavien säännösten suoja.

2. Henkilöön liittyviä tietoja ei saa toimit- ta, jos on aihetta olettaa, että tietojen välit- täminen tai käyttö olisi vastoin sopimuspuol- ten oikeusjärjestysten periaatteita, varsinkin jos kyseiselle henkilölle koituisi tästä koh- tuutonta haittaa. Vastaanottava sopimuspuoli ilmoittaa pyynnöstä toimittavalle sopimus- puolelle siitä, miten ja millaisin tuloksin an- nettuja tietoja käytettiin.

3. Henkilöön liittyviä tietoja saa toimittaa ainoastaan tulliviranomaisille ja rikosoikeu- dellisia seuraamuksia varten syyttäjä- ja tuomioistuinviranomaisille. Muille henkilöil- le tai viranomaisille saa tietoja antaa edelleen vasta tiedot antaneen viranomaisen suostut- tua tähän.

4. Tiedot antava sopimuspuoli tarkistaa toimitettavien tietojen oikeellisuuden. Jos il- menee, että jo välitetyt tiedot ovat virheelli-

siä tai hävitettäviä, ilmoitetaan tästä viivytyksettä vastaanottavalle sopimuspuolelle. Vastaanottava sopimuspuoli on velvollinen oikaisemaan tai hävittämään tiedot.

5. Kyseiselle henkilölle voidaan hakemuksesta antaa tietoja tallennetuista tiedoista ja tallentamisen tarkoituksesta edellyttäen, että tämä ei ole vastoin olennaista julkista etua.

11 artikla

Tietojen käyttö

1. Saatua tietoja käytetään yksinomaan tämän pöytäkirjan tarkoituksiin, niitä saa käyttää kunkin sopimuspuolen alueella muihin tarkoituksiin ainoastaan tiedot luovuttaneen hallintoviranomaisen kirjallisella etukäteen antamalla luvalla ja tietoja koskevat luovuttaneen viranomaisen asettamat rajoitukset. Näitä määräyksiä ei sovelleta tietoihin, jotka koskevat huumausaineisiin ja psykotrooppisiin aineisiin liittyviä rikoksia. Kyseisiä tietoja saa 2 artiklan osoittamin rajoituksen luovuttaa muille viranomaisille, jotka ovat suoraan mukana laittoman huumausainekaupan vastustamisessa.

2. Mitä 1 kohdassa määrätään, ei estä käyttämästä tietoja lainkäytössä tai hallintomenettelyissä, joihin on jälkikäteen ryhdytty tullilainsäädännön rikkomisen vuoksi.

3. Sopimuspuolet voivat arkistoiduissa todisteissa, kertomuksissa ja todistuksissa sekä tuomioistuinten käsiteltävinä olevissa syyte- ja muissa asioissa käyttää todisteina tietoja ja asiakirjoja, jotka on saatu tai joista on neuvoteltu tämän pöytäkirjan määräysten mukaisesti.

12 artikla

Asiantuntijat ja todistajat

Pyynnön saaneen viranomaisen toimihenkilö voidaan toisen sopimuspuolen toimivaltaan kuuluvalla alueella valtuuttaa annetussa valtuutuksessa olevin rajoituksin esiin-

tymään asiantuntijana tai todistajana hallintomenettelyissä, jotka koskevat tässä pöytäkirjassa tarkoitettuja asioita, sekä esittämään esineitä, asiakirjoja tai niiden virallisesti oikeaksi todistettuja jäljennöksiä, joita mahdollisesti tarvitaan näissä menettelyissä. Todistamis- tai kuulemispyynnössä on ilmoitettava selvästi, minkä asian johdosta ja missä ominaisuudessa toimihenkilöä kuullaan.

13 artikla

Avunannosta aiheutuvat kustannukset

Sopimuspuolet ovat vaatimatta toisiltaan korvausta tämän pöytäkirjan toteuttamisesta aiheutuneista kustannuksista lukuun ottamatta tarvittaessa asiantuntijoiden ja todistajien sekä muun kuin julkisen laitoksen palveluksessa olevien tulkkien ja kääntäjien kustannuksia.

14 artikla

Täytäntöönpano

1. Tähän pöytäkirjaan liittyvät käytännön toimenpiteet annetaan toisaalta Puolan keskustulliviranomaisille ja toisaalta komission toimivaltaisille elimille sekä soveltuvin osin jäsenvaltioiden tulliviranomaisille tehtäväksi. Ne päättävät kaikista pöytäkirjan soveltamisessa tarvittavista käytännön toimenpiteistä ja järjestelyistä ottaen huomioon tietosuojaa koskevat säännöt. Ne voivat suosittelulla toimivaltaisille elimille muutoksia, joita niiden käsityksen mukaan pitäisi tehdä tähän pöytäkirjaan.

2. Sopimuspuolet neuvottelevat keskenään ja ilmoittavat sen jälkeen toisilleen yksityiskohtaisista soveltamista koskevista säännöistä, jotka on annettu tämän artiklan määräysten mukaisesti.

15 artikla

Täydentävä luonne

1. Tämä pöytäkirja täydentää keskinäistä avunantoa koskevia sopimuksia, joita on teh-

ty tai saatetaan tehdä yhden tai useamman yhteisön jäsenvaltioiden ja Puolan välillä eikä estä soveltamista niitä. Pöytäkirja ei myöskään estä mainittujen sopimusten mukaisesti tapahtuvaa laaja-alaisempaa keskinäistä avunantoa.

2. Mainitut sopimukset eivät estä sovelta-

masta yhteisön säännöksiä komission toimivaltaisten elinten ja jäsenvaltioiden tulliviranomaisten välisestä sellaisten tietojen toimittamisesta, jotka koskevat tulliasioissa saatuja, yhteisölle mahdollisesti merkityksellisiä tietoja, sanotun kuitenkin rajoittamatta 11 artiklan soveltamista.

PÖYTÄKIRJA

**EUROOPAN YHTEISÖJEN JA NIIDEN JÄSENVALTIOIDEN SEKÄ
PUOLAN TASAVALLAN VÄLISESTÄ ASSOSIAATIESTA TEHDYN
EUROOPPA-SOPIMUKSEN INSTITUTIONAALISTEN MÄÄRÄYSTEN
MUKAUTTAMISESTA ITÄVALLAN TASAVALLAN, SUOMEN TASAVALLAN JA
RUOTSIN KUNINGASKUNNAN EUROOPAN UNIONIIN LIITTYMISEN
HUOMIOON OTTAMISEKSI**

BELGIAN KUNINGASKUNTA,

TANSKAN KUNINGASKUNTA,

SAKSAN LIITTOTASAVALTA,

HELLEENIEN TASAVALTA,

ESPANJAN KUNINGASKUNTA,

RANSKAN TASAVALTA,

IRLANTI,

ITALIAN TASAVALTA,

LUXEMBURGIN SUURHERTTUAKUNTA,

ALANKOMAIDEN KUNINGASKUNTA,

ITÄVALLAN TASAVALTA,

PORTUGALIN TASAVALTA,

SUOMEN TASAVALTA,

RUOTSIN KUNINGASKUNTA,

ISON-BRITANNIAN JA POHJOIS-IRLANNIN YHDISTYNYT KUNINGASKUNTA,

Euroopan yhteisön perustamissopimuksen, Euroopan hiili- ja teräsyhteisön perustamissopi-
muksen ja Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimuksen sopimuspuolet,

jäljempänä 'jäsenvaltiot', ja

EUROOPAN YHTEISÖ, EUROOPAN HIILI- JA TERÄSYHTEISÖ JA EUROOPAN
ATOMIENERGIAYHTEISÖ,

jäljempänä 'yhteisö',

toisaalta sekä

PUOLAN TASAVALTA

toisaalta, jotka

OTTAVAT HUOMIOON Brysselissä 16 päivänä joulukuuta 1991 allekirjoitetun Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Puolan tasavallan välisestä assosiaatiosta tehdyn Eurooppa-sopimuksen, joka tuli voimaan 1 päivänä helmikuuta 1994, jäljempänä 'Eurooppa-sopimus',

KATSOVAT, että Itävallan tasavalta, Suomen tasavalta ja Ruotsin kuningaskunta liittyivät Euroopan unioniin 1 päivänä tammikuuta 1995, ja

OVAT PÄÄTTÄNEET yhteisellä sopimuksella määrittää Eurooppa-sopimuksen institutionaalisiin määräyksiin tehtävät mukautukset Itävallan tasavallan, Suomen tasavallan ja Ruotsin kuningaskunnan liittymisen huomioon ottamiseksi,

OVAT SOPINEET SEURAAVAA:

1 ARTIKLA

Itävallan tasavallasta, Suomen tasavallasta ja Ruotsin kuningaskunnasta tulee Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Puolan tasavallan välisestä assosiaatiosta tehdyn Eurooppa-sopimuksen sopimuspuolia.

2 ARTIKLA

Suomen ja ruotsin kielellä laadittu sopimus, mukaan lukien liitteet ja pöytäkirjat, jotka ovat erottamaton osa sopimusta, sekä päätösasiakirjan liitteenä olevat julistukset ja kirjeenvaihto ovat yhtä todistusvoimaisia kuin alkuperäiset tekstit. Suomen- ja ruotsinkieliset toisinnot ovat tämän pöytäkirjan liitteenä.

3 ARTIKLA

Sopimuspuolet hyväksyvät tämän pöytäkirjan, joka on erottamaton osa sopimusta, omia

menettelyjään noudattaen. Sopimuspuolet toteuttavat tarvittavat toimenpiteet tämän pöytäkirjan täytäntöönpanemiseksi.

4 ARTIKLA

Tämä pöytäkirja tulee voimaan sitä päivää seuraavan toisen kuukauden ensimmäisenä päivänä, jona sopimuspuolet ovat ilmoittaneet 3 artiklassa tarkoitettujen menettelyjen päätökseen saattamisesta.

5 ARTIKLA

Euroopan unionin neuvoston pääsihteeristö on tämän pöytäkirjan tallettaja.

6 ARTIKLA

Tämä pöytäkirja laaditaan kahtena kappaletta englannin, espanjan, hollannin, italian, kreikan, portugalin, ranskan, ruotsin, saksan, suomen, tanskan ja puolan kielellä, ja jokainen teksti on yhtä todistusvoimainen.

Tehty Brysselissä kahdentenkymmenentenäviidentenä päivänä kesäkuuta vuonna tuhatyhdeksänsataayhdeksänkymmentäyhdeksän.